

RECEP TEMEL

Öncü Türkiye'ye

Hasret Yazıları

Öncü Türkiye'ye Hasret Yazıları

RECEP TEMEL

Her başarının arkasında ciddi bir emek; yorgun, yorucu ve yıpratıcı bir mücadele vardır. Bizler, kendi başarılarımız kadar ülkemizin hedefleri için de ter dökmeliyiz. Dökmeliyiz ki, Türkiye'miz siyasetten ekonomiye, hukuktan sanata, edebiyattan spora, kültürden ahlâka ve tüm diğer alanlarda bir huzur diyarı olsun.

Bu kitapta, geçmişte adaletiyle üç kıtaya nam salmış Türk milletinin, hiç şüphesiz başta kendi hata ve eksiklikleri nedeniyle olmak üzere yeryüzünün egemen güçlerince asli kimliğinden nasıl uzaklaştı/rıldı/gi farklı boyutları özelinde ayrıntıya girilmeden tespit-teklif çerçevesinde ele alınmıştır. Davranışa dönüşmeyen sözlerimizin hükümsüzlüğü, işlerimizi yaparken sergilediğimiz ciddiyetsizliğimiz, değerlerimizin erozyonu, hayallerimizin hırsızları, siyasi ahvalimiz ve darbelerle karşı acizliğimiz, ekonomimizi kemiren israf kurdu, yitirdiğimiz mahalle ve şehrimiz, gençlerimiz üzerinde çevrilen dolaplar, sivil toplum bilinçsizliğimiz, cemaatleşme adı altında yapılan yanlışlar ve futbolun sadece bir spor dalı olmadığı konuları kitapta değerlendirilen konulardan sadece bazılarıdır.

Yazıların konuları farklı bile olsa hepsinde ortak nokta, Türk milletinin ve devletinin, tıpkı mazide olduğu üzere, öncü olması hasretidir ki, kitabın adının "Öncü Türkiye'ye HASRET YAZILARI" olarak belirlenmesi de bu ortak noktaya göndermedir.

**Öncü Türkiye'ye
HASRET YAZILARI**

RECEP TEMEL

Öncü Türkiye'ye HASRET YAZILARI

Recep Temel

1. Baskı: Şubat 2024
ISBN: 978-625-99232-2-2

Copyright© Recep Temel, 2024

Bu kitabın Türkçe yayın hakları Pelikan Kitap'a aittir. Yayınevinden izin alınmadan kısmen ya da tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz, yayımlanamaz.

Baskı ve Cilt:

Türkmenler Matbaacılık Rekl. San. ve Tic. Ltd. Şti.
Maltepe Mah. Yılanlı Ayazma Sok. No: 8C
Zeytinburnu / İstanbul
Sertifika No: 43087

Yayın Grubu

Pelikan Kitap
Maltepe Mh. Yılanlı Ayazma Sk.
No:8F Topkapı Zeytinburnu / İstanbul
(Pelikan Kitap bir Güneş Kitap Yayın Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti. markasıdır.)

Öncü Türkiye'ye
HASRET YAZILARI

RECEP TEMEL

*Anadolu coğrafyasını kanlarıyla vatanlaştıran
bize emanet eden
şehitlerimizin aziz ruhlarına...*

YAZAR HAKKINDA

1969 yılında Samsun’da doğdu, lisans eğitimini İstanbul Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi (SBF), Kamu Yönetimi bölümünde; yüksek lisansını yine aynı üniversitenin ‘Siyaset Bilimi’ kürsüsünde tamamladıktan sonra meslek hayatına 1998 yılında Hazine ve Maliye Bakanlığı bünyesinde başladı. Aynı anda 19 Mayıs Üniversitesi, Cumhuriyet Tarihi ana bilim dalında doktora çalışmasını yürüttü. Doktora çalışmasının ardından 2011 yılında Hazine ve Maliye Bakanlığı bünyesinden ayrılarak Yozgat Bozok Üniversitesi’nin akademik kadrosuna dâhil oldu. Halen Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye bölümünde akademik hayatını sürdürmektedir. Osmanlı’dan Cumhuriyet’e Türk Maliye Teşkilatı, Bosna-Hersek (Siyasî, İktisadî, Sosyo-Kültürel Yönleriyle), Meslek Ahlâkı (Türker GÖKSEL’le birlikte), Yozgat Şehir Ekonomisi, Şehir Maliyesi (Yozgat İli Örneği) kitaplarının yanı sıra Türk maliye tarihi, maliye teorisi alanına ilişkin akademik çalışmaları mevcuttur. Evli ve üç çocuk babasıdır.

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	11
Bir Dost ve Onun Yazdıklarına Dair.....	15
Klavyenin Kemiği Var mı?.....	19
Ciddiyet Seferberliği.....	23
Değerler Erozyonu ve Çözüm.....	27
Hayal Hırsızları-1.....	33
Hayal Hırsızları-2.....	37
Siyasi Manzaramız: İster Ağla İster Gül.....	41
Doğan Görünümlü Şahinler.....	45
Darbeleri Tarihi Gömmek.....	49
Deprem ve Ölümün Hatırlattıkları.....	53
İsrafa Dur De!.....	57
Kitap ve Sahaf.....	61
Mahallemi Geri Verin.....	65
Mali İstiklal.....	71
Senin miki istiyorsun, Benim miki Vereyim.....	77
Tuzu Kokutmayalım Efendiler!.....	83
Şehir Medeniyetini Arıyor.....	87
Dördüncü Nesil Savaş ve Türk Gençliği.....	93
Sivil Toplum da Ne Demek?.....	97
Türkiye’de Cemaatleşme ve 15 Temmuz.....	101

11 Eylül, 15 Temmuz ve Büyük Şeytan.....	111
Farkındalık ve Futbol Üzerine Düşünceler.....	119
“Narkoz” Kitabı Hakkında Notlar.....	125
Akademisyeni Böyle Olanın!.....	133
Ey Türkler! Uyanın Artık!.....	137

ÖN SÖZ

İnsan, değişime, gelişime açık bir canlı. Yalnız birçok insan maalesef bu özelliğinin farkında değil, bu da onu değişimden, gelişimden diğer bir deyişle öğrenmeye açık olmaktan uzaklaştırıyor.

Öğrenmeye açık olmak, bireysel ve toplumsal problemlerin çözümünde en önemli özellik. Bu özelliğe sahip olmayan bireyler çözüme katkı sunamadıkları gibi sorunun bir parçası oluyorlar. Genellikle de bu tiplerin, olayları neden sonuç ilişkisi bağlamında akıl süzgecinden geçirmediği, sorunun oluşmasında tutum ve davranışlarının etkilerini sorgulamadıkları, çözümü hep başkalarından bekledikleri ve bireysel çıkarlarını toplumsal çıkarların önünde tuttukları görülmektedir. Bu tiplerin sayısal üstünlük kurduğu toplumlarda da ne birey ne de toplum huzurludur.

Öğrenmeye açık olma hali medeni bir bireyin vazgeçilmez özelliklerinden birisidir. Bu halin kazanılması ve sürdürülebilirliği bilgi kaynakları ile haşır neşir olmaktan geçiyor. İyi bir gözlemci, okuyucu, dinleyici; gözlediklerini, okuduklarını ve dinlediklerini serinkanlı düşünüp, muhakeme edip sonuçlar çıkarabilmeli, çıkardığı sonuçları bireysel ve toplumsal tutum ve davranışlara dönüştürebilmelidir.

Bu kitapta farklı zaman ve konularda kaleme aldığımız yazılar toplandı. Kimisi matbu yayınlarda kimisi de dijital ortamlarda gün yüzüne çıkmışlardı. Deneme türünde yazılmış yazılarda hedef, okuyuculara, ‘*bu açıdan da bakılabilir*’ mesajını vermektir.

Ele aldığımız konularda temel ölçümüz, tabii ki bilebildiğimiz kadarıyla, Türk’ün İslam hassasiyetidir. Tarihi gerçekler, S. Ahmet Arvası’nın de tespit ettiği üzere Türk milleti ve onun devleti güçlü ise İslam âleminin güçlü; Türk milleti ve onun devleti zayıf ise İslam âleminin zayıf olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla farklı konuları bahse konu temel ölçü ışığında ele alıp, çözümler sunmaktan amacımız Türk milletini ve onun devletini her daim güçlü kılmaktır. Kendimizi bildik bileli bu uğurdaki adanmışlığımız, iddialarımızın olduğu kadar hasretimizin de adıdır. Kitaba, “*Öncü Türkiye’ye HASRET YAZILARI*” ismini tercih etmemizin arkasında da hiç şüphesiz duygu-düşünce ve eylem boyutlarıyla bu kaygı vardır.

Evet, kitapta yazılanlar okurları özelinde yarınların güçlü, huzurlu ve öncü Türkiye’sinin kurulmasına çorbada tuz misali katkı sunacaksa yazarı kendini mutlu sayacaktır. Bu mutluluğa vesile olmaları münasebetiyle, yazıların kitaplaşmasında maddi ve manevi desteğiyle hep yanımda olan İstanbul Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi’nden sınıf arkadaşım, kardeşim, dostum, Martı Yayınları kurucu ortağı Ömer KURU’ya; nezaket gösterip kaleme aldığı “*Bir Dost ve Onun Yazdıklarına Dair...*” başlıklı takdim yazısından ötürü, mazisi lise yıllarımıza dayanan gönül ve fikir huku-

kumuzla iftihar ettiğim, aynı zamanda meslektaşım olan Afyon Kocatepe Üniversitesi'nden Türker GÖKSEL hocama; pek tabii bu yazıların zihnimde oluşma ve sonrasında da kâğıda dökülme süreçlerinde, istemeden de olsa anılar biriktireceğimiz zamanlarından aldığım eşim Huriye TEMEL'e, çocuklarım Oruçhan, Alânur ve Zeynep Ravza'ya; bir şekilde katkı sunmuş, fedakârlıkta bulunmuş olan isimsiz kahramanlara ve nihayet okuma zahmetine katlanmak suretiyle yazılanları şerefliendirecek siz değerli okurlarıma teşekkürlerimi arz ediyorum.

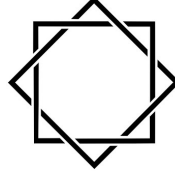
Hiç şüphesiz gayret bizden tevfik Allah(cc)'tandır.

Bâki selam ve muhabbetlerimle...

Recep Temel
Sakarya, Ocak 2024

BİR DOST ve ONUN YAZDIKLARINA DAİR...

Yazmak zor zanaattır. Bir nevi tarihe not düşersiniz. Yazıp altına imza attığınız düşüncelerle imtihanınız, yazdıklarınızı toplumla paylaştığınız andan itibaren başlar. Öngörüp, yazdıklarınızda haklı çıkarsanız bu çoğu zaman olağan kabul edilip, unutulur. Ama bir de haksız çıkmaya görün işte o anda gök kubbeyi başınıza yıkmaya niyetlilerin eline fırsatı kendi ellerinizle vermiş olursunuz. İnşa etmektense yıkmaya meyilli toplumlarda -ki bizim toplumumuz maalesef böyledir- bunun bekleyeni de uygulayanı da çok olur. Yazmak bizim yaşadığımız coğrafyada biraz da bu nedenden dolayı zor zanaattır.

Evet, yazmak gerçekten zordur, çünkü doğruyu söylemek kadar belki ondan da önemlisi anlatmaktır. Bütün bu meşakatkatli hallere rağmen söyleyecek sözü olan insanın yazmaması düşünülemez. Sözleri altın olanların susuşları bu nedenden dolayı intihar kabul edilir. Bu bağlamda görevlerinin gereğini yerine getir(e)meyen münevverler sadece kendilerine değil bağrından çıktıkları topluma da bedel ödetirler. Biz, toplum olarak maalesef son üç yüz yıldır bu insanların adamsendeciliklerinin bedelini ödemekle meşgulüz.

Bu yüzdendir ki kaleme sarılıp yazan cesur münevverlerimiz büyük bir bölümü yukarıda izah etmeye çalıştığım dertlerle dertlenen, yaraya merhem arayan öncü insanlardır. Recep Temel hoca da bu kesime dâhil, derdi olan bir akademisyendir. Öyle ki bazen bu dertlere derman olacak merhemi bulmak onu her normal insanda olacağı gibi yorgun ve bitap düşürmüştür. Aynel yakîn biliyorum ki o bütün bu dertlere, yazdıklarıyla münakaşa edebilecek donanımına sahip olacak insanlara katkı sağlamak için katlanıyor. Çünkü hoca da bilir ki; münakaşa etmesini bilmeyenler, kavga edeceklerdir. Ve yine elli küsur seneyi aşkın ömrü ona öğretmiştir ki, şer odaklarının senaryolaştırdığı kavgalar bu toprağın insanına hiçbir şey kazandırmamıştır, kazandırmayacaktır.

Hatırlıyorum, yıllar içinde her ikimizin de, *“yazıyoruz, konuşuyoruz, emek veriyoruz ama bunun toplumdaki karşılığı bizim istediğimiz nispette mi? Verdiğimiz emeklere değiyor mu?”* sorgulamalarını yapıp umutsuzluğa düştüğümüz zamanlar oldu. Ve o kaotik anlarda çıkış yolumuzu; “biz zaferden değil, seferden sorumluyuz” düsturundan alıp yola daha bir azimle koyulduk. İşte elinizde tuttuğunuz ve okumaya hazırlandığınız bu eser bu yolun üzerindeki kilometre taşlarından sadece bir tanesidir. Ve kanaatim odur ki zihinlerde ve gönüllerde gül gülistan açtıracaktır. Belki de en önemlisi sizi bir kez daha aşk ile tefekküre sevk edecektir.

Gelelim benim için en büyük önem arz eden noktaya. Recep hoca yazılarında okuyucusu ile paylaştığı düşünceleri ve önerdiği doğruları kendi hayatında tatbik etmeye çabalayan bir insandır. Eleştiri getirdiği konularla ilgili kendisini

paranteze almaz. Bence yazmak, ona biraz da bu nedenden dolayı yakışır. Ve yazdıkları benim nezdimde bu nedenden dolayı bir kat daha anlam kazanır. Bendeniz onun diğerkâmlık kavramının içini dolduran bir dost olduğunun canlı şahitlerindenim.

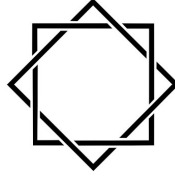
Kırk yılı aşkın dostumla birlikte, değişik vesilelerle temas ettiğimiz insanlarımıza (özellikle öğrencilerimize) kitap ve okumakla ilgili bir muhabbet kazandırmayı en mübarek görev saydık. **“Biz ki başları aynı kitaplara eğilen kişileriz. Bizden yakın akraba olur mu?”** diyen Cemil Meriç üstadın sözünden ilham alırcasına, sağımıza solumuza bakmadan üstlendik bu görevi.

Bu bağlamda sözlerimi nihayetlendirirken ve bu güzel eserin hayırlara vesile olmasını Cenab-ı Allah'tan niyaz ederken sizlerden bir an olsun şöyle düşünmenizi rica ediyorum. Bu güzel eser sayesinde kim bilir kimlerle akrabalık (dostluk) ilişkisi geliştireceksiniz. Bundan daha güzel ve kârlı bir alışveriş olabilir mi?

Türker GÖKSEL
Afyonkarahisar, Ocak 2024

KLAVYENİN KEMİĞİ VAR MI?

Yazılı iletişim en yaygın iletişim yöntemlerinden biridir. İletişim teknolojileri alanında yaşanan baş döndürücü gelişmeler bu yöntemi daha da geliştirmiştir. Öyle ki bir bilgisayara ve internete sahip olan herkes yazma, yazdıklarını diğer insanlarla paylaşma fırsatı yakalamıştır.

Duygu, düşünce ve eylemlerin matbu veya dijital araçlarla kaydedilmesi olan yazma zorlu bir uğraştır. Gaye, çalaka kalem bir şeyleri döktürmek değilse, dağarcıkta bir birikimi gerektirir ki onun için de uzun ve yoğun mesai harcanmalıdır. Bu açıdan günlük yazı yazmak durumunda olanlara gıpta etmemek elde değil. Hele de yazma sorumluluğunun farkında olarak yazanları alkışlamak lazım.

Yazmış olmak için yazmaktan öte yıllara dayalı bilgi ve deneyimleri toplumuyla paylaşarak, rehberlik yapmayı; gönül dünyasının zenginliğiyle okuyucularında yeni ufuklar açmayı her yazar, yazan becerememektedir, tıpkı her konuşanın iyi bir hatip sayılmadığı gibi. Böylesi bir kabiliyeti olan yazar, tarz sahibi kabul edilir ve hatırı sayılır bir okur kitlesini peşinden sürükler.

Toplum içerisinde kimi şahsiyetler vardır, konuştukları zaman sözlerine kulak kabartılır ki onların sözleri altın, susuşları ise intihardır. Gelişmeler hakkındaki düşünceleri, söyleyecekleri hep merak konusudur. Toplum katında işaret fişeği rollerinin bilincinde olduklarından ‘*kırk düşünüp bir söylemek*’ kabilinden kelimeler ederler. Aynı şekilde yazdıkları merak konusu olan kalem erbabı da vardır. Okurlarla kurdukları güven ilişkisi nedeniyle yazdıkları adeta emir telakki edilir. Bu ilişkinin varlığına negatif yönlü de olsa, siyasi tarihimize ‘*Malatya Hadisesi*’* olarak geçen, Necip Fazıl Kısakürek’in yazı ve yayınlarından ötürü azmettirici sıfatıyla yargılandığı gazeteci Ahmet Emin Yalman suikastı kanıt olarak gösterilebilir. Üstadın berat ettiği bu davada olayın faili Hüseyin Üzmez hakkında söylediği rivayet olunan “*Beni bir kişi anladi. O da yanlış anladi.*” şeklindeki nüktesi de meşhurdur. Bu durum yazmanın ciddi sorumluluk gerektiren bir faaliyet olduğunu göstermektedir.

Nedir bu sorumluluk? ‘*Ağzı olan konuştuğu*’ ironisindeki gibi her eline kalem alanın veya moda tabiriyle klavyenin başına geçen dökürmesi değildir elbet. Öncelikle yazmanın amacı belirlenmelidir. Amaç doğrultusunda yazılıp, paylaşılanlar ise hem üslup, hem içerik hem de doğurabileceği sonuçlar itibarıyla akıl, vicdan, gönül süzgecinden geçirilmelidir.

Yazmaktan amaç, samimiyetle iyilikleri emretmek, kötülüklerden sakındırmaksa sonucun olumlu olması beklenir.

* Malatya Hadisesi, Vatan gazetesinin sahibi ve başyazarı Ahmet Emin Yalman’a karşı 22 Kasım 1952’de Malatya’da Hüseyin Üzmez tarafından düzenlenen suikast girişimidir. Ayrıntısı için https://tr.wikipedia.org/wiki/Malatya_Hadisesi adresine bakılabilir.

“Bir hatip, gönlünden konuşuyorsa, söyledikleri dinleyenlerin gönlüne girer; şayet ağzından konuşuyorsa, dinleyenlerin bir kulağından girer diğer kulağından çıkar.”

şeklindeki Arap atasözü bu nedenle söylenmiş olsa gerek. Sözlü iletişim için söylenmiş bu güzel söz yazma eylemine de aynen uyarlanabilir. Buradan hareketle samimiyetten yoksun, öylesine yazmanın etki oluşturmayacağı, hele de art niyetle yazılıyorsa okuyucuları olumsuz etkileyeceği, yazana da maddi ve manevi vebal yükleyeceği sonucuna rahatlıkla varılabilir.

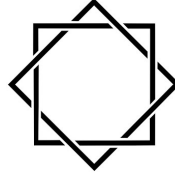
Söz sultanı Hazreti Peygamberimizin (sav) beyanı son derece açık, **“Konuştuğunuz zaman hayrı konuşun. Şayet hayrı konuşmuyorsanız, susun.”*** Sözlü iletişimde izlenmesi gereken yolu çok net bir şekilde ortaya koyan bu emrin aslında yazılı iletişimde de takip edilmesi gerekir. Buna göre kalemi elimize aldığımızda ya da klavyenin başına geçtiğimizde niyetimiz hayrı yazmaksa devam edebiliriz, yok amacımız hayrı yazmak değilse kalemi elimizden bırakmak veya klavyenin başından kalkmak daha doğru bir tercihtir.

Dilin kemiği yok türünden gelişigüzel sarf edilen sözler nasıl söyleyeni itibarsızlaştırıyorsa, klavyenin başına geçip doğru yanlış titizliği göstermeden yazılıp, paylaşılanlar da yazanı bir anlığına klavye kahramanı yapsa da, gerçekte sorumluluktan kurtar(a)maz. İtibarsızlaştırması da cabası.

* “Ebu Hureyre’den (ra) rivayet edildiğine göre Nebi (sav) şöyle buyurdu: **“Allah’a ve ahiret gününe inanan, ya hayır söyleyin ya da sussun.”** (Buhari, Edeb 31, 85, Rikak 23). Ayrıntı için **“Ya Hayır Konuş Ya da Sus.”** Hadis-i Şerifi, <https://www.islamveihsan.com/ya-hayir-konus-ya-da-sus-hadisi.html> adresine bakılabilir.

CİDDİYET SEFERBERLİĞİ

Türk Dil Kurumu sözlüğünde ‘ciddiyet’ kelimesi ağırbaşlılık; ‘ciddiyetsizlik’ kelimesi ise laubalilik olarak açıklanmış. Demek oluyor ki, ciddiyet/ağırbaşlılık olumlu bir sıfat. Laubaliliğin, hoş olmayan durumların tasviri için kullanıldığı düşünüldüğünde, ciddiyetin her insanda arzulanan bir meziyet olduğu da söylenebilir. Peki, bu meziyet nasıl bir haldir?

Ciddiyet, bir insanın, konumu gereği yüklendiği yetki ve sorumluluğun bilincinde olması ve ona göre davranması halidir. Diğer bir tabirle insanın resmi/gayr-i resmi sahip olduğu kimliklerin/unvanların ağırlığını/ağırbaşlılığını taşıma iradesidir. Anneyse anne, babaysa baba, komşuysa komşu, dostsa dost, memурса memur, amirse amir, esnafsa esnaf, öğretmense öğretmen, öğrenciyse öğrenci, sanatçıysa sanatçı, sporcuysa sporcu kimliğinin yetki ve sorumluluklarının gereğini hakkıyla yerine getirmesidir.

Yetki ve sorumluluğun farkındalığı da denilebilecek ciddiyet, insanda nasıl somutlaşır? Mesela bir kimsenin kılık-kıyafet tercihinden, iletişim tarzından ya da iş yapma

biçiminden hareketle o kimsenin ciddi veya laubali birisi olduğu sonucu çıkarılabilir mi? Bu mümkün. Çünkü bir kimsenin konumuna uygun olmayan kılık-kıyafet tercihi, düşüncelerindeki düzeysizlik, iletişim tarzındaki bayağılık, işini yaparken sergilediği özensizlik o kimsenin ciddiyetsizliğine/laubaliliğine karine* kabul edilebilir.

Bu değerlendirmeler göstermektedir ki, olumlu bir karakter özelliği olarak ciddiyet, sonuç değil nedendir ve insanın eylemlerinde somutlaşmaktadır. Ziya Paşa'nın "Ayinesi iştir kişinin lafa bakılmaz." ifadesinde vurguladığı gibi.

İşteki ciddiyet, insanı kıymetlendirmekle kalmaz, işi/mesleği de değerli kılar. Ciddiyetsizlik de o oranda itibarsızlaştırır. Özellikle toplumun sevk ve idaresiyle ilgili mesleklerde laubaliliğin bedeli çok daha ağır olur. Öyle ki bir esnafın işindeki ciddiyetsizliği iflasıyla sonuçlanırken, bir kamu çalışanının/yöneticisinin laubaliliğinin bedeli kendisini aşar, topluma fatura edilir. Bundan dolayı eğitim-öğretim, diyanet, siyaset, güvenlik, hukuk vb. toplumsal boyutu baskın olan uğraşlarda ciddiyetsizliğe asla ve asla fırsat verilmemelidir. Şayet verilirse ne olur? Yol olur. Acilen önü kesilmezse de bulaşıcı bir hastalık gibi toplumsal bünyeyi sarar.

Nasrettin Hoca gece vakti uykudayken sakalından bir fındık faresi geçtiğini fark eder ve basar yaygarayı. Telaş içerisinde uyanan Hoca'nın hanımı:

- Hoca, çok bağırma, komşuları uyandıracaksın. Komşular dün temizlik yapıyorlardı, herhalde onlardan gelmiştir. Alt tarafı küçük parmağım kadar bir fındık faresi, geçti gitti işte, yat uyu.

---

* İpucu, belirti anlamına gelir ve daha çok hukukî ilişkilerde kullanılır.

Celallenen Hoca, hışımla yatağından doğrulur ve eşine,
 - Şimdi komşulara gidiyorum, farelerine sahip çıksınlar, bizim ev fare yuvası değil” deyince,

Hoca'nın hanımı:

- Hoca, sen delirdin mi, gecenin bu saatinde komşuya gidilir mi?

diyerek tepki gösterir.

Hoca laf dinlemez. Gece vakti demeden komşusunun evine doğru yollanır ve bir taraftan da yüksek sesle bağıırır:

- “Gidilir gidilir, ben şimdi gidip tedbirimi almazsam; bizim sakal, fındık farelerine yol olur.”*

Dün yaşanan, bugün yaşanan ve çözüm bulunmazsa yarınlarda da yaşanacak olan birçok bireysel ve toplumsal problemin temelinde insanın ciddiyetsizliği yatmaktadır. Ciddiyetsizliğin kanıksandığı toplumlarda da, sorunlara çözüm üretme makamında olanlar, laubalilikleri sebebiyle sorunun bir parçası haline dönüşmektedirler.

Bu şartlar altında yapılması lazım gelen yeni yeni modeller uygulamak değildir. Zira ciddiyeti, karakterinin ayrılmaz bir parçası haline getir(ile)meyen insan, uygulanan model ne kadar yeni ve modern olursa olsun onu da işlevsiz hale getirecektir, nitekim getirmektedir de. Bu nedenle çözüm arayışına Sakallı Celal'in söylediği gibi ciddiyet ilanıyla başlanmalıdır.

Olay cumhuriyetin ilk yıllarında cereyan eder. Bu dönemde Hamdullah Suphi (Tanrıöver) Milli Eğitim Bakanı

* Çetin Altan, 04.05.2013, *Akla Gelen ve Gelmeyen*, Milliyet Gazetesi, <https://www.milliyet.com.tr/yazarlar/cetin-altan/akla-gelen-ve-gelmeyen-1703146>, Erişim Tarihi:18.06.2021. Bu makaleden özetlenerek alınmıştır.

ve Sakallı Celal (Yalnız) ise lise müdürüdür. Bir gün, Sakallı Celal'e, Bakanlıktan bir yazı gelir. Yazıda ülkenin yetişmiş insana ihtiyacından bahsedilmekte ve kendisinden, son ve sondan bir önceki sınıf öğrencilerinin bitirme sınavlarında mezun olabilmeleri için “yardım edilmesi” istenmektedir.

Böyle bir talep, Sakallı Celal'in ciddiyetle bağdaştırılabileceği bir talep değildir. Ret ve istifa eder. Hamdullah Suphi bizzat arar, ihtiyaç olduğunu anlatır, arkadaşlıklarının hatırına istifasını geri almasını ister.

Sakallı Celal, Hamdullah Suphi'ye hafızalardan silinmeyecek aşağıdaki meşhur cevabını verir:

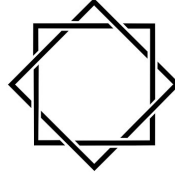
- “Bak Hamdullah, Tanzimat ilan ettik olmadı, Meşrutiyet ilan ettik olmadı, Cumhuriyet'i getirdik yine olmadı. Bir de ciddiyeti denemeye ne dersin?”*

Aradan yüz yıla yakın bir zaman geçmiş olmasına rağmen yeniden bir “Ciddiyet İlanı” yapılırsa ve bununla birlikte topyekûn bir “Ciddiyet Seferberliği” başlatılırsa yersiz mi, yanlış mı olur, ne dersiniz?

---

*Alev Alatlı, *Bir de 'Ciddiyet'i Denesek(?)*, Milli Kimlik'e Dair Yazılar, <https://www.alevalatli.com.tr/bir-de-ciddiyeti-denesek/>, Erişim Tarihi:19.06.2021. Bu makaleden özetlenerek alınmıştır.

DEĞERLER EROZYONU ve ÇÖZÜM

Sayet her insan Daniel Defoe'nun roman kahramanı Robinson Crusoe* gibi bir adada yaşasaydı, toplu olarak yaşamın kurallarından bahsetmek anlamsızlaşacaktı. Hakikat o ki, insan tek başına yapamayan, yaşayamayan bir canlı. Üstüne üstlük yaşayabilmek için başkalarına ihtiyaç duyduğunun da bilincinde. Bu bilinç onu diğerlerine sorumlu davranmaya ve aynı ilgiyi onlardan beklemeye itiyor. İnsanın, diğer insanlar başta olmak üzere bütün varlıklarla ilişkisinin kalitesi kalabalığı millete, kalitesizliği ise gürüha dönüştürüyor.

Bir toplumda bireyler, birbirleriyle ilişkilerini yasal yaptırımların korkusuyla değil, 'insan' oluşun gereği saygıyla yürütüyorlarsa o toplum medeni bir toplumdur. Aslında bu ilişki tarzı birçok sosyal huzursuzluğu henüz doğmadan önler. Tıpkı sağlıktaki önleyici sağlık tedbirleri gibi. Tedbire

---

* Robinson Crusoe, Daniel Defoe'nun 1719 yılında ilk basımı yapılan ve bazılarınca ilk İngilizce roman olarak nitelendirilen kitabıdır. Kitap İngiltere'de yaşayan Alman asıllı orta hâlli bir ailenin en küçük oğlu olan Robinson Crusoe'nun babasının tüm itirazlarına rağmen, dünyayı gezmeye hayalleri ile çıktığı yolculukları ve bu sırada karşılaştığı olayları anlatır. Bu yolculuklar içinde ıssız bir adada 28 senesini, son üç yılı hariç yalnız geçirir. Ayrıntı için https://tr.wikipedia.org/wiki/Robinson_Crusoe adresine bakılabilir.

rağmen hastalık geldiğinde tedavi ne kadar anlamlı ve gerekli ise beşeri anlaşmazlıkların saygı çerçevesinde çözülememesinde hukuk kurumlarının varlığı da o kadar anlamlı ve gereklidir.

Anlaşmazlığı kaynağında ortadan kaldırmakla, hukuk kurumlarınca çözümü arasında bir ara kesit vardır. Bu ara kesitte sorunlar, bireylerin olgunluğu sayesinde hukuk kurumlarına gerek kalmaksızın çözümlenir. Bu beceri o toplum namına takdire şayandır. Şifre ise medeni bir toplumu oluşturan olgun bireylerdir. O birey ki, üstün bir iradeye teslim olmanın doğal sonucu olarak varoluşun özünü kavramış ve bunu karşısındakinin mutluluğuna düğümlemiştir. O birey ki, dürüstlük, doğru sözlülük, ahde vefa, diğerkâmlık, hakşinaslık, mütevacızlık, çalışkanlık, riyasızlık, samimilik, adalet, zarafet, nezâket vb. değerler onun olmazsa olmazlarıdır.

Her geçen gün ‘insan’ın bu değerlerden uzaklaştığını görmek gerçekten elem verici. İnsan aklının, eşyanın sathını kavramada gösterdiği üstün başarıya rağmen kendi hakikatinden fersah fersah uzaklaşması kabullenilmesi zor durum. Hele de son ilahi mesajın muhatabı olmaları bakımından Müslümanların hal-i pür melali kelimenin tam manasıyla rezalet. Yalanın, rıyanın, bencilliğin, vefasızlığın, tembelliğin, kibrin, samimiyetsizliğin, sevgisizliğin, zulmün, kabalığın, gaddarlığın, cehaletin, israfın, tamahkârlığın, adam kayırmacılığın, nemelazımcılığın kol gezdiği İslam coğrafyasının belli bir bölümünde otoyollarının, havalimanlarının, 7/24 açık alışveriş merkezlerinin, Kâbey-i Muazzama’yı na-

zır gösterişli beş yıldızlı otellerin, ultra lüks çok katlı binaların, sayısız radyo-tv kanallarının, en kârlı kuruluşlar olarak faizle çalışan bankaların özetle şunların, bunların olması ne kadar da manidar değil mi?

Solunan havadaki oksijenin azalıp, solunumu zorlaştıracı gazların artışı misali, mana atmosferinde insani, İslami değerler yerini insanlık dışı değerlere terk ettiğinde, telafisi mümkün olmayan zararlar doğmaktadır. Bu şartlarda olması gereken 'insan'ın acilen aslına rücu etmesidir. Bunun için de ne pahasına olursa olsun, değerleri merkeze alan bir gönül ve akıl iklimine ihtiyaç vardır. Nasıl mı? İşte size binlercesinden bir misal:

“Hz. Ömer (ra) arkadaşlarıyla sohbet ederken huzura üç genç gelir. Gençlerden ikisi, diğer gencin, babalarını öldürdüğünden bahisle gereğinin yapılmasını talep ederler. Bunun üzerine Hz. Ömer (ra) gence, iddianın doğru olup olmadığını sorar. Genç, doğru dedikten sonra, kendisinden olayı anlatmasını ister. Genç de, kendisinin varlıklı bir aileden geldiğini ve bir gün ailesiyle gezinirken çok gösterişli olan atının, engellemeye çalışmasına rağmen, bu arkadaşların bahçesinden meyve kopardığını ve bunun üzerine arkadaşların babasının attığı taşın atını öldürdüğünü ve nefesine ağır gelen bu davranışa karşı kendisinin attığı taşın da babayı öldürdüğünü, kaçmak istediye de gençlerin kendisini yakaladığını anlatır. Hz. Ömer (ra):

- Söyleyecek bir şey yok, madem suçunu da kabul ettin, bu suçun cezası idamdır.

Genç, söz alarak bir özrü olduğunu söyler. Memleketinde

bir kardeşinin bulunduğunu ve rahmetli babasından epeyce bir altın kaldığını, ancak kardeşi küçük olduğundan bunları gizlediğini, cezanın infaz edilmesi halinde Hz. Ömer'in (ra) yetimin hakkının zayı edilmesine sebep olacağından Allah (cc) indinde mesul tutulacağını ileri sürerek, emaneti kardeşine vermek üzere, yerine birisini bırakmak kaydıyla üç gün mühlet ister. Hz. Ömer (ra):

- Sen bu topluluğa yabancı birisin, senin yerine kim kalır? diye sorunca, genç etrafına göz gezdirdi ve "Bu zat benim yerime kalır." diyerek Hz. Peygamber Efendimizin (sav) en iyi arkadaşlarından ve de aşere-i mübeşşereden* olan Amr İbni As'ı (ra) işaret etti. Hz. Ömer (ra) Amr'a (ra) dönerek:

- Ey Amr (ra), delikanlıyı duydun.

Amr İbni As (ra):

- Evet, ben kefilim, der.

Bunun üzerine genç serbest bırakılır. Üçüncü günün sonunda vakit dolmak üzere olduğu halde gençten bir haber çıkmayınca Medine'nin ileri gelenleri Hz. Ömer'e (ra), gencin gelmeyeceğini düşünerek, Amr İbni As'a (ra) verilecek idam cezasının yerine maktulün diyetini ödemeyi teklif ettilerse de gençler, "Babamızın kanı yerde kalsın istemiyorumuz." diyerek razı olmazlar. Hz. Ömer (ra):

-Bu kefil babam olsa fark etmez, ceza'yı infaz ederim deyince Amr İbni As (ra):

- Biz de sözümüzün arkasındayız, cevabını verir. Tam bu esnada kalabalıkta bir dalgalanma olur ve genç gelir.

* "Aşere-i mübeşşere", Hz. Peygamber tarafından cennete girecekleri daha hayatta iken kendilerine müjdelenen on sahabe demektir.

Hız Ömer (ra):

-Evladım, gelmemek için önemli bir nedenin vardı, neden geldin? diye sorunca genç, vakurla başını kaldırır:

-“*Ahde vefasızlık etti.*”, demeyesiniz diye geldim, der. Hız Ömer (ra) bu defa Amr İbni As’a (ra) dönerek “Ey Amr (ra), sen bu genci tanımıyorsun, nasıl oldu da onun yerine kefil oldun?” diye sorunca Amr İbni As (ra):

- Bu genç bu kadar insanın içerisinde beni seçti. “*İnsanlık öldü.*” dedirtmemek için kabul ettim, şeklindeki beyinlerimizi zonklatan cevabını verir. Bu durum üzerine gençler davalarından vazgeçtiklerini ifade edince Hız Ömer (ra) onlara dönerek “Babamızın kanı yerde kalmasın diyor-dunuz, neden vazgeçiyorsunuz?” diye sorunca gençler:

- “*Merhametli insan kalmadı.*”, demeyesiniz, şeklinde kanımızı donduran muhteşem bir cevap vereceklerdir.”*

İşte bütün mesele bu emsal karakterlerin, şahsiyetlerin yaşadığı bir toplumu inşa/ihya etmektir. Gerisi mi, gerisi lâf-ı güzaf.**

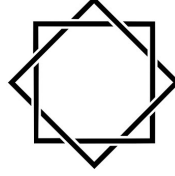
* Y. Hakan Canbulat, 2013, *Hayata Dair Düşündüren Öyküler*, Neden Kitap, İstanbul, s.27-30 (özetlenerek alıntılanmıştır.)

** “*Lâf-ı güzaf*”: Boş söz, gereksiz lakırdı, amaçsız konuşmak anlamlarına gelir.

HAYAL HIRSIZLARI - 1

Yahya Kemal Beyatlı, ‘Deniz Türküsü’ isimli şiirinde “*İnsan âlemde hayal ettiği müddetçe yaşar.*”^{*} şeklindeki veciz, veciz olduğu kadar da şairane bir ifade kullanır. İnsanın kendisine, çevresine, milletine; ülkesinin ve insanlığın geleceğine dönük heyecanlarının, fikirlerinin, hayallerinin olması canlılığının alâmetidir. Bu hal, onun sosyal bir varlık olmasının sonucudur. Bir boyutuyla da mevcut halin daha iyiye ve güzele doğru ilerlemesinin itici gücüdür.

Fikirleri çok güzel, ancak heyecanları sönmüş, ümitleri kırılmış, hayalleri tükenmiş bir kişinin, kendisi başta olmak üzere kimseye hayrı dokunmaz. Toplumda bu tiplerin sayısının artması, tehlike çanlarının çalması anlamına gelir. Bu şartlar altında insanın psiko-sosyal yapısını felç edip, onun

^{*} Yahya Kemal (Beyatlı), *Kendi Gök Kubbemiz*, 1974, İstanbul Fetih Cemiyeti, Yahya Kemal Enstitüsü, İstanbul, s.96-97 (‘Deniz Türküsü’ isimli şiirin son dört mısraı şu şekildedir:

*Çıktığın yolda, bugün, yelken açık, yapıyınız
Gözlerin arkaya çevrilmeyerek pervasız,
Yürü! Hür maviliğin bittiği son hadde kadar!
İnsan âlemde hayal ettiği müddetçe yaşar.*

geleceğe dair ümitlerini kıran, heyecanlarını söndüren, hayallerini çalan nedenlerin irdelenmesi kaçınılmazdır. Öncelikle bilinmesi gereken bu halin doğal olmadığı, insanın bu çıkmaza itildiğidir. Yalnız egemen sosyal yapıyı günah keçisi ilan ederek bireyin kusurlarını örtbas etmenin de kolaycılık olduğu hatırdan çıkarılmamalıdır.

Soru şu, bu nasıl bir sosyal yapıdır ki insanın heyecanlarını tüketip, onu aciz duruma düşürür, kişiliksizleştirir? Bu sorunun cevabına karakterin şekillendiği ilk kurum olan aileden başlanılmalıdır. Çünkü çocuk, anne ve babanın yaşama bakış açılarının etkisi altında yetişir. Bakış açılarının ilmi ve insaniyeti oranında özgüveni sağlam, kendisi ve toplumuyla barışık bir karakterin tohumları atılmış olur. Böyle değil de rehberlik, çocuğun fiziki tehdit ve tehlikelerden korunmasıyla sınırlıysa bedenen sağlıklı ama ruhen arızalı bir tip zuhur eder.

İkinci husus bilgiyi özümsememiş, sadece kariyer aracı gören ebeveynlerin çocukların bilgilenmelerine, bilinçlenmelerine katkılarının sınırlılığıdır. Bilgilendirme adına çocukları adeta bir yarış atı gibi o dersane, bu sınav koşullarını, dünyevi ihtirasların köleleri haline getirmeleri ise işin cabasıdır.

Üçüncü husus çocuğun, bilginin davranış özelinde karaktere dönüşmesinin ilk örneğini anne-baba üzerinde görmesidir. Maalesef ebeveynler kimi zaman bilgisizlikten kimi zaman bilinçsizlikten kimi zaman da her ikisinden ötürü çocuklara kötü örnek olmaktadırlar. Dürüstlüğün faziletlerinden dem vurmalarına rağmen, çocuklara verdikleri söz tutmamaları; sigara içmenin sağlığa zararlarından bahsedip sigara içmeleri örneklerinde olduğu gibi.

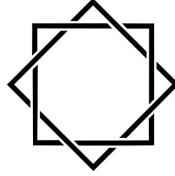
Şahsiyeti şekillendiren bir diğer unsur eğitim ve öğretim kurumlarıdır. Bu sürece dâhil olan kişi, uygulanan müfredatın ve uygulayıcıların niteliğine göre gelişimini sürdürür. Sosyal çevreyle ilk bağımlı okul vasıtasıyla kuran çocuk/genç, burada edineceği bilgi, birikim ve deneyimleyeceği davranışlar üzerinden eşyaya, olaylara, topluma, millete, insanlığa dair teşhisler koyar, tespitler yapar. Bu süreçte eğitim-öğretim paydaşlarının rolü tartışma götürmeyecek kadar önemlidir. Bir taraftan çocuğun hangi mesleğe yatkın olduğu keşfedilecek, diğer taraftan da insanlığa faydalı bir şahıs yetiştirilecektir. Ne var ki, aileden eksik olarak eğitim ve öğretim sürecine katılan çocuk/genç, müfredatın illikelliği, yetersizliği, sık sık değiştirilmesi, uygulayıcıların nitelik yoksunluğu vb. gibi birçok nedenden ötürü bekleneni verememektedir. Onca emek, zaman ve kaynak kullanımının neticesi maalesef diplomalı cahillerdir.

Sosyal çevre ve iletişim araçları, insan şahsiyetinin şekillenmesinde etkili olan bir diğer unsurdur. Özellikle aile içi ilişkilerin yozlaştığı, eğitim ve öğretim kurumlarının işlevsizleştiği toplumlarda meydana çıkan boşluk sosyal çevre ve iletişim araçları tarafından doldurulmaktadır. Ülkemizde de sağlıklı sosyal ilişkiler ve iletişim araçlarının toplumsal değerlerimizle örtüşmeyen yayınları özellikle gençlerimizde meydana gelen kişilik bozukluklarının önemli nedenleri arasındadır.

Şimdi şapkalarımızı masanın üzerine koyup, düşünme vaktidir. Şahsiyeti böylesi olumsuz şartlarda şekillenen bir insanın geleceğe dönük fikirlerinin, hayallerinin, heyecanlarının olması mı gariptir, yoksa olmaması mı?

HAYAL HIRSIZLARI - 2

Bir önceki yazımızda insanımızın/gençlerimizin istikbale yönelik ümitlerini, heyecanlarını ve hayallerini ortadan kaldıran, onu adeta yaşayan bir ölü haline dönüştüren aile içi ilişkileri, eğitim öğretim kurumları ile sosyal çevrenin etkilerini ortaya koymuştuk. Yazının bitiminde ise bu ilişkilerin etkisi altında kalan insanın/gencin şahsiyet zafiyeti nedeniyle günlük uğraşların, basit hesapların oyuncağı haline geldiğini/getirildiğini ima etmiştik.

Söz konusu bu durumun doğal bir gelişme olmadığını da özellikle vurgulamıştık. Sosyal bir varlık olarak insanın, insanımızın, istikbale dair hayallerini çalan ve onu kimliksizleştiren/kişisizleştiren bu mekanizmanın hazırlayıcıları ve işleticileri olmalıdır. Çünkü tabiat boşluk kaldırmamaktadır, ya siz varsınızdır ya da diğerleri.

Günümüz emperyal güçleri, toplumları istedikleri gibi sevk ve idare etmek, onlara biçtikleri rolleri oynamalarını sağlamak veya tersinden, beklenmeyen tepkiler göstermelerine engel olmak için oldukça teknik çalışmaktadırlar. Nitekim

‘Toplum Mühendisliği’* adı verilen bir bilim dalı ve harıl harıl çalışan toplum mühendislerinin varlığı bunu kanıtlamaktadır.

Global sömürünün sürekliliği ve sürdürülebilirliği emperyal güçler için her zaman önemli olmuştur. Özellikle II. Dünya Savaşı sonrası -Soğuk Savaş Dönemi- egemen güçlerin sıkça başvurup, kabul edelim netice de aldıkları, modern emperyalist stratejinin adıdır, Toplum Mühendisliği. İnsanların duygu, düşünce ve tercihlerinin yönetilmesi/yönlendirilmesi geliştirilmiş teknikler sayesinde başarılmıştır. Bu açıdan, dün televizyonun, sinemanın bugün ise dijital iletişim kanallarının kölesi yapılan bireylerin, psiko-teknik yönlendirmelerle istenilen davranış kalıplarına sokulduklarını inkâr etmek mümkün müdür? İspat için uzaklara gitmeye gerek yok, dönüp kendimize bakmamız dâhi yeterlidir.

Toplum mühendisleri işe rakip saydıkları toplumun değer yargılarını tespitle başlarlar. Sonrasında da o toplumdaki ortalama birey davranışlarını en ince ayrıntıya inerek, neden ve sonuçları çerçevesinde analize tabi tutarlar. Sonunda o toplumda sosyal dayanışmayı, milli birliği, bütünlüğü perçinleyen değerleri tespit ederler. Geriye kalan, bu değerlerin aksine uygulamaları o toplumda yaygınlaştırmak, bunun için de her kesimden aksi davranış sergileyen tipleri toplumun vitrinine çıkarmak ve onları sürekli gündemde tutmaktır.**

* “*Toplum Mühendisliği*”, bir kişiyi veya toplumu kendi çıkarları doğrultusunda yönlendirmek, duygularını ve düşüncelerini kontrol altında tutmak, paralyze etmektir. Kısacası zihni bulandırarak kandırmaktır. Ayrıntı için Erhan Dündar’ın 19.04.2021 tarihli “Toplum Mühendisliği Nedir?” başlıklı çalışmasına bakılabilir. Yazıya <https://www.siberegitmen.com/toplum-muhendisligi-nedir-ne-ise-yarar/> adresinde erişilebilir.

** Hemen hemen bütün televizyon dizilerinde kulağı küpeli, kadını görünüş, konuşma ve hareketleriyle öne çıkan erkek tiplerine rol verilmesi gösterilebilir.

Toplumun itibar ettiği değer ve kurumları, o değer ve kurumların sözde temsilcileri aracılığıyla itibarsızlaştırmak en sık başvurulan, oldukça da işlevsel bir yöntemdir. Hedef, kimsenin kimseye güveninin kalmadığı, sahipsizlik psikolojisinin yaygınlaştırıldığı, olumsuzlukların kanıksandığı ve kötü gidişatın üstesinden kimsenin gelemeyeceği düşüncesinin genel kanaate dönüştürülmesidir.

Yakın tarihimizde yaşanan sosyal ve siyasal çatışmaların Toplum Mühendisliği ile ilgisi var mıdır? Bu çatışmalarda tarafların bir kısmının samimi olmaları ortada bir senaryonun ve bu senaryoya bağlı oyuncuların olmadığını göstermez. Bunu anlamak için kazananın kim olduğuna bakmak gerekir. Kazanan hep emperyal güçler, kaybeden hep Anadolu insanı, hep mazlumlar ise bu işte bir bit yeniği* var demek gerekmiyor mu?

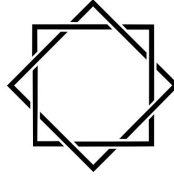
Demek gerekiyor tabii ki. Peki, maddi ve manevi varlığımız bir yana, istikbale ait hayallerimizi dahi çalmayı gaye edinmiş bu şer güçlerden bizi kim/ler ve nasıl kurtaracak? İşte konunun en can alıcı sorusu bu. Kurtarıcılar, öncelikle malum organizatörlerin/senaristlerin en büyük kozunun, hırsızları kendi içimizden seçtiklerini ve bu hırsızların bir kısmının kendilerini polis zannettiklerini (İlk yazıda bahse konu olanlar), önemli bir kısmının ise polis rolünü çok güzel oynadıklarını (aklınıza gelecek her değeri istismar edenler) bilenlerdir. İşte o kurtarıcılar, tembellikle değil çalışkanlıkla, gizlilikle değil şeffaflıkla, tekilcilikle/tekelcilikle değil çoğulculukla, yalan-dolanla değil dürüstlikle, şüpheyle de-

* "*Bit yeniği*" tabiri, gizli kapaklı yapılan ve insanlarda merak ve kuşku uyandıran işler için söylenilir.

ġil güvenle, cimrilikle deġil cömertlikle, nefretle deġil sevgiyle ve hepsinden de önemlisi zulümle deġil adaletle hareket etmeyi becerebilecek olanlardır.

SİYASİ MANZARAMIZ: İSTER AĞLA İSTER GÜL

Dost sohbetlerinde siyaset kurumunun yozlaştığından, siyasetçilerin ise güvenilmeyecek insanlar olduğundan dem vurduğunuz olmuştur. Elbette bu yaklaşımda geçmişten bugüne siyasetçilerin (az da olsa istisnalar hariç) tavırları etkilidir. Lâkin olumsuz siyaset ve siyasetçi algısı tek bu nedene indirgenirse, madalyonun diğer yüzü ihmal edilmiş, teşhis hatasına düşülmüş olur. Bu noktada seçmenlerin sorumluluklarını da göz ardı etmemek gerekir. Emanetin ehline teslim edilip/edilmediği, liyakatle kullanılıp/kullanılmadığı konuları seçmen duyarsızlığının en önemli ve yaygın olanlarıdır.

Tercihini iktidardan yana kullanan seçmenler, kişisel çıkarlarına zarar gelmediği sürece haksızlıklara tavır almazlar. Keyifleri yerindedir, onlar için zaman, tabiri caizse çeşme akarken testiye doldurma zamanıdır. Kamu kaynaklarının ‘Yağma Hasan’ın Böreği’ gibi yağmalanmasından rahatsız değildirler. Ağızlarını açıp da iktidar yetkililerine, “***Bu bizim hakkımız değildir. Size toplumun genel çıkarlarını sağlamanız için oylarımızı verdik, bunun gereğini yapın.***”

Aleyhimize de olsa biz hakkımıza razıyız.” mealinde sözler onlardan duyulmaz.

Çıkarlarına dokunulduğunda ise aman Allah’ım tavırları görülmeye değerdir. Doğrunun ve haklının yanında olmanın gerekliliğine dair ağdalı cümleler kurarlar, dürüst pozları verirler, siyasetin pespayeliğinden, siyasetçinin işgüzarlığından fasıllar açarlar. Açarlar açmasına da önceki hallerini bilenler için bu tavırların hiçbir kıymeti yoktur.

Tercihini muhalefetten yana kullanmış seçmenler, diğer bir deyişle ‘Yağma Hasan’ın Böreğinden’ yoksun olanlar ise mağdur, mazlum rolündedirler. Hasretle, özlemle ve şehvetle (!) sıranın kendilerine gelmesini beklerler. Beklerken de muktedirlerin zalimliklerini dillerine pelesenk etmişlerdir. Doğru-yanlış, haklı-haksız demeden, aslını esasını araştırmadan her fırsatı muktedirlerin saltanatını yıkmanın aracına dönüştürürler. Hatta kimi zaman, bu kadar da olmaz denecek cinsinden ayak oyunlarına iltifat ederler.

Ve gün gelir devran döner, dünün mağdurları (!) âli devlet imkânlarını, şikâyetçi olduklarından daha mağrurca talan ederler. Eski muktedirler ise çoktan ‘mağduruz da mağduruz’ edebiyatına başlamışlardır bile.

İronik olarak vurguladığımız tavırlar iktidar-muhalefet denkleminin taraflarıyla sınırlı değildir. Adeta sosyal bir kanun gibi fakir-zengin, cahil-bilgili, kadın-erkek, genç-yaşlı fark etmeksizin bütün toplum kesimleri üzerinde hükmünü icra etmektedir. Dinci, Milliyetçi, Ateist, Sosyalist, Komünist, Kemalist, Liberal olmanın da pratikte bir farkı yoktur. O kadar ki fikirler ve aidiyetler ikinci el bir malzeme kadar

değersizleşmiştir. Varsa yoksa menfaat. Yat menfaat, kalk menfaat. Yaşasın menfaat, yaşatılsın menfaat. Yaşasın Mak-yavel, yaşasın gayeye varmak için her yolun mubahlığı, yaşasın Makyavelizm.*

Ey seçmen! Sen iyi olmadığında, dediğinle yaptığın uyuşmadığında çözümün hayal olduğunu unutma! Nefis muhasebesiyle işe koyul, neyi doğru, neyi yanlış yaptığını açık yüreklilikle önce kendine itiraf et. Sonrasında kendin, milletin ve de insanlık namına yanlışların terki, doğruların ihyası adına samimiyetle çabala. Ve yine aklından hiç çıkarma, '*kem âlât ile kemâlât olmaz*'.**

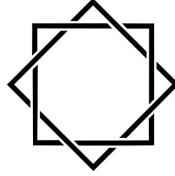
---

* Makyavelizm, Niccolò di Bernardo dei Machiavelli (3 Mayıs 1469 – 21 Haziran 1527)'nin "Prens" isimli eserinde ortaya koyduğu yaklaşımdır. Ahlâka karşı menfaati önceleyen yaklaşımı benimsemek, davranışlarda ve devlet yönetiminde siyasi ahlaktan uzak yaklaşımı benimsemek olarak tanımlanabilir. Bakınız Alim Yılmaz, *Makyavelizm Maddesi*, Ansiklopedi, TÜBİTAK Bilim ve Toplum Başkanlığı, Popüler Bilim Yayınları, <https://ansiklopedi.tubitak.gov.tr/ansiklopedi/makyavelizm>

** "*Kem âlât ile kemâlât olmaz*." sözü kusurlu, kötü araçlarla güzel bir netice elde edilemeyeceği anlamına gelir. Örneğin bir fırının kullandığı un, su, yumurta kötüyse, ocağı kötüyse o fırından çıkan ekme de kötü olacaktır.

DOĞAN GÖRÜNÜMLÜ ŞAHINLER

28 Mayıs 2013 tarihinde İstanbul, Taksim Gezi Parkı'nda başlayan olayları* Türkiye'nin siyaset sosyolojisini anlayabilmek için sağlıklı bir şekilde değerlendirilmelidir. Olaylara yukarıdan bir gözle bakıldığında siyasi iktidar ve onun en tepesinin, mutedil olmak gerektiği halde muktedir olduğunun altını çizmek adına son derece asabi ve dediğim dedikçi tavırları dikkat çekiyor. Muhalefet cenahında ise kesilen ağaçların hukukunu gözetecek kadar insancıl (?!), ancak eylemleriyle kamu düzenini bozmaktan, kamu mallarına zarar vermekten zerre çekinmeyen, meşruiyetini milletten değil de başka mecralardan devşiren gruplar ortalığı cehenneme çeviriyorlar. Daha da acısı muhalefet yetkilileri

* Taksim Gezi Parkı'na, Hükümetin, Topçu Kışlası'nın yeniden yapılması kararı ve uygulamasının hukuksuz olduğu iddiasıyla başlayan protestolardır. 27 Mayıs 2013 tarihinde iş makinelerinin parka girmesinin ardından bu haberin sosyal medya aracılığıyla kısa sürede yayılması sonucunda bazı eylemcilerin parka gidip çalışmalarını durdurmaya çalışmasına polis orantısız müdahalede bulunmuştur. Bu müdahaleler ve dönemin başbakanı R. Tayyip Erdoğan'ın inşaatın yapımında ısrarcı açıklamaları ile protestolar hükümet karşıtı gösterilere dönüşmüş ve başta Ankara, İzmir gibi büyükşehirler olmak üzere Türkiye'nin diğer illerine de yayılmıştır. 1 Haziran 2013 tarihinde polis kuvvetleri Taksim Meydanı'ndan çekilmiş, protestocular Gezi Parkı'nda bir kamp kurmuşlardır. 15 Haziran 2013 akşamındaki polis müdahalesi sonrasında ise Gezi kampı dağıtılmıştır.

İktidara olan ölçüsüz karşıtlıkları nedeniyle isyan havasını Türkiye sathına yaymaya çalışıyorlar. Bu vasatta selim akıl doğal olarak alıp başını başka diyarlara göçüyor. Toplum kamplaşıyor, iktidar yanlıları doğru, yanlış demeden iktidarın yanında; iktidarın yaptıklarına her halükârda karşı olanlar ise muhalefet cephesinde vaziyet alıyor ve başlıyorlar birbirlerine yayılım ateşine.

Demokratik yönetimlerde muktedir bir iktidar, her söylediğinin doğru sayıldığı ve hep onun doğrularının yapıldığı bir yönetim tarzı değildir. Seçmenlerin %50'sinden fazlasının oyunu almak da bu anlayışı izah etmez. Seçmen çoğunluğunun desteğini bu şekilde yorumlamak iktidar sahiplerini zafer sarhoşluğuna sürükler ki, hükümetin olayların başlangıcındaki - daha önce de benzeri birçok olayda olduğu gibi - tavrı ve üslubu maalesef bu durumun teyididir.

Hükümetin, karşıt gösterilerin demokratik tepki sınırlarını aşmasından, ölçsüzlüğünün yanı sıra devlet karşıtlığına dönüşmesinden sonra sergilediği serinkanlı tavır oldukça manidardır. Hem sonuç vermiş, hem de millet nezdinde destek görmüştür.

Bu durumda şu soruyu sormak yanlış mı olur? Madem iktidar olarak insanları/eylemcileri dinlemeye açıksınız, bu tutumu niçin başta sergilemiyorsunuz? Kararlarınızı almadan önce istişare kurumunu neden işletmiyorsunuz? '**Dediğim dedik, çaldığım düdüğü**' kabilinden hareketlerinize karşı '**kaş yapayım derken göz çıkartmak**' türünden tepkiler geliştiğinde mi devlet aklını devreye sokacaksınız?

İktidar mensuplarının Türkiye'nin önemini, Türk mille-

tinin tarihte oynadığı ve gelecekte oynamaya aday olduğu rolü bilmedikleri düşünülemez. Zira içerisinden geldikleri siyasal gelenek buna cevaz vermez. Varsayalım ki, bir an unuttular. On yılı aşkın (şu anda yirmi yılı aştı) süredir hükümet etmek münasebetiyle yerli ve yabancı mihrakların Türkiye ve Türk milleti üzerindeki planlarını çözmüş olmak, hatırlamak için yetmez mi? Aç kurt misali bekleyen yerli-yabancı odaklara malzeme vermek, devlet akıllı ve ciddiyeti ile nasıl telif edilebilir? Yoksa kazın ayağı perdeli mi? *

Muhalefet kanadında durum farklı mı? Maalesef orada da durum aynı. Hükümete muhalefet olsun da ne olursa olsun mantığıyla yapılan muhalefet de demokrasiyle açıklanamaz. Haklı bir talebi istismar edip, sokakları kan gölüne çevirmek; önüne çıkanı deviren fil misali kamu mallarını yıkıp dökmek, güvenlik güçlerini darp etmek midir demokratik muhalefet?

Hükümetin farklı seslere karşı tahammülsüzlüğüne karşı muhalefetin demokratik yöntemler ve hukuk sınırları çerçevesinde tepkilerini anlamak mümkün. Anlaşılmayan ve demokratik bir muhalefetle açıklanamayacak olan, gösterilerin amacından saptırılarak ülke genelinde bir isyan havasının oluşturulmaya çalışılması ve bu süreçte tabiri caizse yangına körükle gidilmesidir.

Demokrasiyle yönetilen ülkelerde muhalefet en az iktidar kadar sorumludur. Türkiye özelinde, köklü bir maziye sahip ve en az iktidar yetkilileri kadar ülke sevgisinden şüphe edilemeyecek olan ana muhalefet yetkililerinin ölçüsüz

* “Kazın ayağı perdeli mi?” deyimini bir sorunun, bir durumun sanıldığı gibi olmadığını anlatmak için kullanılır.

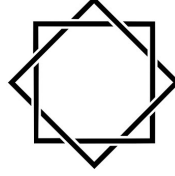
tepkileri devlet akli ve ciddiye ile açıklanabilir mi? Yoksa kazın ayağı perdeli mi?

Evet, yoksa kazın ayağı perdeli mi? Yani millet cambaza mı baktırılıyor? Aşağıda birileri milletin görmesini arzu etmediği oyunlar mı çeviriyor? İktidarı, muhalefeti fark etmez, doğan görünümlü şahinleri* ayırt etmeyi siz okuyucuların ferasetine havale etmekten başka yapacak bir şey yok. Zira siz oyunu çözdüğünüzde, sorun kökten çözülmüş olacak.

---

* “Doğan görünümlü şahin” sözü, dış görünüşten bakıldığında farklı iç tarafına bakıldığında farklı olan insanlar için kullanılır.

DARBELERİ TARİHE GÖMMEK

Demokratik yönetim meşruiyetini toplumdandır. Meşruiyetin aracı ise seçimdir. Seçimin neticesinde, cumhurbaşkanı seçilecek yeterlilikte oy alan cumhurbaşkanı aday, cumhurbaşkanı sıfatıyla kabinesini oluşturur ve anayasanın belirlemiş olduğu sınırlar içerisinde yürütme/yönetme erkini kullanır. Her halükârda yönetim süreci başta siyasi denetim (TBMM) olmak üzere hukuki (Anayasa Mahkemesi ve diğer mahkemeler) ve mali açıdan (Sayıştay) denetime açıktır. Yeniden seçim koşulları oluşuncaya kadar seçilmiş cumhurbaşkanı yönetme erkini millet adına kullanır ve programında vaat ettiklerini hayata geçirmeye çalışır. Şayet vatandaşlar/seçmenler hükümetin icraatlarından memnun kalmazlarsa yeni seçimde farklı bir iktidar alternatifini iş başına getirebilirler. Ancak seçim yapıncaya kadar iktidar yetkisi cumhurbaşkanının tasarrufundan hiçbir şekilde alınmaz.

Alınırsa ne olur? En başta o ülkede demokrasinin varlığından söz edilemez. Hele de görevi, dış düşmanlara karşı

ülke savunması olan ve yürütmeye bağlı olarak hareket edebilen silahlı kuvvetlerin, durumdan vazife çıkararak milletin seçtiği temsilcilerinin iradesine ipotek koyması hukukla, demokrasiyle açıklanamaz. Zira ordunun, zor kullanmak suretiyle başta siyasi erki/yürütmeyi ve diğer demokratik kurumları devre dışı bırakması, silahını milletine doğrultması anlamına gelir.

Demokrasi kültürün oturmadığı ülkelerde, maalesef ülkemizde de, alışkanlık haline gelen bu duruma engel olmak için ne yapılabilir? Askerlerdeki, hangi nedenle olursa olsun, seçilmiş iktidarı alaşağı edebilecekleri düşüncesi nasıl yok edilebilir?

Herhalde demokratik kurum ve kuralların herkesin ortak paydası haline getirilmesiyle işe başlamak gerekir. Uzun soluklu, oldukça yoğun ve zorlu bir eğitim sürecini gerektirse de kalıcı olan budur. Ailede başlayıp okullarda sürdürülecek eğitimlerle, bireyde, 'öteki'nin varlığını ve haklarını kabul lenmekten öte özümsemiş bir bilinç düzeyinin oluşturulması, darbelerin panzehri gibi görünüyor. Yine bizatihi siyasi hayatın vazgeçilmezi olan siyasi partilerde demokratik bir işleyişin egemen kılınması, tıpkı ekonomide olduğu üzere haksız rekabet doğuran unsurların giderilmesi gerekmektedir. Peşi sıra sivil toplum örgütlerinde, kelimenin tam manasıyla sivil ve demokratik bir anlayışın geçerli olması, bireylerin, bu örgütlerde kazandıkları deneyimlerle sosyal, ekonomik ve siyasal ilişkilerde hem hak hem de sorumluluk bağlamında daha katılımcı olmaları sağlanmalıdır.

Darbenin adet haline geldiği ülkelerde darbenin baş ak-

törü konumunda olan silahlı kuvvet mensuplarının, yetişme ve eğitim/öğretim süreçleri gözden geçirilmelidir. Nasıl ki, bir hâkim, bir akademisyen veya bir tıp doktoru hükümetin icraatlarından memnun kalmadığında, hükümeti olağan dışı yollardan tasfiye etmeyi düşünmüyorsa, bir asker de vazifesini yapmakla meşgul olup, onun ötesinde hülyalara dalmamalıdır. Her şeye rağmen dalarsa caydırıcı nitelikte ağır cezai yaptırımlara çarptırılmalıdır.

Darbelerin mağdurları sadece iktidar mensupları veya siyasiler değildir, topyekûn millettir. Çünkü darbe dolayısıyla bilim insanlarının, yöneticilerin, sanatçıların, sporcuların, tüm diğer meslek mensuplarının, özetle halkın iradesi yok sayılır. Bu yok saymaya karşı bir an bile duraksamaksızın, adalet bayrağı yere düşmesin, millet iradesi hiçe sayılmasın diye hukuk dairesinde kalarak tepkiler koymak gerekir. Gerekir ki, ister kendi arzuları isterse de emperyal güçlerin istismarı nedeniyle darbeye yeltenecek olanların hevesleri kursağında kalsın.

Demokrasi ve hukuk kuralları çerçevesinde tepkinin etkisini görmek bakımından '28 Şubat' sürecinde Büyük Birlik Partisi lideri merhum şehit Muhsin Yazıcıoğlu'nun* duruşu unutulmamalı ve her daim örnek olmalıdır. Dönemin meşru hükümetini, 'Post-modern' olarak nitelenen yöntemlerle tasfiye girişimine karşı merhum Yazıcıoğlu, "***Namlusunu milletine çevirmiş tanka selam durmam.***" diyerek adeta millet vicdanının tercümanı olmuş, darbeyi deşifre etmiştir.

* Büyük Birlik Partisi kurucu genel başkanı Muhsin Yazıcıoğlu 25 Mart 2009 tarihinde içerisinde bulunduğu helikopterin düşürülmesi neticesinde şehit edilmiştir. Üzerinden 15 yıl geçmesine rağmen olay halen aydınlatıl(a)mamıştır.

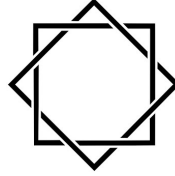
Bir adım daha öteye geçmiş “*Türkiye İran olmaz, Ceza-yir olmaz, ancak Türkiye’de Suriye’deki BAAS tarzı* bir yönetimin oluşturulmasına da biz müsaade etmeyeceğiz.*” diyerek darbe yanlılarının heveslerini kursaklarında bırakmıştır.

Toparlayacak olursak darbelerin Türk siyasi yaşamının gündeminden tamamen çıkartılabilmesi için kalıcı çözüm, zaman alıcı olsa da, vatandaşlarda adalet duygusunun ege-men kılınmasıdır. Çünkü adalete meftun bireyler kimden ve nereden gelirse gelsin, yanlışın karşısında çelik gibi durur, çözümü için, bedeli ne olursa olsun, gözlerini bile kırpmadan gereğini yaparlar. İşte bu vatandaş tipinin, demokrasinin ihtiyacı olduğu kadar, darbecilerin de korkulu rüyası olduğunu unutmayalım.

---

* Suriye Arap Cumhuriyeti’nde uygulanan yönetim modelinin adıdır. 1946 yılında bağımsızlığını kazanan Suriye’de, 1963 yılında Arap Sosyalist Baas Partisi darbeyle yönetimi ele geçirmiştir. 1970 yılında parti içi darbeyle iktidarı ele geçiren Hafız Esad, 1971 yılında Cumhurbaşkanı olmuş ve bu görevi 10 Haziran 2000 tarihindeki vefatına kadar yürütmüştür. Yerine geçen oğlu Beşar Esad halen Suriye’yi yönetmektedir.

DEPREM ve ÖLÜMÜN HATIRLATTIKLARI

Yerkürede şiddetli bir sarsıntının insan psikolojisi üzerinde meydana getirdiği etki merak edilmeyecek gibi değil. İnsanların, ölümün sıcak nefesini enselerinde hissediyor olmalarından kaynaklansa gerek. Yoksa bir an içerisinde bile o kadar çok deprem oluyor ki, şiddetlerinin düşüklüğünden ötürü hiç farkında bile olunmuyor. Bu farkında ol(a) mayış yaşamı rutinleştirirken, ölümü olağanüstü hale getirir. Hâlbuki her canlı için yaşam ne kadar olağan ve doğalsa ölüm de en az o kadar olağan ve doğaldır.

Güneşin doğudan doğup batıdan batması, geceyi gündüzün takip etmesi, annenin çocuğunu doğurması, atın atlığını, itin itliğini yapması, gülün kokması, dalından kopan elmanın yere düşmesi, burnun koku alması, dilin tatması, gözün görmesi bir depremden daha mı az tesirlidir, ölümü hatırlamak ya da hatırlatmak bakımından? Nereden bakıldığına bağlı değil mi? İnsana, eşyaya, dünyaya, yaşama, yaşam sürecinde ilişkilere yüklenen anlamlarla alakalı.

Aslında yaşam, ‘*ölmeden önce ölme*’* sırrıyla geçirilen bir zaman aralığı olsa, ölüm de pek tabii Mevlana Celaleddin-i Rûmî’nin tasvirindeki Sevgiliyle buluşulan kutlu bir düğüne dönüşür. Bu vuslatta ölen tendir, can/ruh ise ölümsüzdür. Yaşamı, hayvani ve bayağı arzuların tatmini olarak gören ve sürdüren kimseler için ise ölüm, bir sondur, yok olmadır; bundan dolayı da bir heyula misali ürkütücüdür.

Ne kadar yakın olsa bile insan, ölümü kendisine yakıştırmaz. Deprem ve benzeri ölüme neden olabilecek olağan dışı durumlar, şok etkisi gibi ölüm hakikatini insanın gözüne sokar. Sağ kalınmışsa şu veya bu nedenle kulak ardı edilmiş ne varsa korkuyla karışık bir ciddiyetle muhasebe edilir. Yaşamın pamuk ipliğine bağlı olduğu, hiç beklenmedik bir anda sonlanabileceği ve bu gerçeklikte kayırmanın sökmediği anlaşılmıştır artık.

Kimileri için deprem, ha bugün ha yarın başlarız diye ertelenen işlerin miladı olursa da, yerkürenin eski dingin haline dönmesi, yani rutinine avdet etmesiyle bocalamalar başlar. Hiç terk etmemek iddiasıyla başlanan eylemler önce ağır gelerek aksatılır, belli bir süre sonra da terk edilirler. Bilmem kaçınıcı kez vadeleri belirsiz ileri tarihlere ötelenirler.

Bu noktada merak konusu olgu verilen sözlerin, başlanan eylemlerin niçin unutulduğu, terk edildiğidir?

Sarsıntıların son bulmasıyla ölüm riskinin azalması bir gerekçe olabilir. Nefsani ve de şeytani ilişkilerin cazibesi, ölümün hatırlattığı gerçeklere ve gereklerine baskın çıkması bir diğer neden olarak düşünülebilir. Hangi nedenle olursa

* Bu sözün ayrıntılı anlamı için İslam ve İhsan, 18.11.2020, *Ölmeden Önce Ölüünüz Ne Demek? Nasıl Anlamalıyız?*, <https://www.islamveihsan.com/olmeden-once-olunuz-nedemek-nasil-anlamaliyiz.html>, Erişim Tarihi: 06.03.2023

olsun çoğu depremzede için gerçeklik, ölümün ve sonrasında-
daki hesabın unutulmasıdır. İşin, aşın, eşin, isteklerin, arzuların,
ihtirasların anaforunda boğulmadır.

İster deprem, isterse de başka bir vesileyle gelecek olsun,
ölümün insan psikolojisi üzerindeki etkisi nasıl makul seviyede
tutulabilir? Herhalde bu işin sırrı insanın, yaşamı boyunca tüm
tasarruflarını, mutlak güç olan Allah'ın (cc) iradesiyle (tercihi bu
yöndeyse) uyumlu hale getirebilme becerisinde gizlidir. Sanki bu
sayede ölmeden önce ölmek başarılabilecekmiş, ağlayarak
gelen dünyadan gülerek gidebilecekmiş gibi duruyor.

Ölümün ne zaman, nerede ve nasıl geleceği herkes için bir
muamma. Bu belirsizlik, S. Abdülhâkim Arvâsi'nin* ol-
duça manidar şu sözünü sürekli hatırd tutmayı gerektiriyor:
“Allah'a malik olan neden mahrumdur, Allah'tan mahrum olan da neye malik?”

Kafa yormaya değer...

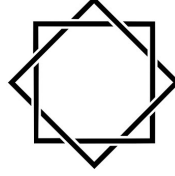
---

* S. Abdülhâkim Arvâsi'nin biyografisi hakkında bakınız Nihat Azamat,1988,
Abdülhâkim Arvâsi, İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı, Cilt 1, s. 211-212,
<https://islamansiklopedisi.org.tr/abdulhakim-arvasi>, Erişim Tarihi: 06.03.2023

İSRAFA DUR DE!

Günümüz ekonomilerinin önemli problemlerinden biri kaynakların yerli yersiz ve ihtiyaçtan fazla kullanımından doğan israflardır. İsrafın neden olduğu ekonomik kayıplar öncelikle o ülkede yaşayanları etkiler. Etkilenme derecesi israfın miktarı ve gelir düzeyine göre değişir. Yüksek gelirliler ekonomik kayıplardan görece daha az etkilenirken alt gelir gruplarındakiler ‘yandım anam’ türküsünü çığırırlar. Örneğin aylık geliri 15.000 TL olan bir ailede 500 TL’lik bir israfın aile bütçesi üzerindeki etkisiyle aylık geliri 50.000 TL olan bir ailedeki 500 TL’lik israfın etkisi aynı değildir. Geliri fazla olanlara oranla az olanlar israftan daha çok etkilenirler. Son tahlilde zengin-fakir fark etmez bir ülkede israf varsa, bu o ülke kaynaklarının yok yere harcanması, ziyan edilmesi demektir.

Üretim faaliyetinin zorluğu düşünüldüğünde kaynak israfının yanlışlığı daha iyi anlaşılır. Bu nedenle gerek kamu gerekse de özel sektörde kaynakların israf edilmemesine azami derecede titizlik gösterilmesi bir tercih değil zorunlu-

luktur. Bu zorunluluk, gerektiğinde yasal tedbirlerle de sağlanabilir, ancak asıl olan bir şuur ve onun da ötesinde ahlak haline dönüşmüş davranışlarla sağlanmasıdır. Sağlanmalıdır ki, tutumluluğu ahlak haline getirmiş bireyler herhangi bir uyarıya gerek kalmaksızın savurgan davranmasınlar. Tıpkı su, elektrik vb. kaynakların israf edilmesinin bireysel ve toplumsal maliyetinin bilincinde olanların bu kaynakları yerli yerinde ve ihtiyaçları kadar kullanmaları gibi.

Kaynakları bilinçli kullanım alışkanlığı bireylere eğitim-öğretim yoluyla kazandırılır. Bu süreç hiç şüphesiz ilk olarak ailede başlar. Aile büyükleri günlük yaşamda israf konusunda ne denli titiz olurlarsa çocuklar da o denli özenli olurlar. Ebeveynler, çocuklar için birer rol model olduklarından, diğer tutum ve davranışlarda olduğu üzere israf konusunda da çocuklara örnek olduklarını unutmamalıdır. Bu nedenle, kullandıkları kaynağın türü ne olursa olsun, saçıp savurmamaya, gerektiği kadar kullanmaya ısrar ve sabırla dikkat etmelidirler. Müsrif ebeveynler çocuklarına israfın yanlışlığından bahsetseler de inandırıcı olamazlar. Çünkü ortada bir aldatma vardır. Aldatılan bireylerden doğru davranışlar yapmaları beklenemez, hele bu bir çocuksa.

İkinci olarak eğitim-öğretim kurumları çocuklara, gençlere savurgan olmamayı, tutumlu davranmayı öğretmelidir. Eğitim-öğretimin her kademesinde bu alışkanlığın kazandırılması için uygun müfredat düzenlemeleri olmalıdır. “*Sakla samanı gelir zamanı.*”, “*Ak akçe kara gün içindir.*”, “*Damlaya damlaya göl olur.*” vb. gibi tutumlu olmayı çağrıştıran doğru ve güzel sözlerin nakledilmesinden veya ezberletilmesinden öte tutumlu olmak, neden ve sonuçlarıyla

ele alınmalı, eğitim-öğretim teknikleri kullanılarak çocukta, gençte standart davranış kalıbına (ahlâk) dönüştürülmelidir.

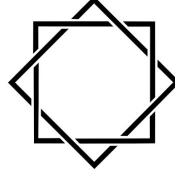
Üçüncü olarak çocuklar, gençler sosyal yaşamlarında diğer bireylerin, kurumların israftan uzak, tutumlu davranışlarına sıklıkla tanık olmalıdırlar. Bu da bireylere, kurumların yönetici ve çalışanlarına israf konusunda hassas olma sorumluluğu yüklemektedir. Aksi durumda çocuklar, gençler, ailelerinde, eğitim-öğretim kurumlarında kendilerine kazandırılmaya çalışılan israf yapmama, tutumlu olma davranışının pratik yaşamda bir karşılığı olmadığını düşünüp olumsuz tavırlar sergileyebileceklerdir.

Bireylerin tutum ve davranışları üzerindeki etkileri nedeniyle iletişim araçlarının yayın politikaları da düzenlenmelidir. Şirketlerin, özellikle de çok uluslu yapıya sahip olanların piyasada üstünlük sağlamak ve sınırsız kâr hedefine ulaşmak için reklam ve tanıtım faaliyetleriyle tüketimi teşvik ettikleri bir gerçektir. Yönlendirici yayınlarla insanı adeta '*Tüketim Çılgını*' haline getiren, savurganlığı körükleyen yayın kuruluşları denetlenmeli, kuralsız davranışlar hakkında gerekli yaptırımlar uygulanmalıdır. Diğer taraftan bireyler, tüketim çılgınlığının doğru bir davranış olmadığı; savurganlığın kaynakların heba edilmesi anlamına geldiği hakkında iletişim kanalları aracılığıyla bilinçlendirilmelidir.

Güçlü ve büyük Türkiye hedefine ulaşılmasında istisnasız her birey sorumludur. Ülkeyi yönetenlerin alacakları ve uyacakları tedbirler başta olmak üzere her birey kaynakların israf edilmemesine karşı teyakkuz halinde olmalı, kesinlikle ve kesinlikle savurganlık yapmamalıdır. Yarını beklemeye gerek yok, haydi hemen şimdi...

KİTAP ve SAHAF

Gezmekten ve bulunmaktan haz aldığım mekânların önde gelenlerinden bir tanesidir sahaflar. Orada, adeta kendimi kaybeder ve zamanın nasıl geçtiğini dahi anlamam. Kitaplar doldurmuştur her yanıma, en az bir defa alım-satıma konu edilmiş ve artık ikinci el sıfatını kazanmış olan. Aslında kaçınıcı el olduklarına dair sağlıklı bir bilgi de mevcut değildir. Pek çoğunun, ilk sahiplerinin hassasiyetinden olsa gerek, yenilerinden, gıcır gıcır olanlarından hiç de farkı yoktur. Ne var ki, ikinci el sıfatı bir kez kazanılınca, tıpkı çıkartılması zor bir etiket gibi düşmez yakalarından. Okurlar için bu durum, şikâyet olunacak bir durumdan çok, memnuniyet vericidir. Zira bu vesileyle pahalıya alacakları bir eseri oldukça uygun bir fiyata satın alma ayrıcalığına sahip olurlar.

Eskiler, kullanılmış ve sonra satışa konu olmuş eşyayı sıfatlandırmak için ‘müstamel’ kelimesini kullanırlardı. Kitap için bu kelimeyi kullanmak ne kadar uygun olur, tartışılır. Okunan bir nesne olarak kitap, bu işlevini muhafaza ettiği

ölçüde, yenisinden bir farkı yoktur diye düşünürüm ve bu münasebetle ‘müstamel’ gibi tenzil-i rütbe ifade eden bir sıfatı hak ettiğini kabul etmek istemem.

Bir kitap açısından ilk okuyanıla sonraki okuyanları arasında bir fark olur mu acaba? Mesela ilk okuyanın zengin bir kimse olmasıyla sonrakilerin daha düşük gelir gruplarına mensup olması veya ilk okuyanın erkek sonrakinin kadın olması ve hatta ilk okuyanın genç sonrakinin yaşlı bir kimse olması neyi değiştirir ki bir kitap açısından.

Kitap, canlı bir varlık mı da kendisini okuyan hakkında değerlendirmede bulunsun dediğinizi duyar gibiyim. Öyle demeyin. Belki dili olan bir canlı gibi canının yandığını avazıyla dile getir(e)mez ama yerli yersiz kırıltılmış sayfalarıyla, hesapta dikkat çekmek amaçlı allı morlu ve de fosforlu kalemlerle çizilmiş satırlarıyla ve hiç de anlam veremediğiniz şekilde kopartılmış sayfalarıyla aslında feryad ü figan eder kitap. Eder de kim duyar veya görür ya da anlar bu lisandan. Tabii ki ‘*Altının kıymetini takdir salahiyetini haiz bir kuyumcu*’ misali, okuma yazma faaliyetini bir meslekten öte bir hayat düzeni haline getirenler.

Sahaflarda insanı hüznülendiren başka incelikler de vardır. İkinci el sıfatı verilmiş olmanın hüznü bir yana ilk sahiplerinden ayrılmış olmanın elemi de vardır kitapların üzerinde. Ne heyecanlarla sahiplenilmişlerdi hâlbuki. O heyecanla bir çırpıda okunmuşlar ve itinayla özenli kütüphanelerin düzenli raflarında kendilerine mahsus yerlerini almışlardı. Gel gör ki, talihleri yaver gitmemiş ve itinayla saklandıkları mekânlarından, sahiplerinin yaşadıkları ekonomik kriz

münasebetiyle tenzil-i rütbeye uğrayarak gelmişlerdi sahaf raflarına. Kim bilir belki de sahiplerinin vefatı üzerine varislerin duyarsızlıklarıydı, belirsizliğe doğru yol almış olmalarına neden. Bundan dolayı sahaf raflarındaki kitaplarda, daha önce bu kitaplara dokunmuş olanların parmak izlerini; kelimeleri, satırları, paragrafları üzerinde imal-i fikr etmiş olanların zihni izdüşümlerini; daha da güzeli ve özeli gönül telleri titremiş olanların frekanslarını hep hayal ederim.

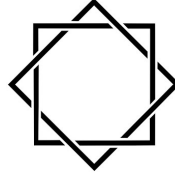
Bu hüznün fashı, işin biraz romantizmine dairdir. Sahaf raflarındaki gezgincilikte insanı mutlu kılan duygular, gerçekte daha baskındır. Düşünsenize o güne kadar aradığınız ancak bir türlü erişemediğiniz bir kitabı o tozlu raflarda gördüğünüzü. Gözleriniz fal taşı gibi açılır bir anda. Etinize çimdik atmazsınız belki ama doğru görüp görmediğinizi teyit manasında bir irkilirsiniz, gördüğünüzün bir yanılsama olup-olmadığını anlamak için. Hayır, bir yanılsama değil, dupduru bir gerçeklik olarak aradığınız karşınızdadır. Sevinçinizi, Arşimet gibi çılglık çılgılığa 'Buldum, buldum.' diye haykırarak dillendirmezsiniz sahaf koridorlarında. İçinizde yaşarsınız bütün duygularınızı. Hatta biraz da bastırırsınız duygularınızı, kimse fark etmesin diye. Bir an önce mülkiyetinize en uygun fiyatla geçirmek için değme aktör-aktrislerle taş çıkartırcasına rollere de girersiniz sahaf karşısında. Aslında çok da aradığımız bir kitap değildir de, okuyacağımız çok kitabımız vardır da, bunu da ilgi duyduğunuz ve el altında bulunsun düşüncesiyle satın alıyormuşsunuz da gibi repliklerin yanı sıra uygun pozlar sergilenir kasanın ön kısmında. Nihayet hediyesi (Eskiler, kitaba bedel biçeme-

diklerinden fiyatını hediyesi olarak nitelerlermiş) ödenince artık hem maliki hem de zilyedi sizsinizdir. Oh diye derin bir nefes alıp, en kısa zamanda avdet etmek üzere vedalaşsınız sahafla ve sizi beklediğimize emin olduğunuz hazine kıymetindeki kitaplarla.

Bir an önce ikamet ettiğiniz mekâna varmak ve diğer olmazsa olmaz beşeri meşgalelerden sonra atılmak istersiniz yeni dostunuzun kollarına. Onun dost sıcaklığını önce elinizle yaşarsınız aynel yakîn, sonra zihninizle idrak edersiniz ilmel yakîn ve sonra da gönlünüzle hem dem olursunuz hakkel yakîn. Sonra mı? Sonra hakikatin kapısını açar size kitap. Tıpkı ümmü'l kitap (Kitapların annesi) olan Kur'ân-ı Kerim gibi. Ne mutlu, "*Faydasız olan ilimden Allah (cc)'a sığınırım.*" niyazıyla kitabı(nı) okuyanlara.

MAHALLEMİ GERİ VERİN

Çok değil, bundan 40-50 yıl öncesine kadar bir mahalle-
Çimiz vardı. Bu mahalle, bizim mikro düzeydeki bağlı-
ğımızdı aynı zamanda. Farklı etnik kimliklerimize rağmen
aynı mahallenin sakini olmak ciddi bir ortak paydamızdı.
Kürt Ahmet, Laz Osman, Çerkez Ali ve Boşnak Emir aynı
mahallede oturur, tabir-i caizse gül gibi geçinirler; Türki-
ye’de, Türk bayrağı altında yaşamaktan gurur duyarlardı.

Mahallenin fiziki yapılanmasının merkezinde cami vardı.
Evler, dalga dalga caminin etrafında dizilir ve her yol cami-
ye çıkardı. Cami, vakit namazlarının eda edilmesiyle yeti-
nilen bir mekân değil, ismiyle müsemma bir tarzda mahalle
ahalisinin cem olduğu, halleştiği, dertleştigi; dünya-ukba
dengesinin kurulmaya çalışıldığı bir mekândı. Dini kıymeti
kadar, sosyolojik tesiri bakımından da cami, mahallenin en
işlevsel kurumuydu. Zira cami cemaatinden birinin birkaç
vakit cemaate gel(e)memiş olması cemaatin en önemli me-
rak konusunu oluşturur, meselenin üzerine gidilir ve çözü-
mü mümkün bir durumsa elbirliğiyle çözüldü.

Şehir dışına çıktığımızda hangi şehirde oturduğumuz sorusunun hemen arkasından hangi mahallede ikamet ettiğimiz sorulurdu. Zira şehrin her mahallesinin kendisine ait bir özelliği bulunurdu. Kimi mahalleler ekonomik gelir düzeyi düşük insanların yoğunluğuyla, kimisi tam aksine gelir düzeyi yüksek insanların çokluğuyla bilinirdi. Birinciler ‘*Gecekondu Mahallesi*’ ikinciler ise ‘*Sosyete Mahallesi*’ şeklinde isimlendirilirdi. Bilhassa sanayileşmenin kırdan kente doğru göçü artırması, şehirlerin merkeze uzak bölgelerinde - ki buralar kenar mahalle olarak da isimlendirilirdi- hızlı bir şekilde (kimi zaman bir gecede), dayanıksız malzemelerden, derme-çatma ve oldukça küçük, ‘*Gecekondu*’ diye tabir edilen evlerden (!) oluşan mahalleleri pıtırak misali oluşturmuştu. Bu mahallelerde bir evin cenazesi her evin cenazesi, bir evin düğünü her evin düğünüydü.

Döneminin siyasi şartlarına göre de anlam kazanırdı mahalleler. Şehrin bazı mahalleleri sağ görüşlülerin bazı mahalleleri de sol görüşlülerin hâkimiyetiyle isim yaparlardı. Hatta farklı siyasi görüşte olunmasına rağmen aynı mahallede oturuyor olmak ayrı bir yakınlık sebebi bile sayılırdı.

Aynı mahallede oturmanın kendine ait bir hukuku olurdu. Bu hukuk kimi zaman bir ayrıcalık kimi zaman da bir sorumluluk şeklinde tezahür ederdi. Varsayalım ki, bir devlet dairesinde işiniz var ve orada sizin mahallenizden birisi çalışıyor. Çalışanla birebir hukukunuz olmamış olsa dahi aynı mahalleli olmanız işinizi kolaylaştırıcı bir vesileye dönüşürdü. Tam tersinden mahalle sakinlerinden birinin bir sıkıntısı olduğunda, tanımıyor olsanız bile mahalle müşterekliğiniz mağdur olanın yarasına merhem olmayı mecbur kılardı. Bu

mecburiyet esası itibariyle dayatmadan ziyade gönüllü olarak eda edilen ve haz alınan bir eylemdi.

Mahallede birtakım şahsiyetler ve meslek mensupları vardı ki; onlar adeta mahallenin olmazsa olmazlardı. Başta mahallenin muhtarı olmak üzere mahallenin imamı, bakkalı, kasabı, berberi, ebesi, ayakkabı tamircisi, terzisi gibi meslek mensupları yaptıkları işten öte anlam taşırlardı. Bu kişiler gerek birbirleriyle gerekse diğer sakinlerle olan ilişkileri münasebetiyle mahalleli olmanın hukukunu inşa ederlerdi. Mahallenin muhtarı, bugün olduğu gibi sadece bir takım resmi evrakların temin edildiği kişi değil neredeyse her mahallelinin akıl danıştığı (özellikle resmi işlerde), mahalleli arasında zuhur eden uyuşmazlıkların ilk elden çözücüsü; mahallenin dul, yetim ve düşkünlerinin hamisi konumundaki bilge kişiydi. Bakkal sadece alış-veriş yapılan kişi olmaktan öte başı darda olanın ilk elden para tedarik ettiği merciydi. İmam ise neredeyse her konuda kendisinden icazet alınan konumunun yanı sıra, mahalle çocuklarının 'eti senin kemiği benim' anlayışıyla kendisine teslim edildiği bir terbiyecisi ve güven unsuruydu.

Yine her mahallenin nevi şahsına münhasır tipleri olurdu. Mahallenin delisi ve mahallenin kabadayısı bunların en meşhurlarıydı. Mahallenin delisi olarak kabullenilen zihinsel engelli kişiye, çocukların yersiz davranışları olsa bile illeri yaştakilerin sahipliği bir tür sosyal rehabilitasyon fonksiyonu görürdü. Mahalle kabadayısı ise zamanın tabiriyle eski kulağı kesiklerden sayılır, kendisine, korkuyla karışık bir saygı duyulurdu. O da bu saygının bir nevi karşılığı olarak

mahallenin hukukunun gönüllü koruyucusu rolünü doğal olarak üstlenir ve hatta bunu neredeyse bir vazife sayardı.

‘Mahallenin Namusu’ ise başlı başına ele alınması gereken bir olguydu. Ve her mahalleli bu namusu korumakla yükümlüydü. Ahlak dışı davranışlarıyla bilinen birileri elini kolunu sallayıp mahalleye giremez, orada ikamet etmeye kalkamazdı. Kalktığına ise en önde mahallenin kabadayısı olmak üzere mahalleli teyakkuza geçer, durumdan vazife çıkartarak, ilgilileri mahalle sınırlarından uzaklaştırmak suretiyle mahallenin namusunu korurlardı.

Bugün mahalle kavramı yine var ancak yukarıda sıralanan içerikten yoksun olarak. Sadece en küçük idari birim olarak. Artık mahalleli diye bir bağlılıktan bahsetmek neredeyse mümkün değil. Zira bugün mahalle muhtarının resmi birtakım görevlerin haricinde sosyal rolü tamamen ortadan kalkmış bir pozisyonda. Kitle üretimi karşısında teslim bayrağını çeken bakkal, kasap, terzi vb. meslek erbabının esamisi dahi okunmuyor. Mahallenin kabadayısı gelişen suç teknolojisi ile birlikte örgütlü ve de nitelikli hukuksuzlukların faili durumunda. Mahcubiyetiyle beraber saygınlığını da yitirmiş olduğundan, mahallenin namusu da ondan sorulmuyor. Delisi ise mahallenin ve mahallelinin sosyal rehabilitasyonu yerine modern hastanelerin koridorlarında ömür tüketiyor.

Bugün kentsel dönüşüm projeleriyle daha modern ve hijyenik yapılar inşa ediliyor. Çevre düzenlemeleri ve rekreasyon alanlarıyla albenisi oldukça yüksek sitelerin çok katlı binalarında birbirinden habersiz yüzlerce insan ikamet edi-

yor. Teknoloji sayesinde dün hayal edilemeyen birçok yenilik, bu baş döndürücü dönüşüm sayesinde hayatımızın sıradanı hale geliyor. Ama dün ile mukayese edildiğinde sanki bir şeyler hep eksik kalıyormuş gibi... Ne olabilir ki?

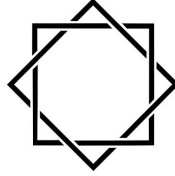
Meşhur pop sanatçısı Mustafa Sandal'ın "Araba" isimli parçasının sözlerinde mi gizli acaba aradığımız... Sandal, şöyle diyordu eserinde:

***“Onun arabası var, güzel mi güzel.
Şoförü de var, özel mi özel.
Bastı mı gaza gider mi gider.
Maalesef ruhu yok.
Onun için hiç mi hiç şansı yok.”***

Ne dersiniz dostlar, kaybettiğimiz ruhumuz mu yoksa?

MALÎ İSTİKLAL

Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılmasına birçok sebep bulmak mümkün olmakla beraber tartışmasız en mühim sebeplerden bir tanesi malî sıkıntılardır. Savaşlardaki mağlubiyetler, malî yapıyı kendi imkânlarıyla yürütme gücünü ortadan kaldırdırca ilk elden müracaat edilen yabancı kaynaklar çözüm olarak görülmüştür. Başlangıçtaki malî rahatlama uzun sürmeyecek, kendi ülkelerinin malî kaynaklarını diğer bir ülkeye ödünç olarak verenlerin hesaplarının malî destek değil de malî vesayet olduğu anlaşılacaktır. Esas olarak malî yardımlarda bulunan dönemin emperyalist güçlerinin bu tür yardımlardan maksadı muhataplarını kendi emperyalist emelleri doğrultusunda kullanmaktır. Malî vesayet beraberinde siyasi vesayeti doğururken, malî kudretinin yanında siyasi iradesini de kaybeden Osmanlı idaresi aldığı borçların ödenmesi için bir esaret belgesi niteliğindeki Muharrem Kararnamesi'ni imzalamak mecburiyetinde kalacaktır. Bu kararname aynı zamanda Osmanlı'nın kendi malî kaynaklarına hükmedemediğinin, Duyun-ı Umumiye İdare-

si* gibi yönetiminin çoğunluğunu yabancıların oluşturduğu bir idarenin tasarrufuna bıraktığının belgesidir. Osmanlı'nın savaşa girmesinin dahi sebebi olan bu aciziyeti Falih Rıfka Atay'ın '*Zeytindağı*' isimli eserinde Cemal Paşa:

- "*Aylık vermek için!*

- *Hazine tamtakırdı. Para bulabilmek için ya bir tarafta boyun eğmeli, ya öbür tarafta birleşmeli idik.*"** şeklinde ortaya koyar.

Milli mücadele, siyasi istiklal mücadelesi olduğu kadar malî istiklal mücadelesidir. Zira en başta Gazi Mustafa Kemal Paşa olmak üzere milli mücadelenin öncüleri, malî vesayetin Osmanlı idaresinin sonunu getirdiğinin bilincinde idiler. Bu münasebetle milli mücadele esnasında ihtiyaç duyulan malî kaynakları öncelikle mahalli kaynaklardan tedarik etme cihetine gitmişler ve çoğunlukla aynı ve nakdî yardımlar çerçevesinde daha sonrasında da Tekâlif-i Milliye Emirleri*** etrafında milli kaynaklardan tedarik etmişlerdir. Nitekim yeni Türk devletinin mümessilleri, galip taraf olarak oturdukları Lozan masasında emperyalist güçlerin Kapitülasyonlar ve Osmanlı borçları konusundaki ısrarlarına tavizsiz bir tutum içerisinde olmuşlardır. Bu irade karşısında İngiliz temsilci Lord Curzon, İsmet Paşa'ya:

"Memleketiniz haraptır. İmar etmeyecek misiniz? Bunun için paraya ihtiyacınız olacaktır. Parayı nereden bu-

* "*Duyun-ı Umumiye İdaresi*": 1881-1923 yılları arasında Osmanlı İmparatorluğu'nun iç ve dış borçlarını denetleyen kurumdur.

** Falih Rıfka Atay,2004, *Zeytindağı*, Pozitif Yayınları, İstanbul, s. 109

***Tekâlif-i Milliye Emirleri (Milli yükümlülükler/Ulusal vergiler), milli mücadele döneminde Sakarya Meydan Muharebesi öncesinde (7 Ağustos 1921) ordunun ihtiyaçlarının karşılanması için on emirden oluşan bir yasadır.

lacaksınız? Para bugün dünyada bir bende var, bir de bu yanımdakinde (Amerikan murahhası Mr. Chaild'ı göstererek.) Unutmayın ne reddederseniz hepsi cebimdedir... İhtiyaç sebebiyle yarın para istemek için karşımıza gelip diz çöktüğünüz zaman, bugün reddettiklerinizi cebimizden birer birer çıkartıp size göstereceğiz.” deyince İsmet Paşa, Lord Curzon'a “Şimdi meseleleri halledelim, para istemek için gelirim o zaman gösterirsiniz.”* cevabını vermiştir.

Yeni Türk devleti bilhassa Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın malî bağımsızlık konusundaki hassasiyeti icabınca malî vesayet doğurucu dış kaynaklara temkinli olmuştur. Gazi'nin sağlığı süresince öz kaynaklarla kalkınma öncelenmiş, bütçe politikalarında '*Denk Bütçe-Düzgün Ödeme*' anlayışı esas alınmıştır. Gazi sonrası bu hassasiyet maalesef korunamamış, yerli kaynaklara dayalı bir kalkınma hamlesi gerçekleştirilememiştir. Milli mücadelenin en sıkışık zamanında vesayet doğuracağı için manda himayesine karşı takınılan onurlu tavır muhafaza edilememiş, yabancı kaynaklara müracaat çözüm olarak görülmüştür. Durumun vahametini 27 Mayıs İhtilalini yapan ekibin başı olan Cemal Gürsel'in ABD Büyükelçisi karşısındaki durumu dramatik bir tarzda özetlemektedir. ABD Büyükelçisi Fletcher Warren olayı şöyle nakleder:

“Gürsel, konuşmasının sonunda ‘Türkler daima ABD'yle iş birliği istediler. Amerikalıları ben de seviyorum ve öyle davranıyorum.’ diyerek söze girdi. Belli ki canı sıkındı. Maaşların ödenmesine 3 gün kalmıştı ve hazinede

* İsmet İnönü, 1992, *Hatıralar*, Bilgi Yayınevi, İstanbul, Cilt 2, s.89-90

para yoktu. ‘Önceki yönetim, cuntayı (Warren ‘ülke’ yazmış ve yanına soru işareti koymuş) felaket bir mali krize içine bıraktı.’ diye anlatmaya başladı ve devam etti: Maliye Bakan Yardımcısına hazinede kaç para olduğunu sordum. ‘Maaşlar ve diğer ödemeler için 180 milyon lira gerekiyor ama 23 milyon var.’ dedi. İlk maaşları ödemenin ne kadar önemli olduğunu söylememe gerek yok. ABD, Türkiye’ye yaptığı olağan ödemesini, 1 Haziran’dan önce yapıp destek olabilir mi?’ Büyükelçinin bu mesajının altına düşülen not ise ‘ABD’nin Türk Hükümetine fonlardan avans verdiği’ şeklindedir.*

70’li yılların sonunda ülkeyi 70 Cent’e muhtaç bırakan irade bundan farklı olmadığı gibi bugün borç erteleme dönemlerinde IMF (Uluslararası Para Fonu)** idarecilerinin sömürge valisi tavırları karşısındaki aciz vaziyet milli onuru zedeleyici bir tavidir.

Ülkeler arasında mali konularda işbirliği ve yardımlaşmanın anlaşılabilir bir tarafı vardır. Lâkin yardım kisvesi altında ülkenin siyasi iradesini felç edecek ve hayati kaynakları üzerinde ipotek oluşturacak taahhütlerin mali yardımla ve işbirliğiyle izah edilebilecek bir tarafı yoktur. Nitekim günümüzde sözde mali yardım çerçevesinde IMF ve Dünya Bankası*** gibi kuruluşların gelişmekte olan ülkelere yaptıkları finansman aktarımları bu cinsten kaynaklardır. Zira bu kaynaklar IMF ve Dünya Bankası’na olan bağımlılığı

* Nur Batur, 20.06.2007, *ABD Gözüyle 27 Mayıs Darbesi*, Sabah Gazetesi, Yazı Dizisi

****IMF (Uluslararası Para Fonu)*”: Uluslararası Para Sistemi’ni kontrol eden bir kuruluştur.

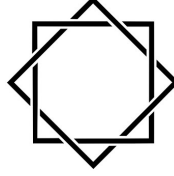
*** *“Dünya Bankası”*: Gelişmekte olan ülkelere finansman sağlayan küresel bir kurumdur.

giderek arttırmakla beraber zaman içerisinde bu kurumlar birer Duyun-ı Umumiye temsilcisi misali alacaklarına karşın ülkenin mali kaynaklarıyla ilgili tasarruflarda bulunmaya; istedikleri olmadığında yeni kaynak taleplerine olumsuz yaklaşarak ilgili ülke yöneticilerini tehdit ettikleri bilinen bir vakiadır. Burada esas sorumlular muhakkak ki IMF ve benzeri kurumların yöneticileri değildir; ülkelerini bu kurumların verecekleri kaynaklara muhtaç bırakan liyakatsiz ve ehliyetsiz idarecilerdir.

Günümüzde bu sözde yardım kurumlarının işlevi geçmişten farklı değildir. Bu durumda ülke kaynaklarını sevk ve idare edenlerin ülkeyi bu kuruluşlara mahkûm etmeyecek anlayışta hareket edecek kişilerden teşekkül etmesi elzemdir. Yurtdışından sağlanıp gerek bu kuruluşların arzusu istikametinde kullanılan gerekse ehliyetsiz ellerde çarçur edilen kaynakların gelecek nesillerin borç yükünü attırdığı bir yana siyasi geleceği ipotek altına soktuğu unutulmamalıdır. Tarihi tecrübe göstermektedir ki, mali istiklalini koruyamayanlar siyasi istiklallerini de kaybetmektedirler.

SENİN MİKİ İSTİYORSUN, BENİM MİKİ VEREYİM?

‘**H**ocam verseniz ne olur?’ ifadesi bir tiyatro repliğinden* alınma değildir. Öğrencilik yapan herkesin aşına olduğu, özellikle de aldıkları bir dersten başarılı olamayan öğrencilerin sıklıkla sarf ettikleri bir cümledir bu.

Bu cümleyle öğrenci ne istemektedir ve hoca ne verecektir? Öğrenci ile hoca arasındaki ilişki üç aşağı beş yukarı herkesin doğru tahmin edeceği ya da bileceği üzere not ilişkisidir. Bu ilişki klasik bir alacak-verecek ilişkisi değildir. Ticarileştirilen eğitim-öğretim hizmetini dışarıda tutarak söylemek lazım gelirse, değildir, çünkü ortada alım-satıma konu bir işlem ya da eylem yoktur.

Kamu hizmeti sıfatıyla gerçekleştirilen eğitim-öğretim hizmetinde hocanın, öğrencilerin dersten başarılı olup-olmadıklarını yapacağı sınavla belirlemesi hizmetin ayrılmaz bir parçasıdır. Bu tespit yapılırken titizlenilmesi gereken önemli husus nesnel olunması, diğer bir tabirle adil davranılmasıdır. Nihayetinde hoca, icra ettiği kamu görevi do-

* “*Replik*”: Sahne oyunlarında konuşanların birbirine söyledikleri sözlere verilen addır.

layısıyla başarılı olan öğrenciyi adil bir değerlendirmeye tespit edecek; geçmeyi hak eden geçecek, hak etmeyen hak edecek düzeye gelene kadar gayret gösterecektir. Burada en can alıcı nokta hiç şüphesiz değerlendirme ölçütlerinin duygusallıktan uzak belirlenmesi ve aynı şartlarda olan tüm öğrencilere aynı titizlik ve ciddiyetle uygulanmasıdır.

Öğrenci, ağırlıklı olarak henüz öğrenen, öğrenme sürecinde olan bir kimse olması nedeniyle, nesnel bir tutumla yapılsa bile, başarısız olmayı kabul etmek istemez. Bu duruma, yeterli özveriyi ortaya koy(a)mamakla aslında kendisinin sebep olduğu gerçeğini kabullenmekte de zorlanır. Hatta bir adım daha öteye gider, küçük bir not ilavesiyle hocanın, arkadaşları gibi kendisini de geçirebileceğini, böyle yapmakla bir şey kaybetmeyeceğini, hazinesinden bir şeyin eksilmeyeceğini iddia eder ve hatta böyle davranmamakla hocasının kendisine haksızlık ettiğini gizli, açık dillendirir. Kimi zaman bütün nezaket ve ahlâk kurallarını hiçe sayarak hocasının karşısına ‘*Hocam, verseniz ne olur?*’ diyerek dikilmekte de bir yanlışlık görmez.

Şimdi gelelim meselenin özüne. Öğrencinin talebi, beklentisi üzerine hoca, hak etmediği halde öğrenciye geçer not vermeli midir? Verirse, öğrencinin iddia ettiği gibi hazinesinden bir eksilme olmaz mı? Öğrenci böyle bir talepte bulunmakla ne kadar doğru yapmaktadır?

Sonda söylenilecek olanı başta söyleyelim. Böyle bir talebe, beklentiye hoca olumlu cevap veremez, hiçbir şekilde vermemelidir. Neden veremez, vermemelidir? Öncelikle hazinesinden bir şey eksileceğinden dolayı değil. Çünkü hoca-

nın nesnel bir değerlendirmeye öğrencisine vermiş olduğu, takdir ettiği not kendi özel mülkünden öğrencisine bir lütfu değildir. Not takdiri devletin hocaya, yaptığı kamu görevi dolayısıyla emanet ettiği bir görevdir. Bu emanet ancak ve ancak hak edene, hak ettiği kadarıyla verilmek üzere kullanılabilir. Yoksa hocanın babasından miras olarak devraldığı veya kendi çalışarak kazandığı bir değer değildir ki, öğrencinin haksız talebi doğrultusunda verildiğinde eksilsin.

Diyelim ki hoca, cahil cesareti cinsinden cüretkâr bir isteğe bağlı olarak ya da böyle bir talep olmamasına rağmen şu veya bu nedenle nesnelliğini yitirdi ve adaletle kullanılmak üzere kendisine emanet edilen not takdir yetkisini istismar etti. Böylesine bir tercihin hukuksuzluğu, ahlâk dışılığı gün gibi ortadadır. Sonuçlarından herkes memnun gözükse bile böylesine bir tasarruf medeni bir toplumun ve merkezinde adalet anlayışının egemen olduğu bir devletin temelini dinamit koymaktan başka bir şey değildir.

Bir hocanın, not takdir yetkisini istismar etmesi gönül almak, merhametli davranmak şeklinde yorumlanamaz. Aksine davrananı da, gaddarlıkla suçlamak çok yersiz ve yanlıştır. Hoca, böyle bir gönül alma veya merhametli davranma tercihini kendine ait özel mülkü hakkında pekâlâ kullanabilir. Mesela bir öğrencisinin, maddi yetersizliğini gerekçe gösterip kendisinden borç para istemesi durumunda, merhamet duygusunun derinliğine bağlı olarak öğrencisinin istediği rakamın çok üzerinde bir miktar parayı borç olarak ve hatta bağış olarak vermesi mümkündür. Bu anlaşılabilir ve hatta güzel bir davranıştır. Ne var ki kendisine, an-

cak hak edene, hak ettiği kadarıyla verilmek üzere emanet edilmiş not takdir yetkisini, adalet duygusunun tahrip edilmesini göze alarak bol keseden dağıtması kabul göremez. Bu tarz bir davranışın, medeni bir toplumu inşa görevini üstlenmiş, görevinin bilincinde bir eğitimci davranışı olarak nitelendirilmesi de imkânsızdır.

Gelelim öğrenciye. Öğrencinin hakkı olmayanı istemesi, isteyebilmesi, bu eğilimi yaygın bir davranış haline dönüştürmesi, hak arama yolları vasıtasıyla yersiz isnatlarda bulunarak, olması gerekeni yapan hocasının saygınlığına gölge düşürmeye çalışması, kendisini sorgula(ya)maması ve benzeri davranışları cahil cesaretiyle açıklanamayacak derecede vahim bir durumun göstergesidir.

Öğrencinin bu vaziyeti, onca maddi ve manevi kaynağın heba edildiğinin göstergesi olması bir yana, milletin geleceğini kuracak saf ve temiz vicdanlarda adalet duygusunun yeşertilemediğinin açık kanıtıdır. Bu kanıt da o ülkede eğitim-öğretim kurumlarının, işleyişlerinin ve sorumlularının baştan sona yeniden ele alınması ve yapılandırılması için yeterli şarttır.

Bütün bu hoca-öğrenci denklemine anlatılmaya çalışılanlar, '*Kızım sana söylüyorum gelinim sen işit.*' sözünün içeriğinden hareketle bütün kamu görevi/görevlisi-vatandaş denklemine karşılık gelen hizmet alanlarına taşınabilir, taşınmalıdır da. Zira hak edene hak ettiğini vermemek veya hak etmeyene hakkından fazlasını vermek, tersinden de hak etmediği halde hakkından fazlasını isteme fütursuzluğunu göster(ebil)mek tedavisi kaçınılmaz bir sosyal hastalıktır. Çare bulunmadığı sürece de hastanın ölümü bilinen ve beklenen bir sonudur.

Konuyu, meselenin önemini, olayın hem tarafları hem de içeriği açısından bundan daha güzel açıklama imkânı olmayan bir yaşanmışlıkla nihayetlendirelim. Bedir Savaşı, çok çetin geçen bir mücadeleden sonra Müslümanların lehine sonuçlanmış. Savaşın bitiminde ganimetler elde edilmiş ve bu ganimetlerin dağıtılması söz konusudur. Ganimetler arasında da bir kılıç vardır. Henüz Peygamberimiz (sav) tarafından dağıtıma başlanmadan önce aşere-i mübeşşereden* olan Sad bin Ebû Vakkâs (ra), ilgisini çeken bu kılıcın kendisine verilmesini talep eder:

- ***Şu kılıcı bana ver ya Resulallah?***

Bunun üzerine Peygamberimizin (sav) Sad bin Ebû Vakkâs'a (ra) verdiği cevap, yukarıda anlatılmaya çalışılan ilişkilerde tarafların nerede durmaları, nasıl davranmaları gerektiğini zihinlere mihlamaktadır.** Bu öyle bir cevaptır ki, O'nu (sav) rehber kabul edenleri, günümüz ilişkilerinde gereğini yapıp yapmadıkları hususunda muhasebe etmeye, şayet yapmıyorlarsa bir an önce yapmaya davet eder mahiyettedir:

- ***Ya Sa'd, senin miki istiyorsun, benim miki vereyim?******

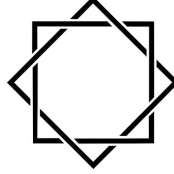
****Aşere-i Mübeşşere***": Peygamber Efendimiz (sav) tarafından cennete girecekleri daha hayatta iken kendilerine müjdelenen on sahabe anlamına gelmektedir.

*****Mih***": Büyük çivi demektir.

*** Bu konu merhum Naci Memiş tarafından Yârân-ı Harput Derneği'nin davetlisi olarak katıldığı 20 Mart 2016 tarihli "***Çanakkale Ruhü***" başlıklı sohbette zikredilmiştir. Bu vesileyle 28.05.2019 tarihinde vefat eden Naci Memiş ağabeyimize Allah (cc)'tan rahmet diliyoruz. Sohbetin tamamını takip etmek isteyenler <https://www.facebook.com/naci.memis.73/videos/443912059409569/> adresinden erişebilirler. Naci Memiş, bu sohbetin videosunu kendi sayfasında 18.07.2018 tarihinde "Peygamberimiz Efendimiz ve Fetih Ruhü" başlığıyla paylaşmıştır.

TUZU KOKUTMAYALIM EFENDİLER!

Bir ülkeyi veya bir kurumu idare edenlerin sorumluluğunun yüksek olduğunu söylemek abesle iştigaldir. Ne var ki, kimi zaman yöneticiler bu sorumluluklarını unutup sorumsuzca davranabilmektedirler. Tıpkı ülke yönetiminden sorumlu siyasilerin kimi zaman iletişim üsluplarının yüz kırtarıcı bir hal alması gibi. Seçmenler nezdinde bu üslubun prim yapacağı düşüncesinden midir bilinmez ama aklıselim hiçbir vatandaşın bu yöntemi tasvip etmeyeceği aşikârdır. Şayet bu üsluptan haz alan ve tercihini buna göre şekillendiren bir seçmen profili varsa durum daha da vahim ve derinlemesine incelemeyi gerektiren patolojik bir hal almış demektir.

Sahaya çıkmak, tribündekilerin nazarlarına muhatap olmayı gerektirir. Bu bakışlardan kurtulma imkânı olmadığına göre oyunu kuralına göre oynama mecburiyeti vardır. Kural dışına çıkma keyfiyeti oyuncuya tanınmamıştır. Gel gör ki memlekette kural vs. hak getire. *‘Ağzı olan konuşuyor’* kabilinden bir çuval laf ekranlardan evlere boca ediliyor. Temsil edilen makam ve değerlerin hukukunun hiçe sayılması

bir tarafa, aile mahremiyeti de hatırlara gelmiyor. Varsa yoksa muhataba laf yetiştirip, altta kalmamak.

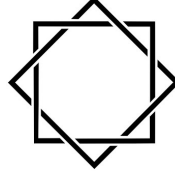
Hiç kimse bunun siyasetin doğasında olduğunu iddia etmeye kalkmasın lütfen. Hangi işle meşgul olunursa olunsun o işin kendine has bir nezaketi ve nezaheti vardır. Rakibinizin veya herhangi birisinin fikirlerini, hakkınızda söylediklerini doğru bulmayabilir, yanlış ve hatta kasıtlı ifadeler olduğunu dahi düşünebilirsiniz. Bunlara cevap vermek en doğal hak olarak da kabul edilebilir. Lâkin hiçbir zaman kabul edilemeyecek olan ahlâka ve adaba aykırı bir beyan tarzı tercih etmektir. Bilhassa cemiyetin önünde, rehberlik konumunda bulunanların ağızlarından çıkanı kulaklarının duyması lazım gelir. Zira temsil vazifesi gerginleştirmeyi, komplâştırmayı ve tahrik etmeyi değil birleştirmeyi, uzlaştırmayı ve kaynaştırmayı zorunlu kılar.

Garip olan bir diğer husus, birbiri hakkında ağza alınmayacak sözler sarf edenlerin hasbelkader bir ortamda buluşmaları durumunda canciğer kuzu sarması cinsinden ilişkidir. İletişim araçlarının insanların adeta zihinlerine kazıdığı söz ve davranışların sahipleri bu zatlar değilmiş, sanki kırk yıllık dostlarmışçasına davranmazlar mı? İnsanın ‘La havle’ çekmekten başka yapacak bir şeyi kalmıyor. Gayet tabii beklenen, bu ortamı bir rövanş alanına çevirip, tasvibi mümkün olmayan durumlara neden olunması değildir ve olamaz da. Ancak şu sorunun cevabının da havada kalması icap eder: Madem bu kadar sevişiyorsunuz, birbirinizle yaka paça olmanın ve şahsınızda temsil edilen kurumların, değerlerin saygınlığını ayaklar altına almanın manası nedir?

Milletin önünde olanların yetkileri kadar sorumlulukları da fazla olur. Yetkinin getirdiği ayrıcalıklardan faydalanıp sorumlulukları es geçmek olmaz. Milletin önünde, milletin ahlâk anlayışına aykırı bir tavır -velev ki haklı olursa bile- takınmak yetki ile açıklanamaz. Unutmamak gerekir ki, et kokmasın diye tuzlanır, fakat tuz kokarsa yapacak bir şey kalmamış demektir. Bu münasebetle tuzu kokutmak, kimse- nin ne hakkı ve ne de haddi olmalıdır.

ŞEHİR MEDENİYETİNİ ARIYOR

Türk Dil Kurumu şehri, “*Nüfusunun çoğu ticaret, sanayi, hizmet veya yönetimle ilgili işlerle uğraşan, genellikle tarımsal etkinliklerin olmadığı yerleşim alanı*”^{*} olarak tanımlamaktadır. Böyle olmakla birlikte şehir, sakinlerinin meslekî ilişkilerinin toplamından öte bir kıymeti bünyesinde taşır. Zira insan, duygu, düşünce ve fiilleri ile meslekî çabalarını anlamlandırdığından belki de daha fazla meslek dışı ilişkilerini biçimlendiren bir varlıktır. Tam da bu noktada Turgut Cansever’in “*Şehir, toplumsal hayata, insanlar arasındaki ilişkilere biçim veren, sosyal mesafelerin en aza indiği, ilişkilerin en büyük yoğunluk kazandığı yerdir.*”^{**} şeklindeki şehir tanımı can bulur. Burada üzerinde durulması gereken konu, şehrin insan hayatı üzerinde meydana getirdiği bu etkinin esas kaynağı meselesidir.

Şehir, insanın içinde doğduğu, diğer bir tabirle doğduğunda bütün müstemilatıyla (maddi ve manevi unsurları bir

^{*}Türk Dil Kurumu, “*Şehir*” Kelimesi, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c90ea4fb592c4.06359389, Erişim Tarihi:19.03.2019

^{**}Turgut Cansever, 2010, *Osmanlı Şehri*, Timaş Yayınları, İstanbul, s.17

bütün olarak) hazır bulduğu bir organizasyondur. Bu durum dolayısıyla insan karakteri üzerinde tabii bir tesir oluştursa bile verili bir mekân değil tam aksine kurucu unsurunun insan olduğu inşa edilmiş bir organizmadır. Peki, insanın öznesi olduğu bu inşa işlemini anlamlandıran nedir? Çok açık ki, bu durum Sadettin Ökten'in vurguladığı üzere bir medeniyet tasavvuru merkezli ve insanın varlığını anlamlandırdığı bir değerler sistemi ile alakalı bir durumdur.* Bizim özelimizde bu medeniyet tasavvuru kaynağını İslamiyet'ten almış ve bilhassa Osmanlı şehirlerinin şahsında (İstanbul, Bursa, Konya gibi) Sünni İslam medeniyet tasavvurunun Osmanlı yorumu şeklinde tezahür etmiştir.** Esasında bu tezahürü Osmanlı Devleti'nin hâkimiyet alanı içerisindeki diğer şehirlerde de (Bağdat, Şam, Halep, Sofya, Üsküp, Saraybosna vb. gibi) görmek mümkün olmuştur.

Sünni İslam medeniyet tasavvuru şehrin değerlendirilmesinde bütüncül bir yaklaşımı ifade eder. Aslında bu tasavvur 'Müslüman' ferdin (konumundan bağımsız olarak) hayatı bütün veçheleriyle İslamiyet'in rehberliğinde okuma ve inşa etme çabalarını kapsar. Şehir ölçeğinde ise fiziki mekânların bahse konu medeniyet tasavvuruna göre yapılandırılmasını aşırp şehir sakinlerinin siyasi, iktisadi, sosyo-kültürel bütün münasebetlerini de şekillendirir. Bu demektir ki şehir, Yusuf Kaplan'ın ifade ettiği üzere "***İnsanın ruhudur. Müslüman şehir ise Müslüman insanın ruhudur.***"*** Nitekim

*Sadettin Ökten, Ocak 2013, *Medeniyet ve Şehir Üzerine Röportaj*, (Röportajı Yapanlar: Fatih Kafalı, Murat Şentürk, Yunus Çolak), Hendese Dergisi, Yıl 1, Sayı 1, s.17-38

**Sadettin Ökten, 2016, *Sadettin Ökten İle Röportaj*, (Röportajı Yapan: Kaan Sevim), Çekmece İZÜ Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 4, Sayı 8-9, s.113-119

***Yusuf Kaplan, 30 Kasım 2017, *Medeniyet Mefkûresi ve Şehir*, Ensar Vakfı/Ensar Tv, https://www.youtube.com/watch?v=r_A_vrQ9-7o, Erişim Tarihi: 19.03.2019

şehri inşa ederken mabetleri, yapıların en ihtişamlısı (idari yapılar dâhil) olarak inşa etmek, mahremiyeti esas alarak evleri yapılandırmak, mağdurlar için sadaka taşları koymak, şehri sebillerle donatmak Müslüman ruhunun şehirdeki yansımından başka bir şey değildir.

Yesrip şehrini ‘Medine’leştiren bu müktesebatın temsilcileri, Batı karşısındaki kurumsal üstünlüklerini 17. yüzyılda başlayan ve sonrasında hızlanarak devam eden gelişmeler sebebiyle kaybetmişlerdir. Her ne kadar bu gerilemeye mukavemet edilmeye çalışıldıysa da, mukavemet araçlarının yetersizliği ve mukavemet edenlerin dirayetsizliği mağlubiyeti kaçınılmaz kılmıştır. Daha da vahimi kendi medeniyet tasavvurumuz hayatın bütün alanlarında ihmal edilmiş, çözüm adına Batı’nın taklit edilmesi yolu tercih edilmiştir. Cansever, bu tarz bir teşebbüsün arkasındaki ana saikin **“Varlığını kendi gözleriyle görerek geliştirme yeteneğini tüketmiş ve kendini yok olmaya terk eden, adeta intihara götüren bir ümitsizliğin etkisi”*** olduğunu ileri sürmektedir.

Günümüz şehirleri başta mimarileri olmak üzere bütün veçheleriyle değerlendirildiğinde durum tam bir fecaattir. Kadim medeniyet tasavvuru kodlarının unutulduğu ve yerine Kapitalist tasavvurun ikame edildiği bir süreçte maziden tevarüs edilen Osmanlı şehirlerinin fizikî dokuları dahi korunamamıştır. Bunda 1950’li yıllarla birlikte hızlanan sanayileşmenin kırdan şehre göçü yoğunlaştırmasının etkisi olduğu bir vakıadır. Zira hiçbir plana bağlı olmaksızın sürgit devam eden göç olgusu şehirlerde öncelikle iskân me-

*Turgut Cansever, a.g.e. , s.82

selesini gündeme getirmiştir. Merkezi ve mahalli idarelerin tedbir almakta ve çözüm üretmekte yetersiz kalmalarının oluşturduğu boşluk, vatandaşların ‘Gecekondu’ çözümünüyle doldurulmuştur. Son dönemde bu çarpık yapılaşmanın önüne kentsel dönüşüm adı altında TOKİ (Toplu Konut İdaresi)’nin yürüttüğü konut projeleriyle çözüm sağlanmaya çalışılıyorsa da, meselenin çapının iskân boyutunu çoktan aşmış olması, netice almayı güçleştirmektedir.

Dün kaynağını İslamiyet’ten alan medeniyet tasavvurumuz, şehri, her boyutuyla şehirlinin tutum ve davranışları üzerinden kıymetlendiriyordu. Bugün ise kaynak itibariyle neye/nereye dayandığı hususunda mutabakat bulunmayan, ancak ağırlıklı olarak ilkel Kapitalizmin dışı vurumu olarak kabullenilebilecek cari medeniyet (belki de medeniyetsizlik) tasavvuru şehirlerimizi yaşanabilir mekânlar olmaktan uzaklaştırmıştır.* Bugünün şehirleri, ulaşımdan çevreye, sağlıktan kültüre, spordan eğitime, yönetimden katılıma, dayanışmadan paylaşım ve pek çok diğer alanda içinden çıkılmaz meseleler yumağı haline gelmiş yapılara/alanlara dönüşmüşlerdir. Bunun en önemli sebebi ise insanımızın, medeniyet tasavvurumuzu besleyen kanallardan yeterince beslenmemesi ve adeta bir hilkat garibesi konumunda olmasıdır.

Bu şartlar altında kendi şehirlerini inşa edecek medeni-

*Sadettin Ökten, Kapitalizmi bir din olarak telakki etmekte ve “ Kapitalizm sadece sizin günlük alışverişiniz değil tüm mantalitenizdir. Topluma bir motivasyon veren, bir takım problemlerine cevap veren ama bir takımlarına veremeyen ve onları da görüp hayatın dışına iten bir medeniyet tasavvurudur. Temeli egoizm, bendir...” şeklinde değerlendirmektedir. Sadettin Ökten, 15.06.2014, *“Babamı Özlemiyorum, Onu Çok Anıyorum”*, (Röportajı Yapan: Selim Efe Erdem), Star Gazetesi, <https://www.star.com.tr/pazar/prof-dr-sadettin-okten-babami-8200-3bozlemiyorum-onu-8200-3bcok-8200-3baniyorum-haber-896136/>, Erişim Tarihi:19.03.2019

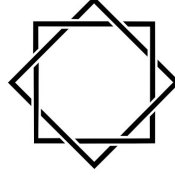
yet öncülerine ihtiyaç olduğu aşikârdır. Bir anlamda uç beyi vazifesi görecek bu şahsiyetler, Yusuf Kaplan'ın teklif ettiği gibi işe yaşadıkları çağı tanımlayarak başlayacaklar ve sonra kendi çağımızın (medeniyet tasavvurumuzun) çağını kurmaya çalışacaklardır. Bunu yapabilmeleri için de yaşadıkları çağın ağlarından, bağlarından, bağlamlarından koparak kendi özlerine dönmeleri kaçınılmazdır.*

---

*Yusuf Kaplan, “*Medeniyet Mefkûresi ve Şehir*” başlıklı Video

DÖRDÜNCÜ NESİL SAVAŞ ve TÜRK GENÇLİĞİ

İnsan ömrü çocukluk, gençlik, orta yaşlılık, yaşlılık olarak dönemlere ayrılır. Her dönemin kendine özgü özellikleri; zayıf ve güçlü yönleri vardır. 15-24 yaş aralığında bulunan gençlerin (gençlik), dönemin doğası gereği sahip oldukları potansiyel enerjileri, güçlü yönleri; bilgi ve deneyim eksiklikleri ise zayıf yönleridir. Bu durumun farkında olan uzak görüşlü yöneticiler, nitelikli ve de süreklilik arz eden kurumsal eğitim öğretim hizmetleriyle gençlerin potansiyel enerjilerini ülkelerinin geleceği adına harekete dönüştürürler.

Tarih boyunca milletler arasında açık ya da gizli bir mücadele, savaş da denebilir, hüküm sürmektedir. Bu savaşların kazananı hiç şüphesiz güçlü olanlardır. Özellikle askeri teknoloji üreten ve sürekliliğini başaran devletler, rakiplerine genellikle üstünlük sağlamışlardır. Askeri alandaki üretkenlik, ekonomik, siyasi, sosyo-kültürel, dini vb. alanlardaki üretkenlikle pekiştirilince üstünlük egemenliğe dönüşmüştür. Egemenler ise, haksız bile olsalar - ki genellikle de haksızdırlar- haklı, ancak üret(e)meyenleri kelimenin tam manasıyla sömürmüşlerdir.

Egemen devletlerin bir diğer özelliği, genellikle gözden kaçırılır, o da kendi insanlarını çok yönlü yetiştirmeleridir. Bu ülkeler, donanımlı insanın, geleneksel savaş yöntemlerinin yerine ikame edilen çok boyutlu savaş tekniklerinde (Dördüncü Nesil Savaş) ‘anahtar’ konumunda olduğunun bilincindedirler. Nitekim bütçe kaynaklarının önemli bir kısmını eğitim-öğretim faaliyetlerine ayırmaları da bu yüzdendir.

‘Dördüncü Nesil Savaş’ yönteminde rakibin/düşmanın güçlü yanları tespit edilip, süreç içerisinde bunların tehdit/tehlike olmaktan çıkarılması amaçlanır. Bu doğrultuda düşmanın, hareket ve tepki kabiliyetinin kısıtlanması; iletişim araçları, sivil toplum örgütleri ve benzeri aktörler kullanılarak çaresizlik psikolojisine sokulması; kararlılığını yitirmesinin sağlanması temel taktiklerdendir.*

‘Dördüncü Nesil Savaş’ yöntemi, Türkiye’ye karşı yürütülen mücadeleyi klasik savaş tekniklerinden oldukça farklılaştırmıştır. Askeri mücadele, taşeron örgütler aracılığıyla açıktan sürdürülürken cephe genişletilmiş siyasi, ekonomik, sosyo-kültürel, dini, demografik vb. alanlara da taşınmıştır.

Türk devletine karşı sürdürülen çok yönlü savaşın bir boyutu gençliğinin üzerinde oynanan oyunlardır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ve Avrupa Birliği İstatistik Ofisi’nin (Eurostat) 2021 yılı verileri Türkiye’de genç nüfusun

*“*Dördüncü Nesil Savaş*”: Fikir, teknoloji, enformasyon/bilgi, moral ve ekonomik esaslar ekseninde geliştirilen, savaşı, asker/cephe platformunun yanı sıra, siyasi, toplumsal, ekonomik kısımlar başta olmak üzere hayatın tamamını etkileyen boyutlara taşıyan, hedef objeyi, hayatın her alanında ve kendi topraklarında kuşatarak işlevsiz/etkisiz hale getirmeyi tasarlayan, konvansiyonel ya da konvansiyonel olmayan saldırılara dayalı, dolaylı ve dolaysız tutumlar içeren çok bileşenli, strateji ve güç odaklı, karmaşık karakterli yeni savaş anlayışıdır. Bu tanım Abdullah Şengönül’ün “*Dördüncü Nesil Savaş Kapsamında Türkiye İçin Strateji Tartışmaları*” başlıklı doktora tezinin 44-45. sayfalarında yer almaktadır. Bu doktora tezi 2019 yılında “*Dördüncü Nesil Savaş*” başlığıyla Çizgi Kitabevi tarafından kitaplaştırılmıştır. İlgililer YÖK’ün Ulusal Tez Merkezi’nin <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay>.

toplam nüfus içindeki payının (%15,3) 27 Avrupa Birliği ülkesinden fazla olduğunu (AB ortalaması %10,6) göstermektedir.* Genç nüfusun sayısal fazlalığının potansiyel bir güç olduğu anlaşılır bir durumdur. Lâkin asıl güç, bu genç nüfusun nitelikli bir eğitim öğretim sürecinden geçirilerek orta ve uzun vadede ülkenin her kademesinde söz sahibi kılınmasıdır ki, düşmanlar/rakipler için esas tehdit ve tehlike de budur. Bu tehdit ve tehlike ‘Dördüncü Nesil Savaş’ teknikleriyle ortadan kaldırılmalıdır.

Türk milletinin ve devletinin geleceği olan gençlerin enerjisini boşa çıkaran/çıkarcak, bir kısmı yetkililerin basiretsizliğinden, bir kısmı ise ‘Dördüncü Nesil Savaş’ teknikleri kaynaklı olguların belli başlıları şunlardır:

- Eğitim-öğretim ve sınav sistemlerinde sıklıkla yapılan değişimler
- Eğitim-öğretim kadrolarının (Öğretmen/Akademisyen) niteliğinde azalmalar
- Başarının nitelikten çok nicelik ölçekli tanımlanması
- Atama ve yükselmelerde liyakat/ehliyet ölçütünün terk edilmesi

Gençlerde;

- Sigara, alkol, bağımlılık yapan madde kullanımının artışı,
- ‘Deizm’** tehlikesi

**İstatistiklerle Gençlik, 2021*, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=İstatistiklerle-Genclik-2021-45634#:~:text=Adrese%20Dayal%C4%B1%20N%C3%BCfus%20Kay%C4%B1t%20Sistemi,15%2C3%C3%BCn%C3%BC%20olu%C5%9Fturdu.> , Erişim Tarihi:21.06.2021.

**‘*Deizm*’ veya ‘*Yaradancılık*’, din, peygamber veya vahiy aracı olmaksızın bireyin akıl, gözlem, sezgi gibi yollarla Tanrı'nın varlığına inanmasına dayalı bir felsefi görüştür. <https://tr.wikipedia.org/wiki/Deizm#:~:text=Deizm%20veya%20yaradanc%C4%B1%20dayal%C4%B1%20bir%20felsefi%20g%C3%B6r%C3%BC%20olu%C5%9Ftu%C3%BCr.> Erişim Tarihi: 08.08.2023

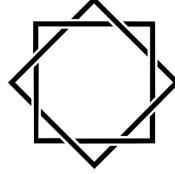
- Sapkın ilişkilerin özgürlük adı altında savunulması
- Sanat adı altında pespayeliğe prim verilmesi
- Yabancı ülkelere kaçışın bir çözüm olarak görülmesi
- İşsizlik oranının yüksekliği
- Suçlu sayısının artması
- Etnik ve dini görünümlü yapıların istismarı
- Alın teriyle değil de kolay yoldan kazanmanın makul görülmesi
- Yaşamı anlama ve anlamlandırmada yaşanan yetersizlikler
- Okuma alışkanlığı ve kendini ifade etmede yaşanan eksiklikler vb.

Türk milletini geleneksel savaş yöntemleriyle dize getiremeyenlerin farklı savaş yöntemleri geliştirdikleri gözden kaçırılmaması lazım. Gençleri ilgilendiren konuların tarafı olanlar, gençler özelinde Türk milletiyle sürdürülen savaşın içerisinde olduklarının bilincinde olmalıdırlar. Nasıl ki, geleneksel savaş yönteminde bir anlık bir ihmalin faturası bütün bir ordu ve onun şahsında bütün bir millet tarafından ödeniyorsa, modern savaş tekniklerinde de durum farklı değildir. O nedenle **“gençlerini ihmal edenlerin geleceğini imha ettikleri”*** hiçbir zaman hatırlardan çıkarılmamalı ve ona göre vaziyet alınmalıdır. Yoksa mı? Düşünmesi bile çok acı, değil ki yaşanması.

---

*Bu söz Yusuf Kaplan'ın, 2022 yılında Mecra Kitap tarafından yayımlanan “Yol Haritası” başlıklı kitabının kapak sayfasında **“Gençlerini ihmal edenler, geleceğini imha ederler.”** şeklinde kullanılmıştır.

SİVİL TOPLUM DA NE DEMEK?

‘*Sivil Toplum*’ kavramı bu topraklara ait bir kavram değildir. Batının kendi sosyolojik serüveninin ortaya çıkardığı bir olgudur. Tıpkı demokrasi, seçim, siyasi parti, katılım, birey vb. gibi. Her ne kadar zamanla toplumsal bünyemizde karşılıkları oluşturulmaya çalışılmış olsa bile bu kavramlar doğdukları toplumlardaki gibi bizde işlev görmemiştir, görmemektedir. Şaşırılmamak lazım. Zira bizim sosyolojik gelişimimizde bu kavramların karşılıkları yoktur, diğer bir deyişle bedelleri ödenmemiştir. Bu kavramların alınışını ister Batı medeniyetinin üzerimizdeki hâkimiyeti, ister kendi medeniyet kodlarımızın ihmal edilişi olarak görelim, sonuç değişmemektedir.

Batı’da, egemen güçlere karşı verilen mücadelenin merkezinde hiç şüphesiz birey vardır. Haklarının gaspına karşı yeri geldiğinde canı pahasına direnç gösteren ve o oranda sorumluluklarının farkında olan birey. Bu bireylerin kolektif iradesinin yönetime yansması ise Demokrasi. Biz de ise bu anlamda bir bireyden ve bu bireylerin şekillendirdiği demokratik yapı ve işleyişten bahsetmek hali hazırda bile

mümkün değildir. 1950’li yıllarla birlikte yukarıdan aşağıya doğru bir lütuf kabilinden verilen hakları demokrasinin gelişmesi, bireyin siyasal yaşamı belirlemesi olarak görmek oldukça iyimser bir yaklaşımdır.

Sivil toplum kavramı için de durum farklı değildir. Nasıl ki haklarının farkında, sorumluluklarının bilincinde olmayan bireyler demokrasiyi işlevsizleştirirler, özgür düşünme yetisini kullan/a/mayan bireyler de sivil toplumu oluşturmazlar. Türkiye’de bu içerikte bir sivil toplum bilincinden ve bu anlayışa dayalı sivil toplum kuruluşlarının varlığından bahsetmek oldukça iddialıdır. Şeklen var olanlar ise merkezi yapının nimetlerinden faydalanmak isteyen siyasi, sosyal, dini organizasyonların ve bu yapılarla doğrudan veya dolaylı bağlantılı olan okur-yazar takımının manivela kavramıdır. Bunlar için sivil toplum, sivil toplum kuruluşu (STK) gibi nitele(ndir)meler dünden bugüne merkeze karşı yürütülen mücadeleyi kolaylaştırdığı ve meşrulaştırdığı nispette can simididir.

İktidarın siyasi merkezde toplandığı, toplumsal kaynakların ise yöneticilerce ulufe gibi kullanıldığı bir ortamda, Batılı anlamda bireyin baskın olduğu ve eleştiri hürriyetinin sonuna kadar kullanıldığı STK’ların oluşmasını beklemek olsa olsa güzel bir fantezi olabilirdi. Nitekim öyle de oldu. İsimleri ve işlevleri farklı, işleyişleri ise tıpa tıp aynı olan dini, siyasi, sosyal, kültürel birçok kurum/kuruluş sözüm ona STK adı altında mantar gibi çoğaldı. Bunlardan özellikle dini mahiyette olanları ‘cemaat’ kavramı altında yapılırken bir kısmı da siyasi parti, vakıf, dernek şeklindeki

tüzel kişilikleriyle oluşturuldu. Zamanla bunların tamamına yakını kendilerinin gerçek bir STK olduklarını kanıksadılar. Kanıksadılar ama bir kez dahi olsun bu kavramın içeriğine uygun bir çalışma tarzları olup/olmadıklarını sorgulamadılar. Sorgulamaya kalkanları da hain (!) sıfatıyla yapının dışına atmayı başardılar.

Aslında bu sorgulama için, sivil toplum bilincine de gerek yoktu. Bu kuruluşların fikri istikametini belirleyen ana unsurun İslamiyet olduğu gerçeği hatırlanacak olursa (çoğunluğunun beyanları bu yönde olduğu için) İslamiyet'in referanslarından hareketle de pekâlâ bu muhasebe/sorgulama yapılabilirdi. Uzunca bir süre çevrede sıkışmanın ve bir an önce siyasi merkezde rol üstlenerek devleti arzu edilen hale dönüştürme arzusunun bunu ötelediği düşünülebilecek olsa bile, İslami kaynakların ihmal edilmesinin ve bunların aksine bir yönetim kültürü oluşturulmasının yanlış olduğu düşünülmeli değil midir?

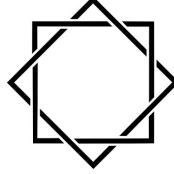
Aklı kullanmanın ve düşünmenin önemine vurgu yapan Kur'an hükümlerinin yanı sıra Hazreti Peygamberin, sahabenin, **“Ey Allah'ın Resulü, şayet bu söylediğiniz vahiy değilse bu konuda bizim de görüşlerimiz var.”** mealindeki yaklaşımına iltifatı ayan-beyan ortadayken, bu yapıların resmi olan ya da olmayan üyelerini silikleştirmeleri/kişiliksizleştirmeleri ve zihinlerini neredeyse dumura uğratmaları üzerinde durulmamalı mıdır?

Hangi düzeyde olursa olsun insanın (peygamber gelmeyeceği imânî bir hakikat olduğuna göre) şu veya bu sebeple nefesine mağlup olabileceği gerçeği ortadadır. Merkeze otu-

ran/oturtulan şahsiyetin her söylediğinde/yaptığında bir keramet aramak, “*Şeyh uçmaz mürit uçarur.*” sözünde olduğu üzere itibar edilene olağanüstü güçler atfetmek günümüz Müslümanının en temel açmazıdır. Yapıları yönetme kolaylığı sağlaması bakımından merkezde olanların bu duruma sukutu kadar; çevredekilerin, aidiyet gereği sorumluluktan kaçmaları veya tembellikleri nedeniyle merkezde olana ölçsüzce sadakatleri de kabul edilebilir değildir.

Bahse konu yapılar selim bir akılla tahlil edildiğinde işleyişlerindeki çarpıklık açıkça görülecektir. Görülecektir ki hem sivil toplum anlayışı hem de dini referanslar bu yapılarca istismar edilmektedir. Müslüman artık bu bilince varmalıdır. Geçmişte ve yakın tarihte yaşananların ışığında yetki ve sorumluluklarını öğrenmeli ve bunları hayata geçirme iradesini ortaya koyarak istismar edilmeye son vermelidir. Bugün ihmal edeceklerinin bedelini yarın çok ağır ödeyeceğini hiçbir zaman unutmamalıdır.

TÜRKİYE'DE CEMAATLEŞME ve 15 TEMMUZ

1 5 Temmuz kalkışmasının yıl dönümü münasebetiyle bu meşum olayla ilgili birçok tahlil yapılacaktır. Oldukça çetrefilli bu kanlı kalkışmanın sağlıklı değerlendirilebilmesi için bilgilerin doğru kaynaklardan olduğu kadar doğru bilgiler olması da önemlidir. Gizli veya açık istihbarat teknikleriyle üretilen gerçek dışı bilgilerin üzerine inşa edilecek değerlendirmeler, ne kadar art niyet taşımaları dahi, bu istihbarat merkezlerinin bağlı oldukları ülkelerin değirmenlerine su taşıyacaktır. Bu hassasiyetle bir sebepten ziyade sonuç olarak okunması gereken bu kalkışmanın faili/aktörü üzerine yoğunlaşmak yanılma riskini azaltacağı gibi faydayı da arttıracaktır.

Türk siyasi hayatı darbeler ve darbe teşebbüsleri bakımından adeta bir laboratuvar mahiyetindedir. Tecrübeyle sabit olan bir gerçek var ki, o da bu darbe veya teşebbüslerinden zarar görenin millet ve devlet olduğu hakikatidir. Yine bir o kadar başka gerçek ise tıpkı daha öncekilerde olduğu üzere asıl faillerin dışarıdan olduğudur. Bu faillerin kimi zaman 'stratejik müttefik' kimi zaman 'tarihi dost' rollerine

bürünmüş olmaları hakikatte milletimize ve medeniyetimize karşı olan husumetlerini izale etmez. Etmediği gibi, bunda şaşılacak bir durum da yoktur. Daha geriye gitmek mümkün olsa bile sadece 20.yüzyıl dünya siyasi tarihi emperyal kan emicilerin ülkelerin iç işlerine, kimi zaman doğrudan kimi zaman dolaylı yollarla müdahil olduklarının neredeyse yüzlerce örneğiyle doludur. Şaşırtıcı olan senaristlerin her defasında sahneyi kolayca oluşturabilmeleri ve senaryoya uygun karakterleri (aktör, figüran) rahatlıkla bulabilmeleridir. Nasıl oluyor da gerek sosyal gerek kurumsal yapımızda milletin iradesini zor ve kanla ortadan kaldırmaya cüret edecek düzeyde akıl ve ruh sağlığıyla malul arızalı tipler neşv ü nema buluyor? Bu nasıl bir bataklıktır, ne menem bir sosyal vasattır? İşte zurnanın zırt dediği nokta burasıdır.

Tam bu noktada şu itiraf edilmelidir, ister dışarıdan ister içeriden, hangi sebeple ve hangi gayeye matuf olursa olsun milletin iradesini, devletin bekasını tehdit eden bu tip teşebbüslerin önceden takibinin yapılarak bertaraf edilemeyişi demokratik yönetim reflekslerinin kurumsallaşmadığı kadar yönetim erkinin de yerinde kullanılmadığının maalesef bir kanıtıdır. Muhakkak bu durum yönetim erkini kullananlara potansiyel darbe tehlikesi gerekçesiyle her alana olur olmaz müdahale hakkı vermez. Zaten devlet olmak da böyle bir şey değil midir? Bir taraftan güvenlik endişesini ihmal etmezken diğer taraftan özgürlükleri en üst düzeyde yaşanabilir kılabilmek mahareti değil midir? Diğer bir deyişle adaletin merkezde olduğu bir yönetim kültürü ve toplum bilinciyle, özgürlük ve güvenlik sarmalını dengede götürebilme iradesi

değil midir?

15 Temmuz kalkışması öncekilerle aynı maksadı taşısa bile failinin/aktörünün yapısı itibariyle farklı bir nitelik taşımaktadır. İlk elden dikkat çeken husus esas komuta merkezinin, ordunun içerisine sızmış üniformalı örgüt mensuplarını sevk ve idare eden sivil (!) bir iradenin varlığıdır. İkincisi bu iradenin/oluşumun Türkiye’de yaklaşık 40 yıla dayanan bir mazisinin bulunmasıdır. Üçüncüsü bu organizasyonun giderek güçlenerek hatırı sayılır bir sosyal ve mali iktidar gücüne erişmiş ve bunu stratejik olarak kullanabilmiş olmasıdır. Dördüncüsü ve belki de en önemlisi hareketinin mihenk noktasına dini ve dini bir otoriteyi (!) koymasındadır.

Türk toplumu içerisinde genel olarak “cemaat” adıyla yapılanmış organizasyonlar bir vakıadır. Bunların her birinin kimi dini ve dünyevi meselelere bakışları farklılık arz etse ve bunun üzerinden farklı pratikler geliştirmiş olsalar bile ittifak içerisinde oldukları konu hepsinin meşruiyetlerini İslam’a dayandırıyor olmalarıdır. Genellikle merkezdeki bir şahsiyetin -ki bu şahsiyetin İslami bilgisine ve pratiğine itibar ve itaat esastır- etrafında gelişen bu yapılar zaman içerisinde tercihlerine veya anlayışlarına göre öncelik verdikleri alanlarda yoğunlaşarak hizmet üretmeye başlamışlardır. Kabul etmek gerekir ki, nüfusun ve nüfus hareketliliğinin hızla artmaya başladığı 1950’li yıllarla birlikte devletin yetersizlikleri dolayısıyla boş bırakmak zorunda kaldığı sosyal alanları bu yapılar doldurmuştur. Özellikle kentleşme ve sanayileşme gibi sosyal değişimin iki önemli damarının tesiriyle yerinden yurdundan olan kişilerin kimlik arayışlarının

karşılıklarını bu yapılarda bulmuş olması tabii bir durumdur. Bu sosyal savrulma sürecinde insanlar, şifahi aktarımlar münasebetiyle her defasında eksilerek tevarüs ettikleri İslam bilgisi/kimliği paydaşlığı üzerinden bu yapılarda sosyal/kurumsal aidiyet ihtiyaçlarına karşılık bulurlarken; “cemaat” olarak isimlendirilen bu birlikteliklerin de potansiyel insan kaynağı haline gelmişlerdir.

Cemaatler yakın zamanlara kadar devlete karşı hep mesafeli bir pozisyonda durmuşlardır. Bu mesafeli duruş aslında cemaatlerin stratejik tavrından daha çok siyasi ve bürokratik yapısı itibarıyla devletin ve onu temsil edenlerin dine ve dinin üzerinden toplumsallaşmış yapılara karşı soğuk tutum ve davranışlarından kaynaklanmıştır. Din eksenli oluşumların kahir ekseriyeti Laik/Kemalist zihniyet ve pratik üzerinden ‘vatandaş’ları ile ilişki kuran devlete eleştirel yaklaşımlar bile bunu hiçbir zaman fiili bir çatışmaya dönüştürmemişlerdir. Dönemsel olarak mevcut devlet yapısının İslam’la telif edilemeyeceği yönünde görüş ve uygulamalar yaygınlaştırılmaya çalışılsa bile bunlar muhafazakâr, müte-deyyin kitle içerisinde ilgi görmemiş, marjinal kalmışlardır. Bilakis kendi insanıyla çatışmanın gayr-ı meşruluğu zemininde kendiliğinden gelişen bir strateji olarak itidal telkin edilmiş ve zamanla yetiştirilecek “iyi” insanların devlette vazife almaları üzerinden eleştirilen devlet anlayışına cevap verilmesi tercih edilmiştir. 1970’li yıllardan sonra hükümet eden iktidarlar ise ağırlıklı olarak siyasi menfaatleri ölçüğünde bu yapılarla ilişkilerini tanzim etmişlerdir.

Bu çerçevede F. Gülen’in kuruculuğunu ve liderliği-

ni yaptığı, kendi isimlendirmeleriyle ‘Hizmet Hareketi’, toplum nezdinde ‘Cemaat’ ve bugün artık tescillenen haliyle Fethullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY)’nin 40 yıllık bir tarihi vardır. Bidayetinde eğitim sahasını kendisine merkez alan bu yapı -diğerlerinde olduğu gibi- dini bilgisi ile temayüz etmiş bir figür etrafında şekillenmiştir. Türk eğitim sisteminin açmazlarını iyi okuyarak yapılanan bu organizasyon, emsallerinden nitelikli hizmet üretmeyi başardığı ölçüde toplumsallaşmıştır. Eğitim alanındaki hizmetler uluslararası boyuta taşınırken iletişimden spora, hukuktan ekonomiye birçok alandaki üretimler hatırı sayılabilecek sosyal iktidar gücünü ya da nüfuz imkânını bu organizasyonun emrine sunmuştur. Devletin hizmet üretmede yetersiz kaldığı alanlarda üretilen hizmetlerin çeşitliliği ve görece nitelik üstünlüğü bu yapının toplumsal cazibesinin ana unsurudur. Muhafazakâr kitlelerden öte toplumun neredeyse her kesimiyle kurulan iyi ilişkiler “***Dost yapamıyorsan bari düşman olmasını engelle***” yaklaşımıyla titizlikle sürdürülmüş ve organizasyon lehine kullanılacak muazzam bir “Hatır Nüfuzu” oluşturulmuştur.

Cemaat organizasyonu her geçen gün büyürken, toplumdaki meşruiyetini derinleştirdiği ve üretkenliğini çeşitlendirdiği nispette milletin hayır duygusunu harekete geçirmeyi başarmış ve muazzam düzeyde finansal kaynak kullanım kapasitesine ulaşmıştır. Her ne kadar ana söylemi siyaset dışı kalmak olsa da toplumun değişik alanlarında farklı hizmetler üretiyor olmak bu yapıyı -doğal olarak- devletle ve onu yönetim yüzü olan siyasetle karşı karşıya getirmiştir.

Doğrudan bir siyasi kurumla temsil edilmek yerine, gün yüzüne pek çıkmadan dönemsel olarak her kim iktidarda ise onunla kurulan pragmatik ilişkilerin, devletin kaynak ve kadro imkânlarını bu yapıya açık hale getirdiği bugün artık herkesin malumudur. Burada dikkat çeken husus devlette yapılanmak adına ilişki kurulan (sağ-sol fark etmeden genellikle iktidar erkini kullananlar) siyasal yapıların lehine söylem ve davranışlardan, kendi mensuplarının devlete nüfuzunu kolaylaştırıcı ama İslami camiada oldukça tartışılan tercihlerden ve hatta kesinlikle İslam'la telif edilemeyecek adaletsizliklerden kaçınılmamış olmasıdır. En son gelinen noktada, millet ve devlet imkânları kullanılarak elde edilen güç önce siyasal iktidarla rekabet aracına, sonrasında ise o karanlık 15 Temmuz gecesinde, millete ve kurumlarına karşı silahlı mücadelede kurşuna, bombaya dönüşecektir.

Devletin şu veya bu şekilde yetişemediği ya da iktidarların devlet algıları münasebetiyle hareketsiz kaldığı alanlarda bireylerin örgütlenerek hizmet üretmelerinde bir anormallik yoktur. Hatta günümüz modern devlet yaklaşımında özellikle bireylerin bu tip oluşumlarda yer almaları rağbet görmektedir ve hatta ülkelerin gelişmişliği, bu tip yapıların sayılarının fazlalığı ve daha çok bireyin bu tarz kurumlarda gönüllü görev almasıyla da ölçülebilmektedir. Ancak en son yaşanan hadisenin gün yüzüne çıkardığı gerçek Türkiye pratiğinde işlerin çok da olması gereken düzeyde gelişmediğidir. Bu durum yeni keşfedilmiş bir mevzu olmamakla beraber, kamuoyunca (en azından çok büyük çoğunluğu tarafından) din merkezli hizmet üreten bir yapının kendi devletine ve mille-

tine karşı, silahlı kuvvetleri vasıtasıyla cephe alması düşü-
nülebiyecek bir durum olmadığından olsa gerek pek nazar-ı
dikkate alınmamıştır.

Şimdi üzerinde durulması gereken husus özelde bu ya-
pının genelde benzeri yapıların örgüt modeli ile karar alma/
uygulama usul ve esaslarının değerlendirilmesidir. İlk elden
göze çarpan bu yapıların merkezi bir şahsın etrafında ku-
rulup, geliştikleridir. Merkezdeki bu şahsın bariz vasfı ise
genellikle dini ilimlerdeki yetkinliği ve pratikleridir. İlmî
ve ameliyle otoritesini tescilleyen merkezi şahıs zaman içe-
risinde dini bilgilerinin derinliği, takdim kabiliyeti ve de
dünyayı okuma tarzı ile diğerlerinden farklı bir tarz/ekol
oluşturmaya başlayarak, yakın ve uzak çevresini şekillen-
direcektir.

Sonrasında bu yapılara mensubiyetin bir kabule bağlı
olduğunu hatırlamak gerekir. Yani kişinin tek başına irade
beyanı mensubiyet için yeterli değildir. Kabulün en önemli
şartı ise kayıtsız-şartsız sadakattir. Kime mi? Gayet tabii İslam'ı
madde ve mana planında herkesten daha iyi bildiğine
ve pratiklerine sahip olduğuna inanılan kurucu iradeye (?!).

Bu yapı(lar)da kurucu irade/merkezi akıl büyüme stra-
tejisini tayin eder. Büyüme için ihtiyaç duyulan kadrolar
rastgele değil merkezi aklın direktifleri doğrultusunda bir
nevi devşirme usulüyle seçilir. Bir taraftan resmi eğitim
kurumlarından (özellikle de başarısını kanıtlamış olanların-
dan) diğer taraftan Cemaatin eğitim sürecinden geçen farklı
meslek mensupları kabul olunmaları halinde Cemaat men-
subiyeti kazanırlar. Sadakati üst düzeyde olanlar Abi, Abla,

İlçe-İl İmamı vb. unvanlarla Cemaatin hizmet hiyerarşisinde yer alır; ‘Gönüllü Profesyonellik’ şeklinde tanımlanabilecek mesuliyet duygusuyla yapıyı geliştirir ve toplumsallaştırırlar.

Bu yapı/ lar/ da karar üretme tekniği itibariyle ‘istişare’ nin esas alınması salık verilirken, uygulamada merkezdeki şahsın tasarrufları esastır. Merkezi aklın/ iradenin aksine karar tesis etmek neredeyse imkânsızdır. Alınan karara muhalefet ise hiç hoş karşılanmaz, muhalefet edenler yapı dışına itilir. İtilmekle bırakılmaz, söylediklerinin yapıya zarar vermesine mâni olunması maksadıyla muhalif söylemlerin sahipleri toplum nezdinde değişik vasıtalarla itibarsızlaştırılır.

Bir diğer özellik bu yapıların şeffaf olmamasıdır. Kanuni mecburiyetler çerçevesinde riayet edilen usul ve esasların haricinde tasarrufların asıl maksadı ve uygulama süreçleri az sayıda üst düzey cemaat yöneticisi haricinde diğerlerinin malumu değildir. Bu uygulayıcılar açısından bir sorun da teşkil etmez. Zira uygulayıcılar karar alıcıların niyetinden dahi şüphe duymayacak kadar keskin inançlılardır.

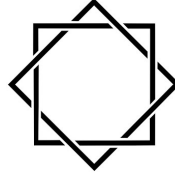
Kendisine ihsan olunan mensubiyetle sosyal itibar elde eden şahıs, kendisini öncelikle Cemaate karşı sorumlu hissederek, hata yapmamak için azami derecede titiz davranır. Adanmışlık psikolojisi içerisinde ürettiği hizmet karşılığında (mesaisinin tamamını tahsis edenler için) bir taraftan maddi karşılık elde ederken diğer taraftan manevi bir hizmet gördüğü inancıyla uhrevi mükâfata hak kazandığını düşünür. Mesela bu psikolojiyle dünyanın en ücra noktasındaki hizmet biriminde “Hizmet” (!) namına yıllarca vazife yapar.

Ezcümle 15 Temmuz kalkışması sonrası varılan nokta

bu yapıların ciddi anlamda bir özeleştiriyeye ihtiyaçları olduğu noktasıdır. Merkezdeki şahsın tartışılmaz konumundan karar alma tekniğine, topluma açıkladıkları amaçlarından uygulama süreçlerine ve bunların toplumsal ve hukuki meşruiyetinin bulunup bulunmadığına kadar birçok konunun gözden geçirilmesi gerekmektedir. Artık hiçbir şeyin eskisi gibi olması mümkün değildir. Bu sosyal kurumlar ya yaşanarlardan ders çıkaracak, kendilerine çeki düzen verecekler ya da hiçbir şey olmamış gibi mevcut yapılarını sürdürmeyi tercih ederek güven bunalımı yaşayacaklardır. Bu ikinci halin tercih edilmesinin ise sonun başlangıcı olduğunu söylemek kehanet olmayacaktır.

11 EYLÜL, 15 TEMMUZ ve BÜYÜK ŞEYTAN

Tarihte kırılma noktaları vardır. 11 Eylül 2001 tarihi de böyle bir kırılma noktasını ifade eder. Bu tarihte Usame Bin Ladin'e bağlı Müslüman teröristler (!) kaçırdıkları uçaklarla Amerika'nın New York şehrinde bulunan çok katlı ticaret merkezlerine ve ABD Savunma Bakanlığı'na (Pentagon) intihar saldırıları gerçekleştirdiler. 3000'e yakın kişinin öldüğü ifade edilen bu saldırıların sonrasında ABD dış siyasetinde eksen değişikliğine gidildi. Müslüman teröristlerin ABD'nin ulusal ve uluslararası çıkarlarına tehdit oluşturduğu gerekçesi üzerinden İslam ülkelerine fiili müdahalenin zemini hazırlandı. Nitekim çok geçmeden ABD okyanus ötesinden önce Afganistan'a sonra da Irak'a fiilen müdahale etti ve yüz binlerce Müslüman'ın ölümüne sebep oldu.

Üzerinden yaklaşık çeyrek asır geçmiş olmasına rağmen bu saldırıların gerçekliği hakkında bugün dahi ciddi eleştiriler söz konusudur. Bu eleştirilerin merkezinde saldırıların bizatihi ABD gizli servisi CIA'nın sevk ve idaresindeki yapılarca gerçekleştirildiği ve ABD'nin İslam ülkelerine

yapacağı müdahalelere meşruiyet oluşturması maksadına yönelik olduğu bilgileri bulunmaktadır. Askeri teknoloji (savunma ve taarruz) ile istihbarat imkânları bakımından diğer ülkelerle mukayese edilemeyecek ölçüde ileri olan ABD’de teröristlerin dört uçağı kaçırabilmeleri; yetmedi, belli aralıklarla bu uçaklarla önce ticaret merkezlerine sonra da en güvenli yer olduğu düşünölebilecek Pentagon’a intihar saldırısında bulunabilmeleri; yetmedi, hiçbir mukavemet görmemiş olmaları ortalama zekâyaya sahip hiç kimsenin kolayından kabul edebileceğı bir durum olmasa gerek.

11 Eylül saldırıları ister kabul edildiğı gibi Müslüman teröristlerce (!) gerçekleştirilmiş olsun isterse de CIA’nın operasyonu üzerinden Müslümanların üzerine ihale edilmiş olsun değışmeyen hakikat emperyalist güçlerin İslam coğrafyasında akıttığı Müslüman kanıdır. Bu bölgelerdeki stratejik ve ekonomik değeri haiz kaynakların menfaatleri doğrultusunda kullanılmasıdır.

Peki, emperyalist emelleri için kendi ülkesinde bile akla-hayale gelmez işleri yapanlar başka coğrafyalarda neler yapmazlar ki, neler yapmadılar ki? Ezcümle bilinmesi ve hiçbir zaman akıldan çıkarılmaması gereken husus Amerika’nın/Büyük Şeytan’ın (daha doğrusu küresel Yahudi-İngiliz İttifakı’nın) menfaati söz konusu olduğunda “dost”unun olmayacağı diğer bir tabirle babasını bile tanımayacağıdır.

Bunu anlamak için yakın tarihe kısaca göz atmak yeterlidir. İlk olarak hatırlanması gereken ABD’nin 11 Eylül’ün sorumlusu olarak göstererek infaz ettiği (!) Usame Bin Ladin’in, Sovyetlerin Afganistan’ı işgal sürecinde CIA ile kol

kola Afganistan cihadının baş aktörü olduğu gerçeğidir.

ABD yönetimi kendi ülkesinde demokrasiyle övünürken başka ülkelerde diktatörleri desteklemekte ve işi bitince de çöpe atmakta beis görmez. Bir Güneydoğu Asya ülkesi olan Filipinler bu durumun çok canlı örneğidir. 1972-1986 yılları arasında diktatör Ferdinand Marcos ve eşi “Demir Kelebek” lakaplı Imelda Marcos kelimenin tam manasıyla Filipin halkının ensesinde boza pişirirken en büyük destekçisi ABD yönetimidir. Ancak 1986 senesinde halkın direnişi karşısında pes etmek durumunda kalan Marcos ve ekibi çareyi yine ABD'nin desteği ile Hawaii'ye kaçmakta bulacaktır. Bu durum karşısında dönemin ABD Başkanı R. Reagan'ın açıklaması oldukça ironiktir: “*Bugün Filipinler halkı demokrasinin yeniden doğuşunu kutluyor.*”

Güneydoğu Asya'dan Orta Doğu'ya doğru gelecek olursak 1980-1988 yılları arasında İran ve Irak arasında kıyasıya bir savaşın cereyan ettiği görülecektir. 8 yıl devam eden bu savaşın galibi taraflardan biri olmadı ama geride bıraktığı bilançosu bir milyona yakın Müslüman'ın ölümü, harabeye dönmüş şehirler ve tahmini 150 milyar dolar maddi hasardı. Bu savaşta diktatör Saddam Hüseyin liderliğindeki Irak'ın baş destekçisi ABD'dir. Büyük Şeytan için dostluk menfaat demek olduğundan bir taraftan Irak desteklenirken diğer taraftan İran'a el altından İsrail aracılığıyla silah satmanın hiçbir mahzuru yoktur (1986 senesinde ortaya çıkarılan bu durum tarihe İrangate olarak geçmiştir). Tarihin acı cilvesi diktatör Saddam Hüseyin'in Irak'ı, ABD ve müttefiklerince önce işgal ettiği Kuveyt'i tahliye etmesi maksadıyla

vurulacak sonra da demokrasi götürmek bahanesiyle işgal edilecektir. Daha da trajik olanı yüz binlerce insanın öldüğü ve yüz binlercesinin de yerinden yurdundan edildiği savaşlar sonrasında eski dost yeni düşman Saddam Hüseyin, Amerikan işbirlikçiliği ile suçladığı mahkemenin kararıyla idama mahkûm edilecek ve 30 Aralık 2006 tarihinde infaz edilecektir.

Biraz daha yakına, kendi ülkemize geldiğimizde 30 yılı aşkın süredir terör belasına karşı yürüttüğümüz mücadelede ABD'nin pozisyonu oldukça şayan-ı dikkattir. Başta PKK olmak üzere diğer terör örgütlerinin ortaya çıkmasında ve güçlenerek ülkemize vaziyet almalarında ABD ve diğer uluslararası güçlerin askeri, siyasi, lojistik, istihbarat, ekonomik desteklerinin olduğu açıktır. Bu destek 'Çekiç Güç'le başlayıp 'Çevik Güç'le çekirdeği oluşturulan, sonrasında Irak'ın kuzeyinde meydana getirilen otorite boşluğunda palazlandırılıp büyütülen, sınırımızın dibinde mevzilendirilip oradan milli bütünlüğümüzü ve üniter yapımızı sürekli tehdit eder noktaya taşınacak kadar geniş çaplıdır. İşlevi bittiğinde paketlenerek teslim edilen terörist başını koruma altına alacak hukuki düzenlemeleri yaptıracak kadar nüfuzludur. Türk askerinin başına çuval geçirecek kadar onur kırıcıdır. Bu acı hakikatlere rağmen madalyonun diğer yüzünde ise ABD, NATO paydaşlığımız münasebetiyle ülkemize vaki bir saldırıda ilk elden destek olması gereken müttefikimizdir. Aynı zamanda hükümetlerimizin yakın ilişkileri neticesinde karşılıklı imza altına alınan metinlere göre stratejik ortağımızdır.

Ne kadar garip değil mi? Dostunuz diye bildiğiniz aslında baş düşmanınız. Açıkça anlaşılmaktadır ki, bizim dost ve müttefik kavramlarına yüklediğimiz anlamla ABD'nin yani Büyük Şeytan'ın yüklediği anlam çok farklıdır. Zira onlar için asıl olan kendi menfaatlerinin tahakkukudur.

Bu minvalde 15 Temmuz 2016 tarihi de Türk siyasi hayatı bakımından bir kırılma noktasıdır. Tıpkı 27 Mayıs 1960, 12 Mart 1971, 12 Eylül 1980, 28 Şubat 1997, 27 Nisan 2007 tarihleri gibi. Bu kırılma noktalarının ortak tarafı üzerlerine vazife olmadığı halde askerlerin durumdan vazife çıkararak sivil yönetime müdahale etmeleridir. Bu müdahalelerin ortak gayesi ise seçilmiş hükümetleri devre dışı bırakarak millet iradesine ipotek koymak sonrasında da beslendikleri kaynakların arzu ettiği istikamette milletin istikbaline yön tayin etmektir.

Darbelerde -ister sonuç alsın ister akamete uğratusun- herkesçe kabul edilen bir diğer husus, darbelerin bizatihi darbeyi sevk ve idare edenlerin müstakil iradeleriyle değil emperyalist güçlerin bilgisi, desteği ve yönlendirmesiyle gerçekleştirilmiş olmalarıdır. Bu münasebetle 15 Temmuz'u meşru iktidar ile yıllara sâri devlet kurumları içerisinde yapılanmış bir dini grubun/cemaatin (!) kavgası ve hesaplaşması olarak okumak oldukça sathi ve de eksik bir değerlendirme olacaktır. Tam da bu noktada 15 Temmuz kalkışmasının arkasında Büyük Şeytan'ın rolünün olup-olmadığı, olduysa bunu teyit edici bilgilerin neler olabileceği önem kazanmaktadır.

Öncelikle FETÖ/PDY olarak tanımlanan yapının baş aktörünün uzun yıllardır ABD'de ikameti ve oradan örgütü

sevk ve idare ediyor oluşu ve yine bu örgütün Türkiye’deki bu tarz bir eyleminden ABD’nin bilgisinin olmayacağı, güncel tabiriyle hayatın olağan akışının dışındadır. Kaçanların çoğunluğunun soluğu ABD’de almaları, kaçakların çoğunluğunun da ABD’yi mesken tutmaları bir gösterge değil midir? Ya girişim gecesi Akıncı Hava Üssünde yakalanıp anlaşılmasız bir şekilde serbest bırakıldıktan sonra firari olan ve örgütün Hava Kuvvetleri imamı olduğu belirlenen Adil Öksüz’ün 2002 senesinden bu tarafa tam 109 kez yurt dışına çıkmış ve en son 11 Temmuz’da eşi ve çocuklarıyla ABD’ye gidip 13 Temmuz’da da yalnız dönmüş olmasına ne demeli?

15 Temmuz darbe girişimiyle ABD’yi ilişkilendirebilecek hadiselerden bir diğeri girişimin gecesinde İstanbul Büyükkada’da gizli bir toplantının gerçekleştirilmesidir. Altısı Türk onu yabancı kişilerce gerçekleştirilen bu toplantının başkanlığını CIA’nın eski mensubu Türkiye uzmanı Henri Barkey yaparken toplantıya katılan bir diğer önemli isim ise F. Gülen’in ABD’de kalabilmesi için referans olan Graham Fuller’dır. Uzmanlık alanları ülkelerde iç savaşlar ve darbeler olan Barkey ve Fuller’in ayrıca Türkiye’de sözde Kürt meselesine dair ortak çalışması da bulunmaktadır. Akademisyen kimliği altında bir araya gelen bu isimlerin çoğunun 15 Temmuz, bir kısmının ise 17 Temmuz itibarıyla Türkiye’den ayrıldıkları tespit edilmiştir (Barkey ve Fuller gibi isimlerin şu an ABD yönetiminde etkin olmadıkları iddiası haklı bile olsa sonucu değiştirici bir durum değildir).

Darbe girişimi gecesinde İncirlik Hava Üssünden kalkan tanker uçakların Ankara ve İstanbul’da alçak uçuş yapan

savaş uçaklarına havada yakıt ikmali yapmalarının üssün Amerikalı komutanının rızası/bilgisi haricinde olması mümkün müdür?

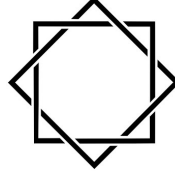
Vatandaşlarımızın olağanüstü direnişiyle 15 Temmuz gece yarısından sonra seyri değişen girişimle alakalı batılı sözde müttefiklerimizle birlikte adeta söz birliği yapılmışçasına ABD yetkililerinin, meşru otoriteye başkaldıran güçlerin mağdur edilmemesi mealindeki Türk devlet yetkililerine soğukkanlı olmalarını telkin edici beyanları ne denli müttefikliğe yakışır beyanlardır?

CIA'nın darbe girişimini internet sayfasından duyurusu da oldukça manidardır. Metnin üslubuna bakıldığında gayrı meşru eyleme kalkışanların neredeyse masum, Türk devlet yetkililerinin ise darbe girişimini bahane ederek başta silahlı kuvvetler olmak üzere, yargı ve eğitim kurumlarından binlerce kişiyi görevlerinden uzaklaştırarak mağdur ettiği izlenimi verilmeye çalışılmıştır.

Neyse meram hâsıl olduğundan daha uzatmaya hacet yok. Lakin burada hırsızın/şeytanın hilelerini sayıp dökerken atlamamamız gereken bir hususu hatırlatmak icap eder. O da mülk sahipleri olarak kapılarımızı sonuna kadar açık bırakıp, üstüne üstlük top atılsa duymayacak kadar derinlikte uykuya dalmamızdır. İşte bu ahval ve şerait içerisinde behemehâl yapılması lazım gelen, ehl-i vatan herkesin, 15 Temmuz musibetinin öğreticiliğinde uykudan uyanması ve de Büyük Şeytan'ın suret-i Hak'tan gözükererek imanımızı çalma teşebbüslerine karşı teyakkuz vaziyetini almasıdır. Evet, bu bir mesuliyettir ve hatta ondan da öte bir mecburiyettir.

FARKINDALIK ve FUTBOL ÜZERİNE DÜŞÜNCELER

Türk Dil Kurumu ‘farkındalık’ kelimesini ‘farkında olma durumu’ olarak açıklamaktadır. Peki, neyin farkında olma durumudur farkındalık? Olmayan bir şeyin farkındalığı olamayacağından, her şeyden evvel farkındalığına ihtiyaç duyulan bir olayın, nesnenin, ilişkinin veya daha kapsayıcı mahiyette bir şeyin olması icap eder. Hemen bu noktada zihnimizde şu soru canlanabilir: Bir şey mevcut olduğu halde farkında olunmayabilir mi? Maalesef evet. Zaten farkındalık tam da bu noktada anlam kazanmaktadır. Zira farkında olma hali, bilinçli bir haldir ya da bir bilinç halidir. Akli melekeleri kullanmak suretiyle olayları, nesnelere, şeyleri görünen yüzlerinin yanı sıra görünmeyen yüzleriyle anlamlandırabilme yetisidir. Çoğunluğun belli bir anlam yüklediği bir olayın ya da kurumun hakikatte anlamının herkesin yüklediği gibi olup-olmadığı hususunda zihnin ve gönlün tabiri caizse karıncalanmasıdır.

Meseleye açıklık getirebilmek bakımından bir misal üzerinden gitmek yerinde olacaktır. Öncelikle yerkürede yaşa-

yan insanların hatırı sayılır bir kısmının iltifat ettiği ve bir spor dalı olan futbol ve taraftarlığı olgusuna göz atalım. Düz bir bakış açısıyla bakanlara göre spora/futbola olan muhabbet, hafta sonlarının (şimdi hafta içi de) neşeyle geçirilmesine vesile olan bir oyun/meşgaledir, futbol ve taraftarlık olgusu. Ne var ki, hakikat bundan çok öte bir şeydir. Ancak farkında olmak lüzumu vardır. Dünyanın en çok taraftarı olan on futbol kulübünün toplam taraftar sayısı 1 milyar 309 milyon kişiyi buluyor.* İrili ufaklı diğer futbol kulüplerine olan taraftarlık bağı hesaba katıldığında bu rakamın dünya nüfusunun yarısına ulaştığı tespiti kesinlikle bir abartı değildir. Günümüzde futbol ve futbol tutkunluğu, sportif bir faaliyetten çok küresel bir endüstriye dönüş/türül/müştür. Brand Finance'ın 2015 yılında yaptığı araştırmada küresel futbol endüstrisinin parasal hacminin 13,4 milyar dolar olduğu ve bu endüstrinin liderliğinin İngiltere, Almanya, İspanya, İtalya, Fransa gibi ülkeler tarafından yapıldığı ortaya konmuştur.** Bununla birlikte elektronik ortamda geliştirilen oyun sektörünün parasal hacminin, sinema sektörünün merkezi sayılan Hollywood endüstrisini sollayarak 70 milyar doları

* 2015 yılına ait bir bilgiye göre dünyada en çok taraftar sayısına sahip olan 10 takım sondan başa şu şekilde sıralanmaktadır: Juventus 20 milyon, Bayern Münih 24 milyon, İnter 49 milyon, Liverpool 71 milyon, Milan 99 milyon, Arsenal 113 milyon, Chelsea 135 milyon, Real Madrid 175 milyon, Barcelona 270 milyon, Manchester United 354 milyon, Bakınız "Dünya'da En Çok Taraftar Sayısına Sahip Olan 10 Takım", <https://www.90min.com/tr/posts/2626877-dunya-da-en-cok-taraftar-sayisina-sahip-olan-10-takim>, Erişim Tarihi: 16.08.2016.

**13,4 milyar dolarlık futbol endüstrisinin bölüşümü şu şekildedir: 1. İngiltere (%46-6.129 milyon dolar), 2. Almanya (%16-2.208 milyon dolar), 3. İspanya (%15-1.984 dolar), 4. İtalya (%9-1.172 milyon dolar), 5. Fransa (%7-983 milyon dolar), 6. Türkiye (%2-297 milyon dolar), 7. Hollanda (%2, 230 milyon dolar), 8. Brezilya (%1-173 milyon dolar), 9. İskoçya (%1-120 milyon dolar), 10. Portekiz (%1-103 milyon dolar), ayrıntılı bilgi için bakınız "*Ekolig, 2015-2015/2016-2016 Sezonu Futbol Ekonomisi Raporu*", Aktifbank, [https://www.aktifbank.com.tr/tr/Documents/FUTBOL-EKONOMISI-RAPORU%20.pdf](https://www.aktifbank.com.tr/Documents/FUTBOL-EKONOMISI-RAPORU%20.pdf), Erişim Tarihi: 16.08.2019.

geçtiği ve bunun içerisinde oluşturulan e-spor platformunun ise ciddi bir yer teşkil ettiği belirtilmektedir.*

Futbol endüstrisine ilişkin yukarıdaki bilgilere ilave bilgiler verilebilir, ama hacet yok. Bu kadarı maksadımızı açıklamak için yeterli. Şimdi şu sorulacaktır: Ne var ki bu bilgilerde, ne kadar güzel insanlar eğleniyorlar, ciddi bir ekonomik katma değer üretiliyor ve endüstri olarak tanımlanmış bu sektörde yüzbinlerce belki de milyonlarca kişi istihdam ediliyor. Peki, düz bir bakış açısıyla/farkında olmaksızın cazip gibi gözükken bu yapının götürüleri nedir diye hiç düşündük mü? Farkında olmak için düşünmemiz ve sağduyulu bir şekilde araştırmamız ve ona göre bu mesele karşısında konumumuzu ve tavrımızı belirlememiz gerekmez mi? Yoksa aman böyle gelmiş böyle gider mi demek lazım?

Dünya Bankası'nın 2017 yılı verilerinde dünyada ortalama insan ömrünün kadınlarda 74 erkeklerde 70 yıl olduğu ortaya kondu. 20 yaşında bir takımın taraftarlığını tercih eden bir erkek, 50 yıl boyunca takımının maçlarını takip etmiş olsa (bir sezonda ortalama 34 hafta) toplam ömrünün 106,25 gününü** bu maçların takibine ayırmış olmaktadır. Evet, yanlış okumadınız tam 106,25 gün. Sadece bu kadarla da yetinilmez. Aktif maç takibinin yanında başka meşguliyetler de geliş(tiril)ir. Maçlar oynanmadan önce ve maçlar oynandıktan sonra saatlerce süren yorumlara/değerlendir-

* E-oyun piyasasındaki gelişmeleri ve Türkiye piyasasına nasıl ve kim aracılığıyla girildiğinin ayrıntılı bilgisi için bakınız Şenay Büyükköşdere, 07 Şubat 2016, "**Oyunda Dönen Para Hollywood'u Solladı**", <https://www.aksam.com.tr/ekonomi/oyunda-donen-para-hollywoodu-solladi/haber-487773>, Erişim Tarihi:17.08.2019.

**Bu hesaplama şu şekilde yapılmıştır: Bir futbol karşılaşmasının 90 dakika sürdüğü ve bir futbol takımının bir sezonda ortalama 34 müsabaka oynadığı düşünülürse bir sezonda/bir yılda $34 \times 90 = 3060$ Dakika/60=51 Saatx50 Yıl=2.550 Saat/24=106,25 Gün.

melere, liglere ara verildiği dönemde takımların durumlarına, yönetici ve çalıştırıcı değişikliklerine, satılan ve satın alınan futbolculara ve bunlara ilişkin haberlere belki on katı belki yirmi katı zaman ayrılır. Bu uğurda harcanan para mı? Onun hesabı kimsenin gözüne bile gelmez. Ancak yukarıda zikredilen rakamlar bu sektörde dönen paranın ne denli büyük olduğunun göstergesidir ve bu paranın esas kaynağı da çoğunluğunu orta ve düşük gelir gruplarına mensup olan taraftarlar oluşturmaktadır.

Farkında olduğunda, diğer bir tabirle farkındalık geliştirildiğinde yerkürede futbol ve taraftarlığının esasında bir oyun olmaktan çok insanları uyutmak için kullanılan bir araç olduğu anlaşılacaktır. Tıpkı '*Kurbağa Haşlama Tekniği*' adı verilen uyuşturma tekniğinde olduğu gibi. Kurbağa, haşlanmak üzere içi kaynar su dolu bir kazana atıldığında refleks göstererek kazandan sıçrayarak kaçır. Oysaki altında ateş yanan içi soğuk su dolu bir kazana atıldığında orada yüzmeye başlar, suyun ısısı yavaş yavaş arttığından kurbağa haşlandığının farkına hiç varmaz ve bir süre sonra ise tamamen haşlanır. Futbol ve taraftarlığının insan ve toplum hayatında bu manada bir uyuşturucu tesiri yaptığının en güzel kanıtlarından bir tanesi A. O. Salazar'ın Portekiz'i uzun süre diktatörlükle yönetme becerisidir. Kendisine, Portekiz'i bu kadar uzun süre nasıl yönettiği sorulduğunda, "*Ben Portekiz'i 36 yıl boyunca 3F ile yönettim.*" cevabını verdiği rivayet olunur. Burada 3 F ile kastedilen Fado (arabeske benzeri bir müzik türü), Fiesta (eğlence, şenlik) ve Futbol

(futbol ve taraftarlığı)'dur.* Bu dönemde diktatoryal yönetimiyle dikkat çeken bir diğer şahıs İspanyol devlet adamı F. Franco'dur. Futbolun insanları uyuşturduğunu ifade etmesi bakımından stadyumlara 'uyku tulumu" benzetmesi yapmış ve uzun süren diktatörlük dönemini, "**Ben bu halkı 150 bin kişilik beşiklerde uyuttum.**" sözüyle temellendirmiştir.** Bu bilgilerden sonra meselenin özüne gelecek olursak farkındalıkla yani bir bilinç dâhilinde olayları, olguları ve nesnelere değerlendirebilirsek üzerimizde oynanan oyunların gerçek yüzünü görebiliriz. Bu durumda da gerçek gücümüzü keşfetmiş ve kendimiz olmuş oluruz.

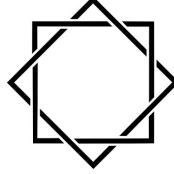
Ey insan! Böylesine bir tuzağa düşerek, en önemli kıymetin olan zamanını, paranı, enerjini, heyecanını, hepsinden de mühimi milletin namına taşıdığı cevheri heba etmemen için spor/futbol tutkusu adı altında sana yutturulmaya çalışılan zokayı yutmamalısın. Unutma! Farkında olduğun kadar güçlüsün.

* Antonio de Oliveira Salazar'ın Portekiz'i idaresi hakkında ayrıntılı bilgi için bakınız "*En Okunmuş Diktatör Antonio Olivieira Salazar*", <https://www.tarihkomple.com/2015/03/en-okunmus-diktator-antonio-olivieira.html>, Erişim Tarihi:17.08.2019; Bu konuda Kerem Doksat 3 F'yi, "Fado (Yoz, Arabesk Müzik), Fiesta (Eğlence), Futbol; faşist diktatörlerin rejimlerini meşrulaştırmak amacıyla halkı uyuşturmak için kullandıkları formüldür" şeklinde yorumlamaktadır. Kerem Doksat, "Futbol, Fado, Fiesta/Geri Kalmış Bir Ülkeyi Yönetme Formülü" ,<https://www.ozelburoistihbarat.com/gundem-analizi/gundem-analizi-prof-m-kerem-doksat-futbol-fado-fiesta-geri-kalmis-b-1955>, Erişim Tarihi:17.08.2019.

** Francisco Franco yönetiminin içeriğini daha yakından anlamak ve bugün dünyanın iki dev futbol kulübü olarak bilinen Real Madrid ve Barcelona futbol kulüplerinin kuruluş gerçeklerinin farkına varmak için bakınız 3F'ci Diktatör Fırıldak Franko, (15.06.2005), <https://www.turkiyegazetesi.com.tr/Genel/a250105.aspx>, Erişim Tarihi:17.08.2019; Müslüm Gülhan, (06.04.2012), *Salazar'ın 3F Kuralı-Fado,Fiesta,Futbol- Yönetme Biçimi*, <http://internetbudur.blogspot.com/2012/04/salazarn-3f-kural-fado-fiesta-futbol.html>, Erişim Tarihi:17.08.2019.

“NARKOZ” KİTABI HAKKINDA NOTLAR

Prof. Dr. Mete Gündoğan akademisyen kimliğinin yanında Türk siyasi hayatında bir dönemeç olarak kabul edilen Refah-Yol döneminde (54.Hükümet, 28 Haziran 1996-30 Haziran 1997) merhum N. Erbakan'ın (Başbakan) ekibinde görev almış önemli bir isim. Dönemin gelişmelerine yakından tanıklık etmiş olması, verdiği bilgileri daha da anlamlı hale getiriyor.

Gündoğan, 'Narkoz' adını verdiği eserine* Erbakan'ın başbakan olduğu dönemde önce İran-Pakistan-Singapur-Malezya-Endonezya'ya (10-20 Ağustos 1996) sonrasında da Mısır-Libya-Nijerya'ya (2-8 Ekim 1996) gerçekleştirdiği seyahatlerin anlamıyla başlıyor (s.9-21). Bu seyahatlerin amacı İslam ülkelerinin başta ekonomik olmak üzere politik ve diğer alanlarda iş birliğini tesis etmektir. Bu iş birliğinin merkezinde önce üye ülkelerin sonra diğer İslam ülkelerinin birbirleriyle olan ticaretlerinde ABD doları yerine Erbakan'ın 'İslam Dinarı' adını verdiği ortak para biriminin kullanılması yatmaktadır. Türkiye'nin dış siyasetinde eksen kayması anla-

* Mete Gündoğan,2018, *Narkoz*, Destek Yayınları, İstanbul

mına gelen bu tasarrufun yanı sıra içeride de ‘Havuz Sistemi’ ile ‘Denk Bütçe’ uygulamaları fincancı katırlarını ürkütecek ve Erbakan Hükümeti’ni başarısız kılmak için operasyonlara (Dönemin ABD Dış İşleri Bakanı Warren Christopher’in şifreli mesajı) başlanacaktır (s.21-30).

Eserde dikkati çeken ve cevaplanmaya çalışılan soru ABD’nin, 2000’li yıllardan sonra Erbakan’ın talebeleri olan Abdullah Gül ve Recep Tayyip Erdoğan’a gösterdiği müsamahayı, Erbakan’a niçin göstermediği sorusudur. Yazar, bu sorunun cevabının 15 Haziran 1997’de İstanbul Çırağan Sarayı’nda imzalanarak kurulan ‘D8’ olarak isimlendirilen yeni ekonomi politik platformda gizli olduğunu ifade etmekte, ispat olarak da bu tarihten sonra üye ülkelerde meydana gelen gelişmeleri göstermektedir (s.32-34).

Esasında D8’i işlevsizleştiren iradenin tarihi bir arka planı vardır. Bu irade,17. yüzyılın sonlarına doğru İngiltere’nin Fransa’ya karşı yaptığı ‘9 Yıl Savaşları’ neticesinde içerisine düştüğü ekonomik bunalımın neticesinde ortaya çıkmıştır. Bunalımı fırsat bilen bir grup banker 1694 tarihinde özel bir şirket olarak İngiltere Bankası’nı kurmuşlardır. Ağırlıklı hisselerine Nathan Rothshild’in sahip olduğu banka, piyasadan topladığı fonu (1.200.000 Pound) İngiltere Kralı William’a borç olarak vermiştir. Karşılığında ise faizle (%8) birlikte, devlete verdiği borç para miktarı kadar banknot basıp, bunu piyasaya kredi olarak verebilme yetkisini elde etmiş ve kârlarını iki katına çıkarmışlardır.

Benzer bir hadise 20.yüzyılın başlarında ‘Yeni Dünya’ (ABD)’da meydana gelen ekonomik bunalım sonrasında

yaşanmıştır. Demokrat Partili Başkan Woodrow Wilson ekonomik buhrandan kurtulmak için bir grup bankerin telkin ve destekleriyle Federal Merkez Bankası'nın kurulmasına vesile olacaktır.

Her iki tercih krizden çıkış için makul yöntemler olarak görülse bile ülke yönetimlerinin ekonomik güçlerin (bankerlerin) emirlerine girmeleri sonucunu doğuracaktır. Gerek Nathan Rothshild'in *“İmparatorluğu yönetmek için kralın kim olduğu hiç umurumda değil. Çünkü Britanya'nın para arzını kim kontrol ediyorsa, İmparatorluğu da o kontrol eder. Ben Britanya'nın para arzını kontrol ediyorum.”* sözleri, gerekse de Woodrow Wilson'un pişmanlık dolu *“Ben dünyanın en talihsiz insanıyım. Ülkemi farkında olmadan harap ettim. Bu büyük sanayi ülkesi, para-kredi sistemi sayesinde bir avuç elitin eline geçti. Bundan sonra hiçbir hükümet bunların sözünün dışına çıkarak bağimsiz hareket edemez!”* ifadeleri bu durumu kanıtlamaktadır (s.34-43).

Parayı verenin düdüğü çaldığı bu sistemde devlet/toplum nasıl narkozlanmaktadır? Önce ağır ekonomik koşullar oluş(turul)uyor sonra kamuoyunda merkezi bir koordinasyon ihtiyacı işleniyor ve bunu devletin yapması gerektiği fikri olgunlaştırılıyor. Böylece halk, kontrolün devletin iradesinde olduğuna inan/dırıl/sa bile, kapalı kapılar arkasında yapılan müdahalelerle elde edilen imtiyazlar neticesinde sürecin asıl yöneteni bir grup banker oluyor.

Bu zihniyet Osmanlı Devleti'nin mali olarak çökertilmesinin arkasındaki iradedir aynı zamanda. Zira Kırım Sava-

şı'nın finansmanı için Osmanlı yönetimi merkezi Londra, ortaklarından birisinin yine Rothschild ailesinin olduğu Osmanlı Bankası'ndan (Ottoman Bank) borçlanmıştı. Osmanlı Bankası daha sonra banknot basma imtiyazıyla 'Merkez Bankası' hüviyeti kazanmış, 1877-78 Osmanlı-Rus ve 1. Dünya savaşlarının finansmanına sağladığı kaynaklarla etkin güç haline dönmüştür. Bu durum yeni Türk Devleti'nin banknot basma yetkisini elinde bulunduran Türkiye Cumhuriyet (dikkatinizden kaçmasın "i" harfi yok; bu bir imla veya baskı hatası değildir) Merkez Bankası açısından da farklı değildir. Birçoğumuzun, algı yönetimi ve bilgi eksikliği sebebiyle kamuya ait olduğunu düşündüğümüz TCMB (Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası)'nın hisseleri, çoğunluğu kamu kuruluşlarına ait olmakla beraber ortakları arasında özel ve yabancı kuruluşlar da bulunmaktadır. Dikkat çekilen bir diğer husus banknot basma ayrıcalığının, 1982 Anayasası'nın 87. maddesi gereği TBMM'ye ait olduğu halde hukukî dayanaktan yoksun olarak 1211 sayılı kanunla, süre sınırı belirtilmeksizin Merkez Bankası'na verilmesidir (s.44-63).

İlk bakışta yerliliğinden ve milliliğinden şüpheye düşülmesini gerektiren bir yapısı yokmuş gibi gözükken TCMB'nin işleyişi ayrıntılı bir şekilde ele alındığında çarpıklıkların farkına varılabiliyor. Mesela Para-Kredi Sisteminde olduğu gibi. Banknot basmaya tek yetkili olan TCMB, ihale ile bankalara (faiz karşılığında) para satıyor. Onlar da yine faiz karşılığında kredi talep edenlere para satıyorlar. Piyasada hiç banknotun olmadığı bir durumda TCMB'nin 100.000

TL para basıp piyasaya arz ettiği düşünülürse ki bunu belli bir vadenin sonunda faiziyle birlikte muhataplarından tahsil edecektir, ancak bu mümkün değildir. Zira faiz oranının %1 olması halinde ilave 1.000 TL ile birlikte 101.000 TL ödemesi gerekecektir. Hâlbuki piyasadaki toplam para miktarı 100.000 TL'dir. Bu durumda ya sadece borcun faizi ödenecek veya yeni borç talep edilecektir. İlkinin tercih edilmesinde piyasadaki para miktarı giderek azalacak, ikincisinin tercih edilmesinde ise piyasadaki para miktarının artmış olmasına rağmen mevcut para borçtan ibaret olacaktır.

TCMB'nin işleyişinde iki durum vardır. İlki basmış olduğu banknotları faiz karşılığında bankalara kullandırması (Para Piyasası İşlemleri), ikincisi ise bankaların hem TCMB'nden aldıkları hem de mudilerinden topladıkları mevduatları satmalarıdır (Reel Mal ve Hizmet Piyasası). Özellikle ikinci durumda bankalar, normal şartlarda TCMB'nden satın aldıkları para (mesela 100.000 TL) ile mevduatlarından da zorunlu karşılıklar haricindeki kısmının (Mevduat Toplamı 100.000-TL, Zorunlu Karşılık %10 olduğunda $100.000 - 10.000 = 90.000$ TL) toplamı kadar (190.000 TL) kredi kullandırabilirler. Bu örnekten hareketle Türkiye'de bankaların kullandırabilecekleri para miktarı en fazla 190.000 TL olabilecekken, fiilen kredi olarak kullandırdıkları para miktarı bunun 14 katı yani ($14 \times 190.000 = 2.660.000$ TL'dir). 'Para Çarpanı' adı verilen mekanizma sayesinde fiili para miktarının 14 katı kadar para oluşturmak demek, o ölçüde bu bankaların faiz geliri elde etmeleri ve bunun maliyetinin de vatandaşların cebinden çıkması anlamına gelmektedir. (Bu konu kitapta daha ayrıntılı ve örnekler üzerinden anlatılmaktadır.)

Diğer bir çarpıklık ise gelişmekte olan ülkelerde tasarruf yetersizliğine bağlı olarak yatırımların yetersiz kaldığı ve bunu telafi etmek için borçlanmanın bir mecburiyet olduğu (Borca Dayalı Para Sistemi) yaklaşımıdır. Kimden borçlanılacaktır? Tabii ki tasarruf fazlası (!?) olan ABD ve Avrupa ülkelerinden ve ABD doları cinsinden. Borçlanıldığında bu paralar borç alan ülkenin Merkez Bankası kasalarında saklanacak ve karşılığında ülke piyasasına ülke parası cinsinden para arzı gerçekleştirilecektir. Sözde tasarruf fazlası olan ülkelerden yabancı para cinsinden yapılan borçlanma gerçekte o ülkeden yapılan borçlanma değildir. Zira bu ülkelerin Merkez Bankalarını yönetenlerin o ülke idarecileri değil de doğrudan/dolaylı usullerle ekonomik güçler (bankerler) olduğu düşünüldüğünde, esas borçlanılanların bu bankerler (Yazarın tabiriyle küresel finans elitleri) olduğu açığa çıkmaktadır (s.63-79).

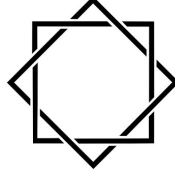
Bu süreçlerin tepki görmemesi için ise insanların narkozlanması gerekmektedir. Bu işlevi de ekonomi öğretimi yapan kurumlar ziyadesiyle görmektedirler. Başta ekonominin tanımı olmak üzere, paranın işlevleri, bankaların fonksiyonları ve gelişmekte ülkelerin yabancı para cinsinden borçlanmalarının gerekliliği üzere yazılmış ve yapılmış binlerce bilimsel çalışma (!) ve bu bilgileri kanıksamış binlerce bilim insanı (!) çarpık işleyişi insanların gözünde normalleştirmektedir. Anlaşılan perde arkasındaki güçler, toplumda itibarı olan insanlar ve işlemler vasıtasıyla bünyeye narkozu vermekte ve bu sayede operasyon esnasında herhangi bir tepki ile karşılaşmamaktadırlar (s.79-93).

Gündoğan, uluslararası güçlerin diğer tabirle küresel finans elitlerin, henüz daha üçüncü ayında Refah-Yol Hükümeti'yle uğraşmaya başlamasını ve nihayetinde Erbakan başbakanlığındaki hükümeti düşürmek istemesini, Erbakan'ın bu soygun düzenine müdahale etmek isteyişine ve bu yolda attığı adımlara bağlamaktadır. Eser, uluslararası boyuttaki küresel sömürü düzeninin Erbakan'ın talebesi olarak kabul edilen R. Tayyip Erdoğan'la münasebetini de inceliyor (s.93-104).

Eserin takip eden sayfalarında Gündoğan, Erbakan ve Erdoğan'ın yol ayrımını, Fazilet Partisi içerisindeki gelenekçi ve yenilikçi mücadelesini ve 2002 yılı itibariyle başlayan iktidar sürecinde Erdoğan yönetimindeki hükümetlerin küresel finans elitler ile münasebetlerini dönemin olayları üzerinden tahlil ediyor. Erdoğan'ın hükümet etmeye başladığı yıllarda bahse konu küresel finans elitleri ile uyum içerisinde çalıştığına vurgu yaptıktan sonra, Erdoğan'ın meseleleri kavrayışını 'İş Başında Eğitim' (Bir anlamda deneme yanılma yöntemi) olarak nitelendiriyor. Bu anlayış çerçevesinde Erdoğan'ın iktidarını küresel finans elitleri ile paylaşmaktan vazgeçtiği andan itibaren bütün hesapların Erdoğan iktidarını sonlandırmak üzere kurgulandığına işaret ediyor. Eser bu iki yapının çok boyutlu olarak savaştıkları, özellikle küresel finans elitlerin Erdoğan'ın restinden sonra kalemini kırdıklarını ve tasfiye için planlarını yapıp, uygulamaya koyduklarının altını çiziyor. Buna karşın Erdoğan'ın son sözünü söyleyip söylemediğinin bilinmediği, söyleyecekse de tesirinin ne olacağının zamanla anlaşılacağı değerlendirmesiyle son buluyor (s.104-200).

AKADEMİSYENİ BÖYLE OLANIN!

Ülkemiz gündemi coşkun akan su misali yüksek bir debiye sahip. Henüz birini hazmetmeden arkadan biri veya birkaçı sökün ediyor ve zihin konforumuz alt üst oluyor. Bu gündemin doğal mı yoksa toplum mühendisliği teknikleriyle kotarılmış mı olduğu ise ayrı bir konu.

Neyse bu girizgâhtan sonra asıl meramımıza gelmek için körel(til)miş hafızalarımıza bir hatırlatma icap ediyor. Yanlış hatırlamıyorsam 11 Ocak 2016 tarihinde Türk üniversitelerinde akademisyen (!) kimliğiyle vazife (!) yapan bir grup, yabancı menşeli birilerini de yedeklerine (isimlerini yazmak suretiyle açıklamaya destek olduklarını gösterir mahiyette) almak suretiyle bir basın açıklaması yaparak bir bildiri yayınladılar.* (1) Hazretlerin maksadı, dünden bugüne devletin resmi ve sivil görevlilerini ve hatta kendilerine tabi olmayan bölge sakinlerini katleden teröristlere destek olmak.

*“*Barış İçin Akademisyenler*” bildirisi veya “*Bu Suça Ortak Olmayacağız*” bildirisi isimleriyle de anılan bildiri 2015-2016 yıllarında Türkiye’nin terör örgütü PKK ile yürüttüğü mücadelenin bir parçası olarak gerçekleşen çatışma ve operasyonlara karşı yayımlanmıştır.

Kamu güvenliğinden sorumlu güvenlik güçlerinin teröristlere anladıkları dilden cevap vermelerini ‘suç işlemek’ olarak tanımlayarak, duydukları vicdani rahatsızlıktan ötürü (!) bu suça ortak olmayacaklarını kamuoyu ile paylaşmak...

Bir ülkenin egemenlik sahası içerisinde eline silah alarak güvenlik güçlerine karşı kullanmak suç olmayacak, resmi devlet görevlilerinin kamu güvenliğini sağlamak adını ortaya koyma bahasına verdiği mücadele suç işlemek olacak. Bu ancak okumayla elde edilebilecek bir cehalet olsa gerek. Yakışır tosunuma dedikleri cinsten.

Tamam, diyelim ki resmi güvenlik güçleri teröristlere (muhtemelen değil kesin bu zevata göre gerilla) karşı silahlı güç kullandı. Siz de o keskin zekânızla bunun suç olduğunu tespit ettiniz ve çok derin vicdanınız da bu suça ortak olmanız gerektiğini size telkin etti, dayanamadınız ve bastınız çığlığı, **“Biz bu suça ortak olmayacağız.”**

Peki, muhteremler 30 yılı geçkindir çocuk-yaşlı, kadın-erkek, resmi-sivil, Türkmen-Kürt demeden insanımızı katleden bu kerameti uluslararası güçlerden menkul ve ironik bir şekilde kendilerince de tescilli terör örgütünün cinayetleri ‘suç işlemek’ olmuyor mu?

Tabii ki suçtur diyorsanız, bu kadar süredir, suçu tanımlamadaki o keskin zekânınız ve gözleri yaşartıcı derin vicdanınız ‘Tatile mi çıkmıştı?’ diye sormazlar mı adama? İşte **“Merd-i Kipti şecaat arz edeyim derken sirkatin söyledim”** ya,* tam o misal.

*“**Merd-i Kipti şecaat arz edeyim derken sirkatin söyledim**” sözünün anlamı “Çingenenin merdi kendini överken (yaptığı kahramanlığı anlatırken) hırsızlığını söylemiş” şeklindedir.

Yok, suç değildir, onlar esasen Kürt Ulusal Kurtuluş Hareketi'nin gerillalarıdır ve yaptıkları tamamen meşrudur diyorsanız, o zaman da “bu ne perhiz bu ne lahana turşusu” pozisyonundasınız haberiniz olsun.

Üzerinden bir ay geçtikten sonra, onlarca yeni gündem konusu varken bunu şimdi ısıtmanın ne anlamı vardı diye düşünenler çıkabilir. Nevrimiz o kadar döndü ki, gönül rahatlığıyla çıkmaz diyemiyorum.

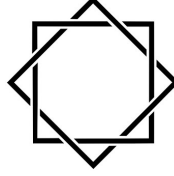
Öyleyse niçin gündemimizi meşgul ettiğini açıklamak elzem oldu. Hani kılavuz ve karga vecizesi vardır hepimizin bildiği. İşte oradan kinaye akademisyeni böyle olanın istikbalini varın hep beraber düşünelim diye.

Allah'tan (cc) kötü misalin emsal olamayacağı gerçeği içimize bir nebze su serpiyor. Ama sineğin ufaklığı mide bulanmasını yine de ortadan kaldırmıyor.

EY TÜRKLER! UYANIN ARTIK!

Merhum Durmuş Hocaoğlu, Yeniçağ Gazetesinin 29.11.2005 tarihli nüshasında bir manifesto olarak nitelendiği “Ey Türkler!” başlıklı yazısıyla yaklaşan büyük tehlikelere dikkat çekiyor ve Türkleri aşağıdaki keskin ifadelerle harekete geçmeye çağırıyordu:

“Ey Türkler!

Sizlerde yükselecek güç var, sizde her şey var. Yeter ki gerçek ile sahteyi, gerçek aydın ile propagandistleri ve lobicileri, gerçek lider ile fareli köyün kavalcılarını ayırabilecek (orijinal metinde ayırdedebilecek şeklinde-RT) bir bilinç ve ferasete kavuşunuz; gücünüzü keşfediniz ve iradenizi harekete geçiriniz.”*

Peki, Hocaoğlu'nun bu canhıraş feryadına Türkler ne kadar iltifat ettiler. Aradan geçen 15 koca yılda Türkler, davete icabet kabilinden güçlerini keşfedip, iradelerini harekete geçir(ebil)diler mi?

* Muazzam tespitleri içeren bu yazının tamamı için bakınız <http://www.durmushocaoglu.com/dh/yazi.asp?yid=3779676>, Erişim Tarihi:02.12.2019. Bu vesileyle Durmuş Hocaoğlu hocamıza Allah (cc)'tan rahmet diliyoruz. Evlatlarına da merhum babalarının eserlerine ulaşabilecek web sitesini muhafaza ettikleri için teşekkürlerimizi arz ediyoruz.

Merhum Durmuş Hocaoğlu, Türklerin çağrısına iltifat edip etmediklerini göremeden 23 Ekim 2010 tarihinde aramızdan ayrıılıp dâr'ül bekâya irtihal etti. Türklerden ne yapmalarını istiyordu, hatırlayalım: Türklerin öncelikle gerçek ile sahteyi birbirinden ayıracak bir bilinç ve ferasete kavuşmalarını arzu ediyordu. Aslında bu konudaki duyarlılığı, hayatın her alanının tabir-i caizse hercümerç olduğu/edildiğı haklı ve yerinde tespitine/teşhisine dayanıyordu. Bu durum aradan geçen zaman içerisinde bırakın düzelmeyi tam aksine daha da derinleşmiş; öyle ki “At izi, it izine karıştı” deyişine rahmet okutacak bir hale dönüşmüştür. Devlet ve toplum hayatında itibar edilen kurumlar ve değerler bizatihi bu kurumların temsilcileri ve mensupları üzerinden itibarsızlaştırıldı. İtibarsızlaştırılamayanlar ve her halükârda itibarsızlaştırma sürecine direnç koyabilecek olanlar da fail-i meşhut bir şekilde devre dışı bırakıldılar (meçhul yerine yanlışlıkla meşhut yazılmış değıldir. Zira meçhul olan bir şey yoktur. Devlet varsa meçhul bir şey ol(a)maz. Varsa şayet, olan meçhul değıl meşhuttur. Sadece birilerinin işine gelmediğı için meçhul tutulmaktadır). Ezcümle Türkler, bırakın bu konuda harekete geçmeyi, yıllar var ki, dinlemekten bıkip usanmadıkları tara-neleri dinlemeyi yeğlemiş/yeğlemekte ve masalcı başlarının o insanı kendinden alan tonlamaları nezaretinde (!) mışıl mışıl uyu(tul)mayı tercih etmişlerdir.

Türkler, ikinci olarak ne yapacaklardı? Gerçek aydın ile propagandistleri ve lobicileri birbirinden ayıracaklardı değıl mi? Mekânın cennet olsun mübarek insan. Ne kadar iyi niyetliymişsin. O kadar ki, Türklerin okumaya, yazmaya, okuyana, yazana kıymet atfettiğine öylesine inanmışsin ki, böyle bir ayrımı yapmalarını istemişsin. Merhumun bu

iyi niyeti, olsa olsa Türklerin vakt-i zamanındaki ilme ve âlime olan muhabbetlerine tefsir edilebilir. Yoksa Türklerin modern zamanlarda (!) ilme olan kayıtsızlığının ne derece tavan yaptığının ayne'ı yakîn tanığı bizatihi kendisiydi.

Peki, Türkler gerçek münevver ile sahte olanını birbirinden ayırabildiler mi? Ya da ayırabiliyorlar mı? Bu suale gönül rahatlığı içerisinde evet cevabını vermek ne yazık ki mümkün değil. Daha da vahimi sahtesinden ayrılacak, tabir-i caizse münevver kimliğini bileğinin hakkıyla kazanmış münevverlerinin olup olmadığı da ciddi bir merak konusu. Varsalar bile, neredeler, sesleri niçin çıkmaz?

Diğer taraftan bilginin ihtiyaç olmadığı bir toplumda aydın olmanın da geçer akçe olmaması anlaşılabilir bir durumdur. Halk irfanının yerinde tespitiyle ‘Güzel ile zenginin rağbet gördüğü’ bir piyasada aydın olmak, mesuliyeti taşınması oldukça ağır bir külfet olsa gerek. Bu meyanda Türkler, meşakkatli ancak kalıcı olanı talep etmekten ziyade pratik aklı kullanarak kendilerini hedefe vardırabileceklerini düşündükleri sahteleriyle yol yürümeyi tercih ettiler. Esasında bu vaziyet doğal bir durumdur. Aslı dururken sahtesine rağbet ediyor olmanın ya da aslını ortaya çıkarmanın bedelinden kaçınmanın kaçınılmaz bir yansımasıdır, Türklerin yaşadıkları. Diğer bir deyişle Türklerin yaptığı, dost meclislerinde “Bir yanlışlık yaptığında, seni kılıçlarımızla düzeltiriz.” celallenmesinden, iş başa geldiğinde “*Sen, ne dersen o olur Abi*” ucuzluğuna teslim olmalarıdır.

Son olarak Türkler, gerçek lider ile fareli köyün kavalcılarını birbirinden ayıracaklardı. Öyle bir bilinç ve feraset ehli olacaklardı ki, varlığını milleti adına feda edecek olanla, kerameti kendinden menkul olanı tereyağından kıl çeker

gibi ayıracaklardı. Maalesef bu da olmadı. Türkler, son 200 yıldır içerisine girmeye çalıştıkları Batı kültür dairesinin yönetim anlayışını özümseyemediler. Özümseyemedikleri gibi kendi inanç ve kültür kodlarından da koptular. Dâhil olduklarını ileri sürdükleri yönetim anlayışının şekil şartlarında gösterdikleri başarıyı, kendi inanç ve kültür kodlarındaki bolca referansa rağmen tatbikatta sergilemekte acze düştüler. Sosyal, dini, iktisadi, siyasi, ilmi vb. organizasyonlarında, referansları hilafına, sorgulamaktan ziyade mutlak itaati, şeffaflıktan ziyade gizemi, meşveretten ziyade tek sesliliği öne çıkardılar. Esasında bu anlayış, dün eleştirdikleri ve söz sırası kendilerine geldiklerinde yapmayacaklarını taahhüt ettikleri hastalıklı bir anlayıştı. Çabuk unuttular, onlar da haklı olmanın gücünden, güçlü olmanın haklılığına tenzil-i rütbe eylediler. Ve anlaşıldı ki Türkler, merhum Hocaoğlu'nun beklediği üzere gerçek lider ile fareli köyün kavalcılarını birbirinden ayırabilecek bilinç ve ferasete hal-i hazırda sahip değildiler.

Bütün bu menfi durumlar muhakkak ki Türkleri değersiz kılmaz. Hele tarihte üstlenmiş oldukları misyonu tekrar kuvveden fiile geçiremeyecekleri anlamına hiç gelmez. Canımızı sıkırsa da yeise kapılmaya sebep sayıl(a)maz. Tam aksine merhum Hocaoğlu'nun yaklaşık 15 yıl öncesinden dikkat çektiği noktalara, yaşanan acı tecrübelerin ışığında alıcı bir idrakle bakmayı gerekli kılar. Lâkin gelinen noktada, “Türkler buna mecburdur” demek artık çok hafif kaçacağından “Türkler, buna mahkûmdur” demek daha yerinde olacaktır. Bu şartlarda sadece hitabımız değişecek; ‘Ey Türkler!’ hitabı yerini ‘Ey Türkler! Uyanın Artık!’ hitabına bırakacaktır.

